

Marcel Loubens
Barlangkutató Egyesület

Évkönyv

2001.

- Szerkesztette: Kovács Attila
- Írták: Botos Zsolt, dr. Gyurkó Péter, Gyúró Lehel, Herczeg Zsuzsa (Hajdú-Bihari Napló), Kovács Attila, Kovács Zsolt, Szalai Ferenc
- A fényképeket készítették: Botos Zsolt, Ducsay Gergely, Geller Tibor, Gyúró Lehel, Kiss László, Scheffer János, Veres Imre, valamint Jagoda Samsel és Pawel Krzyszkowski (Bobry)
- Karikatúrák: Krajnyák Erika, Demeter Csaba
-

- Kapják: Bükki Nemzeti Park
Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium - Természet-
védelmi Hivatal - Barlangtani és Földtani Osztály
Szerkesztő

http://www.mlbe.hu/	5
http://www.sodexo-pass.hu/mlbe/	6
(2001-ben még: http://mlbe.freeweb.hu/ - azóta megszűnt.)	7
2. Társaságok	10
2.1. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	15
2.1.1. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	15
2.1.2. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	16
2.1.3. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	17
2.1.4. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	20
2.1.5. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	22
2.1.6. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	24
2.1.7. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	27
2.1.8. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	28
2.1.9. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	34
2.1.10. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	36
2.1.11. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	38
2.1.12. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	38
2.1.13. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	41
2.1.14. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	44
2.1.15. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	47
2.2. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	50
2.2.1. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	50
2.2.2. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	50
2.2.3. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	51
2.2.4. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.5. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.6. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.7. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.8. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.9. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.10. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.11. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.12. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.13. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.14. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.15. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.16. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.17. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.18. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.19. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.20. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.21. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.22. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.23. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.24. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.25. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.26. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.27. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.28. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.29. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.30. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.31. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.32. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.33. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.34. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.35. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.36. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.37. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.38. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.39. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.40. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.41. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.42. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.43. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.44. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.45. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.46. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.47. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.48. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.49. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52
2.2.50. Társasági gazdasági állapotleírítási munkák	52

Az évkönyvben szereplő adatok, ábrák, képek és térképek kifejezett hozzájárulásunk nélkül máshol nem használhatók fel!

A szerkesztő előszava	5
1. Összefoglalás - beszámoló 2001-ről	6
Feltárások	6
Dokumentáció	6
Csoportélet	7
Egyebek	10
2. Dokumentáció	12
2.1. Barlangok természeti állapotfelvételi munkái	12
Borókás-tebri 1. sz. víznyelőbarlang	12
Cubákos-barlang	14
Csemetekerti-víznyelő	17
Cseresznyés-barlang	20
Galuzsnya-oldali-zsomboly	22
Ikertebri-víznyelőbarlang	24
Kajla-zsomboly	27
Király Lajos-zsomboly	30
Kiskút-lápai-zsomboly	34
Kis-mogyorós-víznyelőbarlang	36
Nagymedve-barlang	38
Speizi-barlang	38
Szarvaszetetői-víznyelőbarlang	41
Szivárvány-barlang	44
Útmenti-víznyelőbarlang	47
3. Csoportélet	50
3.1. Gyász-szakestély Létrás-tetőn	50
3.2. Mamet-szakadék, Horvátország	50
3.3. Lengyelekkel Erdélyben	52
Függelék	58
Amikor a barlangi mentőt is menteni kell	58

A szerkesztő előszava

(Kovács Attila)

Nem volt szokásunk előszót írni az évkönyvekhez. Az 1977-es legelső évkönyvet követően legközelebb 1995-ben írt ilyet F. Nagy Zsuzsanna azért, hogy felhívja a figyelmet: az évkönyv nem (csak) egy tudományos jelentés a kutatásokról, hanem legalább annyira (élmény)beszámoló az egyesület közösségi életéről. Pár év után mindez ismertté, elfogadottá lett, a figyelemfelhívás pedig okafogyottá vált. Az előszók elmaradtak.

Felújítani most sem kívánom ezt a "hagyományt", csak most, ebben az évben írok. Mert ez az év más volt, mint a többi. Különleges. Nekem különleges. Túléltem a saját halálomat.

Január 20-án egy fotóstúrára indulva a Létrási-Vizes-barlangba, a Dög-szifon bejáratában váratlanul kirepedt az aortám. Váratlan volt, mert nem tudtam a hatalmas tágulatról, amely sok éve folyamatosan növekedett (nagyon régen voltam tüdőszűrésen, ahol kiderülhetett volna), és éppen a Vizesben, egy barlangtúra hétköznapijánál nagyobb terhelése hatására repedt ki a fő verőér fala. Óriási szerencsével túléltem azt a két órát, amíg a Barlangi Mentők Észak-magyarországi Egyesületének tagjai (köztük Riskó Ágnes és Komlóssy Attila orvosok) odaértek hozzám - mert a belső vérzés miatt, emberi számítás szerint, néhány perc alatt meg kellett volna halnom. Túléltem azt a 30-40 métert, amit "saját lábamon" tettem meg a hordágyig, túléltem, míg becsomagoltak a hordágyba, és túléltem a kiszállításomat, amelyet néhány kritikus helyen magam is segítettem a szabadon hagyott kezeimmal, pedig az erőkifejtés volt az, amit leginkább kerülnöm kellett volna. Túléltem a kórházi "ápolásomat", amíg Miskolcon gyomorfekély gyanúval kezeltek, túléltem a Debrecenbe szállításomat és végül a műtétet, amikor is műérre cserélték a kirepedt szakaszt, és megragasztották a félig leszakadt aorta-billentyűt is.

Ennyi szerencse talán nem is érhet egyszerre valakit. Többen is mondták: "Neked még dolgod van ezen a világon!" Talán - de nem szívesen mennék bele ilyen misztikus találgatásba. Tény, hogy a műtét utáni fél év alatt, amíg lábadozásom miatt szobához voltam kötve, rengeteget haladtam azzal, amivel még 1999-ben bízott meg az egyesület közgyűlése: a csoport történetének feldolgozásával. Régi dokumentumokat néztem át, jegyzeteltem ki; régi, még írógéppel készült évkönyveket gépeltem be a kölcsönkapott asztali számítógépbe; fotókat és térképeket válogattam.

"Kalandjaim" iránt (amit a saját honlapomon meg is írtam) a média is érdeklődött, szerepeltem néhányszor a Miskolci Rádióban is, illetve újságcikk is született. Mivel ez utóbbi nem borsodi lapban jelent meg, talán kevesen olvashatták, ezért függelékként ezen évkönyv végéhez fűztem.

Az év Zoltán szerkesztésű "A magyarországi karsztról és a magyarországi karsztról" című kiadványának megjelenését üdvözlöm. A kiadványt a Magyarországi Karsztról és a Pál-völgyi-barlangban tartott és felvett képek alapján készítették. A kiadványt a Magyarországi Karsztról és a Pál-völgyi-barlangban tartott és felvett képek alapján készítették.

Április 29. és május 5. között Budapesti Ottó a Magyarországi Karsztról és a Pál-völgyi-barlangban tartott és felvett képek alapján készítették.

A Csillagos-hegy-bárázs, Nagymadva, Kistófalva, Spiza, Kapfenyó, Berka, Cseregyes, Sanyaván, Csomán, Káldi-hegy, és a Pál-völgyi-barlangban tartott és felvett képek alapján készítették.

Talán az, hogy a többi évkönyv készítését már 1999-ben lezárta Kovács Zoltán írt meg a "Magyarországi Karsztról és a Pál-völgyi-barlangban tartott és felvett képek alapján készítették."

1. Összefoglalás - beszámoló 2001-ről

(Kovács Attila)

FELTÁRÁSOK

A feltáró kutatások mennyiségére jellemző, hogy az év folyamán összesen két olyan túrajelentést adtak le, ahol a túra célja "bontás" volt. Ezek is mindössze a Bükkös-víznyelőbarlang ismét eltömődött bejáratának kibontására irányultak, bár a résztvevők ezt új, eddig nem ismert, perspektivikus bontási helynek vélték. Ezen felül Galán Mihály és Kovács Attila áprilisban, Fehérkőllápa peremén bontotta meg az egyik kőfolyás feletti kisebb sziklafal aláhajló tövét, különösebb eredmény nélkül.

DOKUMENTÁCIÓ

Drótos László (egyor a miskolci egyetemi könyvtár informatikusa, jelenleg MEK-könyvtáros), júniusban három - a honlapunkon található, általunk készített vagy feldolgozott - kiadványt kért el a Magyar Elektronikus Könyvtár (Interneten elérhető) gyűjteménye számára:

1. a Kordos László szerkesztette Magyarország barlangjai című, 1984-es kiadású könyv általunk feldolgozott változatát,
2. Horváth Zsuzsa: A magyarországi kiépített barlangok idegenforgalma című 1992-ben írt szakdolgozatát, valamint
3. dr. Lénárt László: A Miskolc-Tapolcai Barlangfürdő című TKM-füzet kézirati anyagát.

A Szt. István-cseppkőbarlang új fogadóépületének átadásának alkalmára a BNP megvásárolt és kinagyíttatott Kovács Attila korábban megbízásukra készített István- és Anna-képeiből 19-et. További két kép a Hajnóczy- és az István-lápai-barlangban készült, illetve a tervezett képeslapok számára még négyet megvásárolt.

Tari Edit vizuális antropológia dolgozatához barlangos, barlangász élményeit és évkönyveink írásait is felhasználta.

Varga Ágnes, a Herman Ottó Gimnázium tanulója "A barlangok szerepe földtani értékeink bemutatásában és tanulmányozásában" címmel írt dolgozatot segítségünkkel és többnyire Internetről begyűjtött anyagaink felhasználásával.

Apró Zoltán szakdolgozatát "*A nyavalyás-tetői karszterület morfogenetikája*" címmel és témában írta. Terjedelme (csak a szöveges rész, ábrák és képek nélkül is kb. 20 oldal) miatt nem közöljük, a teljes anyag megtalálható az Interneten: <<http://www.mlbe.hu/evkonyv/nyavalys/nyavalys.htm>>.

Április 29. és május 5. között Burdiga Ottó a zagani Bobry csoport tagjaival a Vizesben, a Szepesiben és Budapesten a Mátyás-hegyi- és a Pál-völgyi-barlangban túrázott és fotózott. Az ekkor készült képekből néhányat az évkönyvben bemutatunk.

A Cubákos, Kajla-bérci-zs., Nagymedve, Király Lajos-zs., Speizi, Kis-Mogyorós, Iker-tebri, Cseresznyés, Szarvasetetői, Csemetekerti, Kiskút-lápai-zs., Borókás-tebri 1. sz. vny., Galuzsnyáoldali-zs., Szivárvány és Útmenti-barlangok általunk elkészített állapotfelvételi adatlapját Kovács Zsolt novemberben adta át a KVM BTO részére. Később ezt a csomagot még a Speizi-barlang adatlapjával egészítettük ki.

Utólagos (mivel a többi fejezetet kéziratát már 1999-ben leadtuk) felkérésre Kovács Zsolt írta meg a Székely Kinga által szerkesztett "*Magyarország fokozottan védett barlangjai*" c. könyv Speizi-barlangról szóló fejezetét.

November 19-én Georgio Papaioannou görög újságíró jelentkezett az Interneten azzal a kívánsággal, hogy szeretné angolul olvasni a Provatina-expedícióról megjelent cikket a honlapunkon. Sajnos végül a kívánságát nem tudtuk teljesíteni. A honlap cikkei továbbra és azóta is csak magyarul jelennek meg.

A november 9-11. között Esztergomban megrendezett Barlangkutatók Szakmai Találkozásán dr. Lénárt László "A 2000. április-december közötti rendkívüli csapadékhiány hatása a bükki karsztra" címmel tartott előadást.

November-decemberben (januárba is átnyúlóan) ismét részt vettünk a barlangok szennyezettségi állapotának rendszeres ellenőrzésében. A résztvevők, illetve a munka irányítói Ferenczy Gergely (13 barlang), Veres Imre (1), Kovács Attila (10), Böszörményi Péter (1), Geller Tibor (2), Bátori Károly (1), Kiss János (?) voltak.

December 7-i dátummal kutatási szerződés kötöttünk a BNP-vel a Balla-völgyi-víznyelő, a Bodzás-oldali 2. sz. barlang, a Felső-barlang, a Hármaskúti-barlang, az Ilona-kúti-víznyelőbarlang, a Kalapács-kői barlang és a Szirén 2. sz. barlang természeti állapotfelvételének elkészítésére. Határidő: 2002. július 30.

Ugyancsak kutatási szerződésben vállaltuk a Létrási-Vizes-barlangban 1000 m barlangjárat geodéziai felmérését, 2002. július 30-i határidővel.

CSOPORTÉLET

A 150 leadott Kutatási jelentés alapján 2001-ben a 84 egyesületi tag közül 47 járt 50 különböző barlangban, amelyekben 945 fő összes túralétszám mellett 710 órát töltött. Ezen belül a külföldi túrák aránya a következő: 10 alkalommal, 10 barlangban, összesen 54 fő részvételével, 45 barlangi óra. Személyenkénti összesítés alapján a 291összes leszállás alkalmával 1388 órát töltöttünk barlangban. A 47 aktív tag tehát átlagosan évi 6 alkalommal vett részt, átlagosan 4,7 órás túrán. A "legnépszerűbb" (leggyakrabban járt) barlang továbbra is a Vizes (évi 44 túra), ezt a Szepesi-Láner-bg.rendszer (évi 30 túra) követi. Viszonylag sok túra ment 2001-ben az István-lápai és a Fekete barlangokba (9-9), bár ezek nagyobb része vendégtúra volt. A Baradlában 4-szer, a sikeresen újranyitott Iker-tebriben pedig 3-szor jártunk. A szokásos pontozási rendszer szerinti legaktívabb kutató Kovács Zsolt volt, 324 ponttal. Őt követte Krajnyák Erika 307, majd Albert László 266 ponttal. Az első tíz legaktívabb tag listájában még sorrendben Bátori Károly, Hegedűs Norbert, Scheffer János, Gergely Péter, File Ferenc, Botos Zsolt és Geller Tibor szerepel.

A 2000. november 20-án elhunyt Sebestyén István (a Barlangász Himnusz szerzője) hamvasztás utáni földi maradványait 2001. január 6-án, kérésének megfelelően, Létrás-tetőn kísérték utolsó (barlangi) "leszállására". A szűk családi körben megtartott visszaemlékezésen hamvait a Létrási-Vizes patakjába szórták. Dr. Gyurkó Péter búcsúztatta:

Tisztelt gyászoló hozzátartozók! Kedves kutatótársak! Barátaim!

Ismét szomorú alkalommal kellett összejönni. Összejöttünk azért, hogy végső búcsút vegyünk egykori kutatótársunktól, Sebikétől.

Régen, mintegy 25 éve, hogy együtt kutattuk a Bükk barlangjait. Nevét felejtethetlenné tette azzal, hogy megalkotta Barlangász Himnuszt. Sokáig nem láttuk, nem hallottunk róla, de két évvel ezelőtt visszatért, amikor Maxitól búcsúztunk, kopjafát állítottunk.

Most örökre visszatért a Létrási-fennsíkra, hogy itt maradjanak velünk haló porai, és szelleme a barlangászok imádságában, himnuszában.

Elment azok után, akik már valahol egy végtelen dimenzióban, az Örök Nagy Barlangban vannak, Láner Olivér, Balás Ani, Podhorszky István, Jurek Sándor,

Szomorú Zsuzsanna, Nagy Flórián, Borbély Sándor és Vincze Ferenc után. Őrizzük meg emléküket, őrizzük meg Sebestyén István emlékét! Gondoljanak rá az itt levők, és az utánunk jövő nemzedék idézze fel emlékét olykor-olykor a tábortüzek mellett a többiekkel együtt!

Velünk lesz a csillagos égbolt alatt a zúgó fenyvesekben és tölgyesekben, a tábortűz füstjében, a vidám dalokban, a barlangász lámpa fényénél. Velünk lesz a leszállás izgalmában, a barlang hidegében és keménységében, a víz csobogásában. Legyen áldott emléke!

Isten veled Sebi, Isten veled!

- Viszontlátásra - mondtam - mégis, mégis

Viszontlátásra - holnap.

Vagyis, ha nem holnap - hát holnapután.

Vagy ha nem, akkor - hát majd azután.

És ha azután sem - talán egy év múlva,

És ha akkor sem - hát ezer év múlva.

Viszontlátásra a földnek porában,

Viszontlátásra az égi sugárban,

Viszontlátásra a Hold udvarában,

Vagy a Tejút valamely csillagán.

"Vidám viszontlátásra" - mégis, mégis!

Januárban négy tagunk (Bagi Tímea és Kiss László három, Ducsay Gergely és Kovács Mátyás pedig négy napra) utazott a Tátrába, bivakos túrára. Az első éjszakát a szabadban töltötték, a másodikat menedékházban, a harmadikat pedig (a csak két főre csökkent csapat) ismét a szabadban. A téli Tátra szépségeit napsütésben és hóvihárban is "élvezhették".

A közgyűlésen új tagokat vettünk fel: Krajnyák Erikát, Scheffer Jánost, Szőnyi Andrást, Hock Gábort és Fogarasi Marinát teljes jogú, Kiss Gábort, Sipos Mátét, Prieszol Esztert, Sűrű Pétert és Gedeon Pétert ifjúsági, Nemes Krisztiánt pedig pártoló tagként.

Márciusban az egyesületi hordozható számítógép (a Laptop) végleg "meghalt", helyette asztali számítógépet és nyomtatót vásároltunk. Jelenleg Suga Norbert elnök használja az egyesület adminisztrációs feladatainak elvégzéséhez.

Április 6-8. között két mikrobusszal 18 fő utazott Horvátországba a Mamet-barlang szakadékat bejárni. "... *megjöttünk a Mamet-ből.* - írta Botos Zsolt hazaérkezés után, még kissé eufórikus hangulatban. - *Mindenkinek nagyon tetszett. Én már jártam nagy barlangokban, de ilyet még nem láttam. A bejárat kb. 50 m átmérőjű, az alján pedig kb. 150 m. Lent is teljesen világos van, akkora a száda. Mélysége 200 m. Fentről is le lehet látni az aljára, de mivel 200 m mély, egyszerűen nem érzékelhető a mérete.*

Kb. 80 m-ig fal mellett kell ereszkedni, utána kitágul, nagyjából a 150 m-es átmérőre és ezután a semmiben ereszkedik az ember. Egyszerűen fantasztikus, mert minden jól látszik, mivel besüt a nap. A 18 emberből összesen nyolcan mentünk le az aljára. Többen visszafordultak 120 m-ről, ahol kitágul az akna. Lenéztek, és nem jöttek le. Hozzáteszem: én is elgondolkodtam rajta, ... de azért végül lementem.

Amikor leértem a 80-as szakasz végére és lenéztem, láttam Micit magam alatt ... Azt hittem, hogy már lent van. Aztán felfedeztem lent a többieket, akik ... még sokkal kisebbek voltak, alig lehetett látni őket ... Csak a piros sisakok mutatták az embereket, mint alig-alig érzékelhető kis piros pontok. A kötélt vége, amin ereszkedtem, egyszerűen nem volt látható ... Eltűnt a semmiben. Ilyet barlangban még nem láttam, mert mesterségesen így nem lehet kivilágítani. Fantasztikus volt. A hideg szaladgált az ember hátán."

A túráról részletes beszámolót is közlünk a Csoportélet fejezetben.

Júniusban Szilistyén (Slizke) jártunk. A rimaszombatiak (Pászner Pista, Gaál Lajos) vendégeként töltöttünk néhány napot a barlangásházban. A Nad Kadlubom miatt mentünk, sikerült is lejutni, másnap pedig néhányan a Burda-barlangot is láttuk.

A nyári tábor ebben az évben elmaradt, csak a táborzáró tábor tüzet rendeztük meg. Volt azért jelentős barlangos tevékenység is a nyáron, csak ez nem a meghirdetett tábor idejére esett: ekkor, a nem hivatalos táboron született meg a bejutás az Iker-tebribe, illetve előtte egy nagy lendületű kb. 1-hetes, valamint pár kisebb akcióban számos barlang állapottelvétele történt meg.

Az Iker-tebribe 2001. július 11-én délelőtt jutottak le Bátor Károly, Gergely Péter és Ducsa Gergely, miután szétütöttek egy nagy követ a bontási gödör jobboldali legszélén. Valószínűleg nem itt volt az eredeti lejárát, hanem 1-2 m-rel balra. Végigjárták a barlangot. Bátor Károly szerint a térkép csak halványan emlékeztet arra, amit láttak (emlékezetből készült rajz, de még a poligonhosszak is aránytalanok), bár rá lehet ismerni a barlangra. A térkép a barlang végpontján például felfelé menő kürtőt ábrázol, pedig lefelé megy a járat. A bejárát alatti akna (a leírásban e fölött olyan omladék van, ami hangra is rezonál) tágasabb, mint a térképen, sikerült lemászni az aljára. Elszűkül az alja, de tágítható. Találtak kis üvegcséket a barlangban, megvan a rétegzett agyagfal is, ezen kívül találtak egy elrozsdásodott bányász-karbidlámpa alsó részt is, amit kihoztak. Az összecsengő vélemény az volt, hogy a máig ismert Iker-tebri döntő része egy idős felső szinti oldalág, a főjáratok felé lefelé kell bontani a bejárati akna alatti részben.

(A szerkesztő kiegészítése - szóbeli közlés alapján: időközben sikerült megtalálni a barlang térképén szereplő járatokat, amelyeket az első bejárás során elkerültek. Megállapítható, hogy a barlang 1964-es térképe elég jól ábrázolja a tényleges járatokat.)

A zárótábor tüz idején sajnos a Láner Kupa szavazása elmaradt. A Maxi Kupa versenyt azért megrendeztük aznap (augusztus 19-én) délelőtt. Az idei győztes a Román Péter - Geller Tibor páros lett, 21 perces eredménnyel. (A többi résztvevő felsorolása a Kutatási jelentések között található.)

Ugyanaznap este tartottuk meg a gyászszakestélyt Szebestyén István emlékére. A levezető elnök Szalai Ferenc volt, a háznagy Botos Zsolt. Az eseményről film is készült, bár a kizárólag gyertya- és karbidlámpa-világítás mellett nem sok minden látható rajta. Hallható azonban a hang (a beszéd és a végső pohártörés eseményei), és az is kellően visszaadja az esemény hangulatát. A szakestély résztvevője néhány "öreg" és öregnek számító barlangász volt, a Létráson jelen levők a közönséget, a hallgatóságot alkották. Szalai Ferenc elnöknek az eseményre készített Házirendjét mellékeljük.

A zaganiak augusztusi feltáró expedíciójukra hívtak Ausztriába, különösen a vékonyabb testalkatú társainkra számítva. Ezen az eseményen végül senki nem vett részt közülünk.

A nyári külföldi túratervék között a spanyolországi Cueto-Coventosa rendszer is felmerült. Ide nem sikerült eljutni, azonban Veres Imre, Hegedűs Norbert és Geller Tibor pesti barlangászokkal vegyes csapatban ismét felkereste az olaszországi Paolo Roversi-zombolyt. Itt a mieink lettek volna a terepet ismerő túravezetők, de a nagyaknát kikerülő, a mély részek felé vezető átjárót nem sikerült megtalálni. Ezért hosszas keresgélés után, -350 méterről a társaság visszafordult. Az út második részében látogatást tettek az ausztriai - egy ideig mélységi rekorder, -1632 m mély (azaz magas!) - Lamprechtsofen barlangba is.

Az idei kéthetes nyári expedíció barlangos tervek nélkül, az Alpokba készült. A Mont Blanc és a Dolomitok volt az úticél. Az időjárás (hóesés és lavinák) miatt a Mont Blanc-ra csak 3200 m-ig sikerült feljutni, a Dolomitok "láncos" útjain (via ferratáin) viszont sikeres (bár az időszakhoz képest a vártnál havasabb) túrákat tettek. A túra előtt is, és után is, a helyi média riportokat készített a résztvevőkkel.

December elején Baradla hosszú-túrán és Retek-ágban túráztunk a Kristályosokkal. Ugyanezen a hétvégén Béke és Kossuth túrán is jártunk.

Téli táborunkat a kielcei lengyel barlangászok is meglátogatták. A Szepesiben, a Vizesben, a Feketében és a Baradlában voltunk velük.

EGYEBEK

Galán Mihály és Ónodi László a Speleo Kft. tagjaiként az esztramosi megszűnt mészkőbánya területén barlangi olajszenyezés kármentesítését végezte. (A bánya leállításáról, majd hivatalos megszűntetéséről az Új Kör-kép, az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Felügyelőség lapja is beszámolt).

Kora tavasszal ismét megjelent a salgótarjáni "Danger Angels"-autó (CLM 277 VW Golf + egy Suzuki, GVK 530 rendszámmal) a Bükk-fennsíkon. Fiatal tagjaink, akik nem emlékeztek az 1996-os barlang-feltörésekre, találkoztak is a társasággal Bolháson. Barlangtúra lehetőségeket firtattak, de nem volt túl szimpatikus a hozzáállásuk. Aznap a Bolhási-víznyelőbe mentek, engedély nélkül, de lebuktak. A kiszabott természetvédelmi bírság ellenére pár nap múlva egyikük telefonon jelentkezett: április 22-én barlangba mennének. Inkább kifogásokat kerestünk, nem vállaltunk túravezetést.

A történet novemberben folytatódott (bár még a nyáron, július végén, valaki feltörte a Szepesit), amikor ismét feltűnt a Bükkben a VW Golf. Ekkor ismét sikerült illegális túrán rajtacsípni a társaságot a Speiziben.

A BNP természetvédelmi szabálysértési eljárást indított ellenük, de feltörésen tetten érni nem sikerült őket, bár lehetséges, hogy a júliusi Szepesi-feltörés elkövetői is ők voltak, annak ellenére, hogy ez nem az ő stílusuk volt - eddig. Ők lángvágóval dolgoztak korábban. (Igaz, a Szepesi ajtaján is próbálkozott valaki lángvágóval, de sikertelenül és felhagyta. Csak azután törték fel. De akkor nagyon! Az ajtót belekalapálták az aknába!)

Talán a történethez tartozik a Hajnóczy-barlang ajtajának megrongálása is, ugyancsak kora tavasszal. (De bizonyíték itt sincs.) Az ajtót a BNP megbízásából Bátori Károly javította meg.

Márciusban a Kecske-lyuk és a Létrási-Vizes-barlang 1997-ben elkezdett, de időközben kudarcba fulladt barlangbiológiai alapmegfigyeléseinek maradványait (az utolsó rovarcsapdák roncsait is) eltávolítottuk a barlangokból.

Május 19-én ismét mi biztosítottuk a Borsodi Sörgyár "Night Fever" éjszakai futóversenyéhez az akadályok kiépítését és az állomások személyzetét.

Július elején - bár csak egy egyhetes turnus számára, de - ismét rendeztünk Természetismereri gyerektábort Létráson.

Július 5-én Kovács Attila és Szabó Tamás vak (és részben szellemi fogyatékos) gyerekeket kalauzolt a Baradlában. Érdekes volt megfigyelni, hogy az örök sötétben élő vak emberek hogyan érzékelték a barlang jelenlétét. A (vissz)hangok, a hőmérséklet és a szagok alapján hasonlóan intenzív élményt jelentett számukra, mint nekünk, látóknak. Megdöbbentő volt, amint egyikükből - egy jellegzetes baradlai cseppkőbordás oszlopot megérintve és megsimogatva - felszakadt: "De szép!" Egy kicsit az ANP hivatalos túravezetői is gondban voltak, hogyan kezeljék a vak csoportot, de a gondot a résztvevők és nevelőik megoldották: a Hangverseny-teremben saját maguknak énekeltek.

Hasonló programon vett részt Böszörményi Péter és Kovács Attila július 11-én a lillafüredi Szt. István-barlangban, valamint 18-án Szabó Tamás is ugyanitt.

Júliusban mi is beadtuk az anyagunkat az Informatikai Kormánybiztosság pályázatára (SZT-IS-4), amely civil szervezetek támogatására ígért 333.000,-Ft bruttó értékű számítógépet és szoftvert. Utólag

tudtuk meg, hogy már az első szűrési feltételnél kiestünk, ugyanis minden környezet- és természetvédő szervezetet kihúztak.

Szeptemberben a Lakatos Kupán a File Ferenc - Hegedűs Norbert - Geller Tibor összetételű csapatunknak sajnos csak a 8. helyet sikerült megszereznie.

Októberben tragikus körülmények között, fiatalon halt meg Borka Attila. 45 éves volt. Decemberben Fabó Tamástól, 43 éves korában kellett végső búcsút vennünk.

Novemberben a Miskolc Városi Ügyészség ellenőrizte és alapvetően törvényesnek találta a kiemelten közhasznú minősítésű egyesületünket abból a szempontból, hogy közhasznúsági jelentéseit megfelelően elkészíti-e, valamint biztosítják-e a közhasznúsági jelentések az adatokba való betekintést a nyilvánosság számára. Hiányosság volt viszont, hogy a 2001. évi közgyűlési jegyzőkönyvről lemaradt a keltezés, ezért indítványozta ennek pótlását.

Az év végén - elsősorban saját tagjainknak - Barlangjáró II. (technikai) tanfolyamot tartottunk. A tanfolyam befejezése, a vizsgák 2002-re áthúzódtak. November 2-án, a tanfolyam túráján, a Fekete-barlangban az Elemér-hágcsó környékén, Krajnyák Erika kimozdított egy nagyobb követ a járat oldalfalából, ami úgy billent le, hogy alá szorult a barlangos zsákja, válla és az egyik karja. Saját magát nem tudta kiszabadítani, de szerencsére komolyabb sérülést nem, "csak" zúzódásokat szenvedett, és a túravezetőből mentésvezetővé "előlépő" Ónodi László vezénylete mellett kötélszívséggel, saját lábán jött ki a barlangból. A kitért mentő azért bevitte a kórházba egy vizsgálatra, de hamar kiengedték.

December 3-tól a "külsős" Orehovszky István polgári szolgálatost házigondnokként alkalmaztuk. Bizony már nagyon hiányzott a gondnok. Az utóbbi egy-két hónapban kicsit gazdátlanná vált vendégszoba állapotára már a vendégek is panaszkodtak.

Név	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
16. Nagy László					13		21			2		6
17. Nagy László					2		5					
18. Nagy László					51		136					35
19. Nagy László												
20. Nagy László					5		5			1		3
21. Nagy László												
22. Nagy László					38		107			4		20
23. Nagy László					2		2			1		
24. Nagy László					5		25			2		32
25. Nagy László					10		45			3		14
26. Nagy László					12		56			5		28
27. Nagy László												
28. Nagy László					7		41			3		11
29. Nagy László												
30. Nagy László					13		70			3		25
31. Nagy László					4		30			2		19
32. Nagy László					1		6			1		6
33. Nagy László												
34. Nagy László												
35. Nagy László												
36. Nagy László					1		6					
37. Nagy László												
38. Nagy László					2		15					10

Az MLBE tagjainak és tagjelöltjeinek barlangi aktivitása 2001-ben

Tagi viszony:					Összes leszállás: 291		
örökös tiszt.beli elnök	ötbe				Összes óra: 1388		
teljes jogú	tj				Összes pontszám: 3600		
ifjúsági	ifj						
pártoló	p				Barlangban járt: 47		
tiszteletbeli	tb				MLBE összlétszám: 84		
jelölt	j						
					Bejáró leszállás: 164		
					56%		
					Bejáró óra: 767		
					55%		
Ssz.	Név	Tag	Alkalom	Óra	Pont	Bejáró alk.	Bej. óra
1	Albert László	p	11	96	266	6	55
2	Apró Zoltán	p	1	3	14		
3	Azari Szabolcs	ifj	1	4	4	1	4
4	Bagi Tímea	tj	1	3	3	1	3
5	Balogh Anikó	tj					
6	Balogh Tamás	tb					
7	Bátori Károly	tj	12	71	236	3	10
8	Bóta Nándor	tj	1	5	10		
9	Botos Zsolt	tj	7	57	132	5	46
10	Böszörményi Péter	tj	4	11	14	3	10
11	Burdiga Zsolt	tj	1	5	10		
12	Csorba János	p					
13	Dajka Zoltán	tj					
14	Debreczeni Gábor	tj					
15	Ducsai Gergely	tj	4	13	33	2	6
16	F. Nagy Zsuzsanna	tj					
17	Ferenczy Gergely	tj	1	2	5		
18	File Ferenc	tj	11	51	136	7	33
19	File Gergely	tj					
20	Fogarasi Marina	tj	1	5	5	1	5
21	Furdi Péter	tj					
22	Galán Mihály	tj	7	38	101	4	20
23	Gedeon Boglárka	tj	1	2	2	1	2
24	Gedeon Péter	ifj	5	25	61	2	12
25	Geller Tibor	tj	10	45	128	3	14
26	Gergely Péter	ifj	13	58	143	8	24
27	Gonda Gyula	tb					
28	Guzi István	tj	7	47	118	5	31
29	Gyurkó Péter dr.	tj					
30	Hegedűs Norbert	tj	18	70	190	9	35
31	Hock Gábor	tj	4	30	72	2	19
32	Horn István	tj	1	6	14	1	6
33	Hornné Kun Éva Erika	p					
34	Horváth Zsuzsa	tj					
35	Jáboresik László	tj					
36	Juhász Béla	tj	1	6	11		
37	Kertész Gábor	tj					
38	Kiss Gábor	ifj	2	16	45	1	10

Az MLBE tagjainak és tagjelöltjeinek barlangi aktivitása 2001-ben

39	Kiss János	tj					
40	Kiss László	tj	10	43	124	3	21
41	Kovács Attila	tj	6	16	48	3	4
42	Kovács Gergely	tj					
43	Kovács Mátyás	tj	5	20	39	1	5
44	Kovács Zsolt	tj	21	84	324	6	11
45	Kovácsné Révész Rita	tj	5	7	14	5	7
46	Kozma György	p					
47	Krajnyák Erika	tj	23	121	307	15	70
48	Kuchta Gyula	tb					
49	Láner Olivér	ötbe †					
50	László Róbert	tj					
51	Lénárt László dr.	tj					
52	Lénárt Lászlóné	p					
53	Lipták Roland	tj					
54	Majoros Zsuzsanna	tj					
55	Mihalov Csaba	p					
56	Nemes Krisztián	p	1	6	24		
57	Oláh Sándor	tj					
58	Ónodi László	tj	4	17	43	2	9
59	Ónodiné Mocsári Ildikó	p					
60	Ozsvári Fruzsina	tj					
61	Örkényi Levente	tj					
62	Pándi Ágnes	p					
63	Papp Gergely	tj					
64	Prieszol Eszter	ifj	2	20	52	1	13
65	Riskó Ágnes dr.	tj	6	23	51	4	14
66	Román Péter	tj	3	11	24	1	5
67	Scheffer János	tj	13	63	148	11	48
68	Sipos Máté	ifj	2	12	36		
69	Suga Norbert	tj	13	59	110	11	53
70	Sűrű Péter	ifj	4	19	46	2	11
71	Szabó Tamás	p	2	9	24	1	5
72	Szeremley Szabolcs	tb					
73	Szónyi András	tj	7	46	120	2	28
74	Tapasztó György dr.	tb					
75	Tari Edit	tj					
76	Timkó Attila	tj					
77	Vadász István	tj	11	20	43	10	18
78	Várszegi Sándor	tb					
79	Veit István	tb					
80	Veit Sándor	tb					
81	Veres Imre	tj	2	12	33	1	10
82	Vincze Ferencné	p					
83	Vincze Klára	tj					
84	Virág Ágnes	p					
	Barati Gábor	-	1	3	3	1	3
	Barati Judit	-	9	39	77	8	34
	Bihari Zsuzsa	-	4	12	24	3	9
	Kosztolányi Kata	-	12	57	133	8	44

Barlangok, amelyekben az MLBE tagjai és vendégei 2001-ben előfordultak

Ssz.	A barlang neve	Alkalom	Óra	Létszám	
1	Aragyásza-barlang (Rom.)	1	3	3	50 barlangban 150 alkalommal 945 fő 710 órát töltött.
2	Baglyok	1	9	5	
3	Balekina	1	4	3	
4	Bányász	1	5	3	
5	Baradla	4	18	75	
6	Béke	1	5	3	
7	Bolhási-vny.	1	6	6	
8	Borókás-tebri 2.	1	2	3	
9	Borókás-tebri 3.	1	2	3	
10	Borókás-tebri 4.	1	2	3	
11	Burda (Svk.)	1	2	7	
12	Bükkös-vny.	1	5	5	
13	Cubákos	1	2	2	
14	Czarna (Len.)	1	15	10	
15	Diabáz	1	3	5	
16	Fekete	9	64	85	
17	Fenyvesréti	1	2	4	
18	Focul Viu (Rom.)	1	1	3	
19	Galuzsnya-oldali-zs.	1	3	3	
20	Hajnóczy	2	11	8	
21	Hillebrand Jenő	1	1	1	
22	Iker-tebri	3	9	9	
23	István-lápai	9	82	52	
24	Jávorkúti-vny.	2	7	14	
25	Kajla-zs.	1	2	3	
26	Kecske-lyuk	2	6	7	
27	Király Lajos-zs.	1	3	5	
28	Kis-Kőháti-zs.	1	6	5	
29	Kiskútlápai-zs.	1	2	5	
30	Kis-Mogyorós	1	2	2	
31	Kossuth	1	4	4	
32	Kőlyuk	2	2	2	
33	Kühne Andor	1	1	3	
34	Láner + Szepesi	30	179	206	
35	Lilla	2	4	4	
36	Nad Kadlubom (Svk.)	1	4	11	
37	Pestera ursilor (Rom.)	1	1	3	
38	Petőfi II.	1	2	2	
39	Pézpataki-vízny.	1	4	4	
40	Poarta Lui Ionelle (Rom.)	1	1	3	
41	Podbaniste (Svk.)	1	2	7	
42	Scarisoara jégbg. (Rom.)	1	1	3	
43	Sniezna (Len.)	1	15	4	
44	Speizi	2	9	10	
45	Szabadság	1	6	2	
46	Szamentu	2	11	10	
47	Szarvaszetetői-vny.	1	2	3	
48	Szivárvány	1	3	5	
49	Vizes	44	174	315	
50	Zsidókúti-víznyelő	1	1	2	

"Kutatási- és túrajelentés" 2001.
Kivonat a kitöltött "Jelentés ..." rovatú lapokról

Dátum	Barlang	Kutatásvezető	Jelentés a kutatásról ...
01.20	Vizes	Kovács Attila	A kutatásvezető a Dög-szifonnál rosszul lett. Sikeres mentés keretében kihozták. (ismeretlen szerző)
01.20	Vizes	Bátori Károly	Karez kirobbantotta a Dugóhúzót. A két doki ellátta Attilát, majd kihoztuk, mint a himes tojást. (ismeretlen szerző)
01.27	István-lápai	Suga Norbert	Beszorultam a kettes szifonba, de Kata kihúzott.
02.03	Vizes	Gyúró Lehel	Rókalyuk - Vértes - Twist - Tó - Felső-tavi - Rókalyuk
02.07	Szepesi-Láner	Kovács Zsolt	A Nagy-Baldachin - Homok-szifon közötti részen térképeztünk. Karez oldalnézetet rajzolt Scheffer János, én (Kova) az alaprajzot csináltam Lacikával. A felszíni erős hóolvadás éreztette hatását. Lemenetkor a Három-Aranyásó-teremben még nem folyt a patak, visszafelé már igen. Az összes tufagát tele van, a Nagy-Tufagátban is zúdul a víz. A lentebbi Kis-Tufagát alatt van egy kis nyelő! Hőm: 7-8°C, huzat alig. Denevér nincs.
02.08	Szepesi-Láner	Kovács Zsolt	Folytattuk az alaprajzot és oldalnézetet, közeledve a Tündértavi-ági felmászáshoz. A patak végigfolyik a barlangon, nagy a víz. A Nagy-Baldachin és a Nagy-Travi közt 20-30 l/perc forrás jön be. Jól haladtunk. Karez több helyen is 20-25 m-ig felmászott a plafonig. A járat felső részén sok érdekes van. 1-2 denevérral találkoztunk, repkedtek.
03.15	Hajnóczy	Vadász István	A bejáratot jól eldugták, de Sári megtalálta. A Tsitsogó alja dágványos volt, de nem húzta le a csizmánkat. Az Angyalka semmit nem veszített hófehérségéből. Az Óriás-terembe most csak kevés fagyókérv nyúlt le. A Galéria a szokásosan gyönyörű volt. A bejáratától nem messze nagy kupac denevért láttunk. A végén mi is beástuk a bejáratot és álcáztuk. (ismeretlen szerző)
03.17	Vizes	Szabó Dénes	Az I-es bejárat egyik reteszének nyelvéről a fül letörve, nehéz kinyitni emiatt.
04.21	Vizes	Suga Norbert	Kötél
04.29	Vizes	Kovács Zsolt	Kielce-i lengyel csoporttal jártuk végig a barlangot Rókalyuk-Tó-IV útvonalon. Igen nagy víz van, a Tó szintje a bejövő járatnál egy szintben van.
06.26	Vizes	Krajnyák Erika	A víz magasan van a Tónál.
06.27	Iker-tebri	Bátori Károly	40 év utáni első BEJÁRÁS! (Az esemény megérdemelt volna kicsit bővebb kommentárt is - a szerk. megj.)
06.27	Szepesi-Láner	Kovács Zsolt	6 pontot mértünk be a Szepi-Láner közti 2. szifon fölött az omladékos teremben. Az 1-2. szifonban áll a víz, tele van.

06.28	Szepesi-Láner	Kovács Zsolt	Alaprajzot és oldalnézetet rajzoltunk a Nyugati-ág végén a Homok-szifonhoz közel való felmászás környékén. A patak nem folyik, helyenként van kisebb csorgás. A tufagátak vize is sok helyen leszáradt.
06.30	Kajla-zs.	Kovács Zsolt	A barlang nincs kinittelve, így egy 40-es kötéllel megosztás nélkül ereszkedtünk le. A továbbiakban kb. 3 nittet be kellene tenni! A barlang jól járható, a bepergett gallyaktól, avartól eltekintve. Szép cseppkövek, lefolyások, sok borsókő, kalcitkéreges, fejlődő cseppkökezemények a terem talpán, gömbfülkesorok. Ősi forrásbarlang, érdemes megnézni.
06.30	Galuzsnya- oldali-zs.	Kovács Zsolt	Kisebb keresgélés után megtaláltuk a zombolyaknát a Galuzsnya K-i oldalában, egy K felé lefutó völgy középtáján. A völgytalpon impozáns kb. 6x10 m átmérőjű, 10-15 m mély beszakadás, É-i talpán egy aknakezdemény, a bejáratú akna ettől 2 m-re Ny-ra, kb. 2 m magas nyíló 1x0,5 m ferde hasadék. Ebből kb. 30 méteres, kissé szűk akna nyílik. A beszakadás D-i oldalában kb. 10 m hosszú felfelé tartó oldalág borsókövekkel, kis cseppkövekkel. Az alsó aknában 2 nitt kellene, + 1 a beszállási nyílás fölé.
07.03	Jávorkúti-vny.	Balogh Csaba	A harmadik létra aljánál oszlófélben levő kutya-tetemet találtunk. Az alsó szakasz egyik nagyobb termében karbidolási nyomát fedeztük fel.
07.30	Aragyásza- barlang	Kovács Zsolt	Hát ez nem volt semmi, körbe két oldalon, le-fel. Pláne hogy idejövetel előtt Sári jóvoltából még feltúrztunk a Horgas-havasra (1650 m). A Szamos-bazár körüli turistautak egy része még jó időben is életveszélyes (leguruló kövek és turisták). (Kovács Zsolt)
07.31	Focul Viu	Kovács Zsolt	Elhanyagolt barlang, a beépített falépcsők korhadtak, a jégre ráfolyik a latic, a taposás miatt a bejáratú terem elég sivár. (Kovács Zsolt)
08.03	Poarta Lui Ionelle	Sága Norbert	Impozáns barlangszádával nyíló kb. 200 méteres barlang, lényegi kiépítés nélkül, közel a műúthoz. Egyszer érdemes megnézni. Túravezető van, fizetni kell + saját lámpa. (Kovács Zsolt)
08.03	Scarisoara jégbg.	Kovács Zsolt	Nagy szakadéktöbör alatt nyíló tágas folyosó sok jéggel, jégoszlopokkal. A bejáratú kb. 50 méter mély aknába az oldalfalban vezetett, új, jól kiépített, korláttal ellátott ALU-lépcsőkön lehet lemenni. A látvány igen impozáns, a hideg meg igen állandó - pláne nyár közepén. A barlanghoz kb. órányi gyalogtúrával lehet elmenni, vagy terepjáró kell. (Kovács Zsolt)

08.04	Pestera ursilor	File Ferenc	A kiépített rész kb. 1 km. Ezt látni kell. Mindenféle cseppkövek, az egyes típusok külön-külön, csoportokban. Ennyi kiválást egy rakáson ritkán látni. Az eróziós formakincs is klassz, a járatok tágasak - olyan igazi barlang. A barlang környékén árusok hada. Kemping a patakparton, folyó hideg víz a patakban. Szállodai is van, meg étterem. (Kovács Zsolt)
08.08	Iker-tebri	Bátori Károly	Intenzív bontás a közelebbi végponton biztató szűkülettel. Meglett az elveszett távolabbi végpont a hozzávezető járatrészsel. (Kovács Zsolt)
08.19	Vizes		III. Maxi Kupa
			1. Román Péter, Geller Tibor - 21 perc 2. Gedeon Péter, Kovács Mátyás - 25 perc 3. Kovácsné Révész Rita, Albert László - 33 perc 4. Fogarasi Marina, Gyúró Lehel - 35 perc 5. dr. Riskó Ágnes, File Ferenc - 30 perc
			Versenyen kívül indult: • Ferenczy Gergely, Gergely Péter - 21' 15"
08.24	Balekina	Botos Zsolt	1 db 10 m-es kötél 1 db 60 m-es kötél
09.15	Szarvasetetői-víznyelőbg.	Kovács Zsolt	Szűk bejárat, folyik bele a víz, de azért lejjebb omladékos. A barlang alsó része érdekes, eróziós formakincessel.
09.15	Kiskútlapai-zsomboly	Kovács Zsolt	A zsomboly szép, borsóköves, kötéllel le, majd fel. Lelátni az aljáig, de nem érdemes lebújni. Bejárata megtalálhatatlan, de Sári megtalálta (sűrű cserjés-bozótosban ágakkal fedett aknaszáj).
09.23	Kőlyuk I.	Kovács Attila	Nem sikerült kinyitni az ajtót.
10.02	Vizes	Gergely Péter	Tetszett a túra a fiatal fruskáknak. Épp mentem volna a fához kötelezni, amikor jött Kata, hogy mentés van a Feketében. Ezért nem mentem a fához kötelezni. Pedig jó csajok voltak!!!
10.13	Szepesi	Suga Norbert	A tanfolyam első barlangja. A szokásos ordibálás nem maradhatott el a főnöktől (B.K.). Lehetne emberibb. (Picó)
10.22	Baradla	Komlóssy Attila	A Jezsuita Gimnázium végzős évfolyamát kalauzoltuk végig a hosszútúra útvonalán. (Kovács Attila)
11.10	Baglyok	Bátori Károly	Karcsi végigkiabálta az egész túrát. (!) pedagógus. (Picó) Ui.: Szerintem Karcsi kisebbrendűségi komplexusban szenved és csak a barlangban tudja kiélni magát, mert ott neki van szava. De ez hülyeség, neki ott sincs szava!!! (Picó)

11.17	Fekete	File Ferenc	K.b. jó volt, mert nem volt ott Karcsi, hogy kiabáljon velünk. Ezért úgy döntöttem, hogy átigazolok másik csapatba ... (Picó)
11.24	István-lápai	File Ferenc	Jó volt! Úgy telekajáltuk magunkat, hogy nem bírtunk kijönni! Feltaláltunk egy új teát. Hozzávalók: gázfőző, edény, tea, víz, aszalt gyümölcs. Nagyon jó! A többiek nem tudtak lejönni, mert zárva az ajtó, persze Picó hibájából (az én vagyok). Na cső. (Picó)
12.01	Kühne Andor	Suga Norbert	Kb. 15 m mélységben egy szűkületet találtam, amin nem tudtam átférni. Kevés enyhe robbantás után ígéretesnek tűnik. (Szifon)
12.01	Vizes	Gyúró Lehel	Száraz, mint a puskapor. A Fő-ában kb. 20 denevért láttunk.
12.29	Szepesi	Gyúró Lehel	A felső szakasz porszáraz, amúgy semmi különleges. 2-3 denevért láttunk.

Az előzőről: Kevés Szifon, Suga Norbert

Származás:	Szerémszék 1. kőszelvény víznyelőbarlang, Szerémszék 1. sz. szelvény, Békéscsaba-nyéki, Kárpátszék szelvényi barlang
Hossz:	61,6 m
Legmélység a tengerszinttől:	-44,4 m
Víznyelő mélysége:	15 m
Legnagyobb szelvény magassága:	619 m

Előzetes leírás, leírás

Az Újvárosszék területén található a kőszelvényi víznyelőbarlang, amely a déli felé tartó szakaszon kb. 1 km-re kell megmenni, majd innen a földet nyugatra fordítva, egy órával is délnél tartó úton kb. 100 m után érjük el a Szerémszék-1-es barlangot. A 2. és 4. szelvény víznyelőbarlang jól szemlélhető, nagyban kiépítésre. Ezekről keletre mintegy 50 m-re található a Szerémszék-1. sz. víznyelőbarlang bejárata a helyének megfelelő kőszelvényben, az ottani északra, nyugatra felé haladó irányban. A barlang bejárata ferde hasadékoszerű, néhány fenyőtörzs támasztja a bejáratot, melyek közül néhány köztesbarlangot.

Kutatás története

A barlang először bejárta Lakács József említi először 1962-ben (Kárpát és Barlangkutató Társaság 4.). A barlang helyi bontások keltették 1974-ben felhívást, amikor miskolci kutatók 9 m-ig megvizsgálták a bejárati szakaszt a bejárati agrárgyűjtő állomáson. 1975-ben már 25 méterig sikerült lejárni, a további feltárások azonban abbahagyódtak a kőszelvényi bontások igéretes feltárásai és a barlang szakasza miatt. A feltárásokat a Herman Ottó Barlangkutató Szakszervezet, a Békéscsaba Barlangkutató Csoport és a Marcel Loubens Csoport is részt vett.

A KVI Barlangtani Osztály 1982-ben mérte fel a barlangot, az oktatás már -44,4 m-ig ábrázolja a járatot.

A barlangjáratok feltárása, jellemzői, leírása, a barlang térképe

A KVI BTO (Kárpát József, Székely King) 1982-ben mérte fel a barlangot teljes mértékben és felvett térképeket. A barlang hossza 61,6 m, mélysége 44,4 m. A járatokról készített hosszmetriai rajzok, M=1:200 méretarányban. A hosszmetriai rajzokból a járatokat jól reprezentálja. A rajzok és hosszmetriai rajzok jól szemlélhetők a barlangról.

2. Dokumentáció

2.1. Barlangok természeti állapotfelmérési munkái

(Kovács Zsolt)

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület a 2000. év végén megbízást kapott a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságától bükki barlangok természeti állapotának értékelésére. A munka során össze kellett gyűjteni a barlangokról rendelkezésre álló információkat, és a barlangokat felkeresve értékelni kellett a barlang és környezete természeti adottságait, értékeit, veszélyeztető tényezőit. A felkeresett barlangokról részletes információs adatlap és az azt kiegészítő szöveges jellemzés készült a Nemzeti Park és a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Barlangtani Osztálya szempontrendszer szerint. A kiegészítéseket a megbízás szigorúan vett tartalmához képest kissé tágabb terjedelemben készítettük el, hogy az adatlap nélkül is közérthető legyen. A következőkben a jelentések szöveges kiegészítőjéből készített rövidített áttekintést közlünk az egyesület ezen barlangok iránt érdeklődő tagsága számára.

BORÓKÁS-TEBRI 1. SZ. VÍZNYELŐBARLANG

5372/55

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Hegedűs Norbert

Szinonima:	Borókás 1. időszakos víznyelőbarlang, Borókási 1. sz. munkahely, Meggyes-nyelő, Vadetetővel szembeni barlang
Hossza:	61,6 m
Függőleges kiterjedése:	-44,4 m
Vízszintes kiterjedése:	15 m
Bejárat tszf. magassága:	610 m

Megközelítés, helyszín

Az Újmassa-Jávorkút erdészeti műútról a létrási Piplák-háznál letérve a dél felé tartó szekérúton kb. 1 km-t kell megtenni, majd mielőtt a földút nyugatnak fordulna, egy továbbra is délnek tartó kisebb földúton további 300 m után érhetők el a Borókás-tebrek barlangjai. A 2. és 4. számú víznyelőbarlang jól azonosítható, kútgyűrűs kiépítéséről. Ezekről keletre mintegy 50 m-re található a Borókás-tebri 1. sz. víznyelőbarlang bejárata a keletnek forduló földút kanyarjában, az úttól északra, dróthálóval bekerített területen. A barlang bejárata ferde hasadékszerű, néhány fenyőstomp támasztja a hasadék tetején levő instabil kőzetdarabokat.

Kutatástörténet

A barlang eltömődött bejáratát Lukácsik József említi elsőként 1962-ben (Karszt- és Barlangkutató Tájékoztató 4.). A barlang lényegi bontásos kutatása 1974-ben kezdődött, amikor miskolci kutatók 9 m-ig megtisztították a bejárat szűk zónát a bepergett agyagos törmeléktől. 1975-ben már 25 méterig sikerült lejutni, a további feltárások azonban abbamaradtak a közeli, biztatóbbnak ígérkező feltárások és a barlang szűk méretei miatt. A feltárásokban a Herman Ottó Barlangkutató Szakcsoport, a Bányász Barlangkutató Csoport és a Marcel Loubens Csoport is részt vett.

A KVI Barlangtani Osztály 1982-ben mérte fel a barlangot, az oldalnézet már -44,4 m-ig ábrázolja a járatokat.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A KVI BTO (Kárpát József, Székely Kinga) 1982-ben mérte fel a barlangot tájoló, mérőszalag és fokív használatával. A barlang hossza 61,6 m, mélysége 44,4 m. A járatokról kiterített hosszszelvény készült, M=1:200 méretarányban. A hosszszelvény részletgazdag, a járatokat jól reprezentálja. Alaprajz és keresztmetszvények nem ismeretesek a barlangról.

A barlang járatai kifejezetten szűkek, hasadékszerűek. A bejárat egy 330-340°/60° dőlésű törés mentén kialakult, lefelé táuló szűk hasadék.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, mészkő, amelyet a Bükkfennsík Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - karni - nóri? emelet) sorolnak.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang döntő része gyengén oldott hasadéknak tekinthető. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti, nem túl kifejezett korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időségi agyagpala, kevés metabazalt és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították, amelyek inkább oldó hatást fejtenek ki.

A barlang térformája többtagú, hasadékjellegű aknasor. Jellemző keresztmetszvény a hasadék, alárendelten a szabálytalan oldott profil. Nagyformák közül az akna és a kürtő jellemző a barlangra. Tört-omlott felületek foltokban előfordulnak. Morfológiai kisformák közül főként az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Gömbüst és mennyezeti csatorna, ujjbegykarr alárendelten fordul elő. A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangjáratokra. Az üledékitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, nyomokban kavicsteraszok, agyagfelrakódások említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang cseppkőképződményei gyérek, kevés függőcseppkő, lefolyás, bekéregzés jellemzi néhány helyen a járatokat. Az alsóbb szakaszokon előfordul a típusos borsókő.

Helyben keletkezett törmelék (omladék, közettörmelék, agyagos oldási maradvány) gyéren található a barlangban. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, csekély agyagpaltörmelék, helyenként finomhomok és agyaglerakódás.

A bejárat szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárat szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Jelenkori maradvány kevés szórványos hulladék.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz korrodálja a barlang falfelületeit.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet, időszakosan a legnagyobb felhőszakadások alkalmával nyel vizet a barlang, hozama pár l/p értékre becsülhető. A barlang mélypontja száraz szükület.

A helyi összefüggő karsztvízszint kb. 100 méterrel a bejárat alatt feltételezhető.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel járható, a bejárat alatti kis aknába és az alsó szakaszokon kapaszkodóktól használata ajánlott.

A barlang bejárata szűk, ferde hasadék, melyben kb. 3 métert vízszintesen előremászva jutunk a lefelé tartó első aknához. Kis, ferde, lejtős szakasz után egy szükületen átbújva szűk, függőleges akna tart lefelé, kb. 17 m bejárat alatti mélységig. A törmelékes aljzatú járat innen meredeken, lejtősen tart lefelé kb. 25 m-ig, ahol kis termecske található. A terem aljából kövek között vezet lefelé a járat. A folyosó szűk, aljzata kötött törmelékes. Az alacsony járatban meredeken lefelé tartva érhetjük el a

végponti, törmelékkel kitöltött, függőleges hasadékot.

Irodalom

- Lukácsik József (1962) - Karszt- és Barlangkutató Tájékoztató 4.
 Hevesi Attila (1977): Bükk, Útikalauz - Sport kiadó, 81. old.
 Várszegi Sándor (1977): Beszámoló a miskolci Bányász SE Barlangkutató Csoport 1960-1977-ig végzett munkájáról - Kézirat
 Lénárt László (1979): Barlangok a Bükkben - A B.-A.-Z. megyei Idegenforgalmi Hivatal kiadványa, 67. old.

CUBÁKOS-BARLANG

5372/37

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Hegedűs Norbert

Szinonima:	Szárdókai-barlang, Szárdóka-oldali-barlang
Hossza:	kb. 60 m
Függőleges kiterjedése:	kb. -40 m
Vízszintes kiterjedése:	kb. 30 m
Bejárat tszf. magassága:	620 m

Megközelítés, helyszín

A barlang a Miskolc-Lillafüred - Ómassa műútról Újmassa közelében dél felé leágazó, Jávorkút-Nagymező felé tartó betonozott erdészeti műúton közelíthető meg. Az erdészeti műút szerpentinezve felvezet a létrási lápára, majd nyugat felé tart. A létrási BNP kutatóházhoz vezető bal oldali letérőt elhagyva, 300 méter után egy a Szárdókára vezető, északi irányba tartó kavicsolt szekérút indul. Ezen gyalogosan haladva kb. 300 m után érjük el a barlangot, amely a szekérúttól balra (Ny-ra) 30 m-re nyílik egy töböroldali sziklakibúvás aljában, dél felé tartó kis völgy talpában. A barlang fölött, attól északra vadetető és dagonyázóhely található, a bejáratától DNy-ra feltűnő, 5-8 méter magas sziklakibúvás csoport látható. A barlang környezete fás, erdős, helyenként mészkőtörmelékkel borított terep, az aljnövényzet nem dús, így a barlang viszonylag könnyen megtalálható (2001).

Kutatástörténet

A barlangot a Magyar Hidrológiai Társaság Borsodi Csoportja karsztvízkutatói tárták fel 1964. augusztus 23-án, Balogh Tamás vezetésével. A töbör aljában, a szálkő mentén indított kutatóakna 3 méter mélységben légtérrel járatra talált, a kitöltést a kutatók viszonylag könnyen eltávolították. A bejárat eltömődés eltávolításával megnyílt az út a lejárattól pár méterre nyíló nagy terembe, emeleti járatokba és a végpont felé vezető inaktív lejtős patakmederbe. A későbbiekben főként a végponti szifon környékén folyt feltáró, bontó kutatás, de a továbbjutást a szűk járatszelvény és beékelődött instabil kövek akadályozták. Kisebb bontás nyomai láthatók a nagyteremből a bejáraton leereszkedéssel szemközt nyíló, felfelé tartó emeleti járatban, amely szintén nem vezetett eredményre. Tudományos kutatási eredményekről nincs tudomásunk. A barlang bejárata a nyolcvanas évek első felében beomlott, azt a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület tagjai nyitották újra pár évvel később, majd faácsolattal biztosították a lejáratot. A 2000. évben a fenti csoport néhány tagja elkezdte a barlang újrafelmérését, amely még nem fejeződött be.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A Cubákos-barlangról a Szabó László és Mezei Ferenc által 1964-ben készített, a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület által közétett (Lénárt L., 1977) M=1:200 méretarányú alaprajz és kiterített hosszmeteszett áll rendelkezésre. A felmérés alapján (a jegyzőkönyv nem áll rendelkezésre) a járatok hossza 60 méter, a barlang mélysége 40 méter. A térképek a barlangot sematikus ábrázolják, a járatkontúrokat, jelentősebb letöréseket feltüntetve. A barlang horizontális kiterjedése kb. 30 méter. A

barlang bejárata körülbelül 1 méter széles, 0,5 méter magas lefelé szélesedő szabálytalan, ívelt háromszög (a bontott akna aljánál), amely lejtős, keskeny járatba vezet. Lejjebb a barlang kényelmesen járható, 2-5 méter széles folyosókkal.

A barlang földtani és morfológiai jellemzői

A barlangot magába foglaló kőzet világosszürke és fehér, kristályos, márványos mészkő, amelyet a Fehérkői Mészkő Formációba (${}^{k}T_{2-3}$) sorolnak. Kora szórványos ősmaradvány meghatározások alapján középső-felső-triász ladini, feltételesen alsó-karni.

A barlang a befoglaló üledékanyag diagenézise és enyhe metamorfózisa után alakult ki (posztgenetikus), feltehetően a kőzettömeg miocén végi (szarmata-pannóniai) kiemelkedése, felszínre kerülése után. A kőzettömeg törésekkel közepesen-erősen átjárt, gyakoriak kisebb vetőfelületek, elmozdulási nyomok, breccsás zónák. Posztgenetikus üregkialakító hatás volt a kőzettrészeket kezdetben tágító hidegkarsztvízes korrózió, majd a barlangba befolyó víz eróziós munkája. Időszakos leszálló és befolyó szivárgó vizek ma is formálják a barlangjáratokat.

A barlang térben elágazó rendszer, amelyben két szintet lehet elkülöníteni: egy alsó inaktív patakfolyosót és egy felső fosszilis szintet. A járatok függőleges letörésekkel tagolt lejtős folyosók, a keresztmetszelvevények szabálytalan, oldott, alárendelten tört felületekkel határolt profilok.

Morfológia nagyformák közül kürtő alárendelten fordul elő, aknák a lejárati alatti nagyterem környékén jellemzőek. Egy-két fejletlen gömbfülke, tört-omlott felületek és a teremből a végpont felé vezető patakfolyosó aljának szálkőtalpa jellemző. Kisformák közül gömbüstök, színlő, hullámkagyló, kannelura, hieroglifa, újjbegykarr alárendelten, pontszerűen észlelhetők, csorga kialakulása gyakoribb volt, főként az alsó patakos járatban. Vetőfelület bizonytalanul, kis felületen észlelhető, gyakoribbak a kipreparálódott törési (réteg-) felületek, kiálló sziklabordák. Az üledékkitöltés morfológiai elemei között az inaktív patakmeder kavicsteraszainak maradványai érdemelnek említést.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang cseppkövekben szegényes, képződményeket főként a nagyteremben lehet látni (Akasztott szellemek, Táncosnő). Inkább a cseppköleflyások, kérgek dominálnak. A cseppkövek többsége fejletlen, 10-20 cm-es. Helyben keletkezett törmelékes kitöltésként szerepelnek a végponti omladékos szakaszok, mészkőtörmelék. A behordott törmelékben kvarckavics és a környékbeli magmás (metaandezit, metabazalt) törmelék mellett mészkőtöredékek, homok, helyenként jelentősebb agyagkitöltés fordul elő.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő. A falakon gyenge algásodás, mohásodás figyelhető meg. Gyökerek a legfelső métereken belógnak a barlangba. A belső szakaszokon növényzet előfordulása nem jellemző.

Fosszilizálódott állati maradványok nem ismertek a barlangban. A recens élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártvány szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány példány bogár. Télen denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk csak becsülhető. Az oldalágakban szórványos guanókupacok láthatók. A nyári állomány nem jelentős.

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Történelmi és recens leletek sem ismertek.

Hidrológia, klimatológia

Aktív vízfolyás nincs a barlangban, de elképzelhető, hogy rendkívüli felhőszakadásokkor, hosszabb esőzések nyomán aktívvá válik a patakmeder. Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében, főként a bejárati részen és a teremben.

Klímaérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang a Bükk Nemzeti Park területén nyílik, környezete természetvédelmi tulajdon. A barlang környezete sziklás, erdős terület, erdőművelésre részben korlátozottan alkalmas a meredek

terepviszonyok miatt. Más gazdasági jellegű tevékenység a területen nem folyik. A barlangtól északra, 50 méterre vadetető és dagonyázóhely található, egyébként a barlang környéke vadak által sűrűn járt. A barlanghoz legközelebbi épületcsoportok (Létrástető, Jávorkút, Sebesvíz) hatása nem érinti a barlangot és közvetlen környezetét. Járműforgalom a barlangtól délre, mintegy 300 méterre említhető, az Ómassa-Jávorkúti erdészeti műúton. A területet erdei munkásokon kívül főként turisták látogatják szórványosan.

A barlangban rongálás nyomai nem látszanak, állapota a felfedezés óta nem romlott, képződményei épek. Ritkán járt üreg, veszélyeztetettsége alacsony.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, kötéltechnikai eszközök használatával kényelmesen lehetséges. A bejáráshoz egy húsz méteres kötél szükséges.

A barlangba a rozoga faácsolat és a szálkőfal között lebújva lehet bejutni, az ácsolat alatti szűk, ferdén lefelé lejtő járatban. Három méter után tágasabb keresztaszadék következik, ahol már kissé fel lehet egyenesedni. Érdemes körülnézni, hogy kifelé jövet is megtaláljuk a kijárat hasadékot, mert összetéveszthető egy szomszédos kis vak oldaljárattal. Lefelé haladva a barlangban 10 méter után a nagyterem tetejébe jutunk, ahová ikerakna vezet le. A kötél természetes kikötéshez és egy fix nitthez rögzíthető. Ezen a szakaszon már megjelennek cseppkőképződmények, bekérgezések, de a járatfal döntően mosott, képződménymentes.

Leereszkedés után a barlang Nagytermébe jutunk, amely egy kiszélesedett lejtős folyosó. Alja agyagos, mészkőtöredékekkel, szikladarabokkal fedett. A falak helyenként csupaszok, helyenként lefolyások, függőcseppkövek, szalmacseppkövek borítják. Itt található a barlang két legismertebb cseppkőve, az Akasztott-szellemek nevű függőcseppkőcsoport és a Tánconő, amely kb. 1 m magas cseppkőoszlop. Törzse az egykori függőcseppkő, szoknyája egy meredek kúpszerű állócseppkő.

A teremben felfelé haladva a járat eltömődött tetejű ferde kürtöbe torkollik, amely feltehetően egy idős, eltömődött víznyelője a barlangnak. Lefelé menve a leereszkedés helyétől az egykori patakmederben haladunk meredeken lejtő, lépcsős járatban. A járatpályán helyenként mosott, máshol törmelékkel, agyaggal borított. Pár méter után kétméteres letérés következik, az eddig 2-3 méter széles folyosó itt véget ér. A termecske alján lehet lebújni egy keskeny továbbvezető omladékos hasadékba, amely pár méter után járhatatlanná szűkül.

A barlang felső járatszintjére a nagyterem leereszkedéssel szemközti oldalában nyíló oldalkürtöből juthatunk. Mintegy négy méter felmászás után a kürtő tetejében lapos hasadék nyílik, amelyen átbújva egy lejtős, mindkét végén eltömődött, törmelékkel fedett, pár méteres járatba jutunk. Képződményei nem jelentősek.

A barlangból a fent ismertetett lejtőveti úton juthatunk ki.

Kutatási témák

A barlangban üledékföldtani mintavételezést és a barlang állatvilágát lenne célszerű tanulmányozni. Érdekes lehet, hogy milyen időszakokban vezet aktív vízfolyást a barlang, milyen hozammal.

Irodalom

Juhász András (1965): Újabban feltárt jelentősebb barlangok Borsodban - Természettudományi Közlöny, okt., 469-474. old.

Gyurkó Péter (1967): Jelentés az 1966. évi munkáról. - Karszt-és Barlangkutató Tájékoztató, 1967., 31. old.

Lénárt László (1977): A "Zsombolyosok"-tól a Marcel Loubens Csoportig - MEAFC kiadv.

CSEMETEKERTI-VÍZNYELŐ
5391/?

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Fedor Ferenc

Szinonima:	Csemetekerti I. sz. víznyelő, Csemetekerti-víznyelőbarlang
Hossza:	211 m
Függőleges kiterjedése:	-21 m
Vízszintes kiterjedése:	40 m
Bejárat tszf. magassága:	400 m

Megközelítés, helyszín

A barlang a Miskolc város közigazgatási területén, a Miskolc-Diósgyőrbe lefutó Polyánka-völgyben nyílik, amelyet gyalogosan a miskolci Eper utcáról turistaúton 1 km-t meredeken felfelé haladva, vagy gépkocsival a Papírgyár derítőmedencéitől DK-re 200 m-re, a kisvasút sínjén áthaladó kavicsolt úton, a Kálvinista-völgy torkolatától induló úton lehet megközelíteni a legkönnyebben. A 88-133 EOV térkép a barlang helyét viszonylag jól jelzi, viszont a felírt "Poloska-völgy" megnevezés helytelen! A barlang a Fényes-tető csúcsától ÉNy-ra 350-m-re, az Útmenti-zsombolytól (a kavicsút mellett van bejárata) DK-re 80 m-re nyílik. A barlangtól D-re, 50 m-re, elhagyott, lepusztult épület maradványai találhatók. A barlang bejárata inaktív patakmeder mentén, erősen sziklakibúvásos környezetben, a völgytalp meredek letörése fölötti kis pihenőben található, a felette levő völgyoldal 2001-ben friss irtásos terület volt.

Kutatástörténet

A Csemetekerti-víznyelőt terepbejárás alkalmával találták "bányász barlangkutatók" (Gyenge Lajos, 1964). A feltárást az akkori DVTK Természetbarát Szakosztály kutatói folytatták, akik 1964. június 12-én keresték fel első ízben a barlangot. Tapasztalataikról a Barlangkutató Társulat Tájékoztatójában számoltak be. A '70-es években a kutatást a Herman Ottó Karszt- és Barlangkutató Csoport folytatta, Mészáros Károly, majd Szikszai Tibor vezetésével. A barlangot érintő részletes kutatási eredményeiket 1979. évi jelentésükben adták közre (Szikszai, 1982, MKBT Beszámoló). A jelentésben a bükki barlangkutatásban ritkán tapasztalhatóan részletes módon írták le a kutatott barlang morfológiai, genetikai jellemzőit, a barlang környezetét, illetve beszámolójukhoz az akkori elvárásoknak megfelelő minőségű térképeket mellékeltek. Eredményeiket azóta más csoportnak nem sikerült érdemben gazdagítania.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangot a Herman Ottó Karszt- és Barlangkutató Csoport 1979-ben részletesen felmérte és elkészítették a barlang alaprajzát, amelyhez kereszt- és hossz-szelvényeket is mellékeltek. Az elkészült anyag nyomtatásban is megjelent (Szikszai, 1982, MKBT Beszámoló 1979-ről, 140-150. old.). Közlésük szerint a barlang főágának hossza 42,19 m, végpontja 21,3 m-re van a bejárat alatt. A barlang összhossza meghatározásuk szerint 211,1 m. A felmérésről készült jegyzőkönyv nem áll rendelkezésünkre. A barlangról készített többféle nézetű alaprajzok, szelvények a barlangot korrekten ábrázolják az akkori követelményeknek megfelelően. Ábrázolástechnikájukban viszont csak a járatkontúrok megrajzolására törekedtek, s a síkban kirajzolt, alsó- és felső szinti alaprajzra tagolt megjelenítéssel sem igazán sikerült visszaadni a barlang térbeli szerkezetének rajzát. A járatok kiterjedése, a barlang morfológiai és képződménybeli gazdagsága mindenképpen indokol egy újratérképezést.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete középső-felső-triász (ladini-alsó-karni) szürke, márványos mészkő, kis tűzkögmű betelepülésekkel (Fehérkői Mészkő Formáció).

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője az erős tektonika. A

barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszi vulkanitok és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A patakerózió nyomai a járatok morfológiáján is tükröződnek. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították.

A térképen ábrázoltak és a bejárásakor is tapasztaltak szerint a barlang kétszintes, térhálós szerkezetű, lépcsőkkel és letörésekkel tagolt, az egykori patak lefolyása irányába lejtő üregrendszer változatos, szabálytalan, oldott, 2-10 m-es átmérőjű szelvényekkel.

A barlang morfológiai nagyformái közül jelentősek a felszíni patakmeder felé tartó, beboltozott tetejű kürtők a barlang számos pontján. Aknák előfordulása nem ilyen kifejezett. Alárendelten az egykori vízfolyás enyhe meandere felismerhető. Az oldalágak egy részén fejletlen gömbfülkék találhatók. Járátvégződéseken tört, breccsás, omlásos elemeket ismerhetünk fel.

Kisformák közül jellemző a barlangra helyenként a gömbüst, a mennyezeti csatorna általában jól észlelhető. Színlő, csorga, evorziós üst, hullámkagyló, kannelura és hieroglifa általában alárendelten fordulnak elő, főként a patakmeder közeli részeken. A falak többnyire lesimítottak, csupaszak vagy bekérgezéssel fedettek.

A befoglaló kőzetanyaghoz kapcsolódó elemek közül jellegzetesek a kőzetben változó mérettel, valószínűsíthetően a réteggéssel párhuzamosan betelepült tűzkőgumók, lemezek, amelyek helyenként a meszes alapanyagból kireparálódtak. Szintén jellemzőek a barlangra a járatok orientációját is meghatározó, alárendelten breccsás törési felületek. Törések menti kireparálódott, kerekített kőzettömbök rétegefszerű megjelenései is gyakoriak. A barlang néhány pontján limonitos lefolyások és mállott kőzetfelületek észlelhetők.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, agyag és kavicssteraszok említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang szilárd ásványkitöltését cseppkövek és helyenként fennőtt kalcitkristályok adják. A cseppkövek eloszlása egyenlőtlen a barlangban, leginkább a barlang középső részének oldalágaira, kürtőire szorítkoznak. Fiatal függőcseppkövek, igen kevés állócseppkő, gyér, de szép cseppkőléc, cseppkőzászló és -függöny, egy kis, 5 cm-es cseppkőoszlop, lefolyások, bekérgezések láthatók a barlangi köztes szifon előtti terem oldalágaiban (Denevér-terem és környéke). Jellegzetes képződmények a barlang központi termének agyagos aljzatában a kicsepegéses kutak peremén kiváló cseppkőcsészék. Néhány heliktit és egy gyengén fejlett cseppkőbaldachin is felismerhető, s mikrotetarítás részletek is szembetűnnek. A cseppkőképződmények egy része visszaoldott. Egyes falrészleteket száraz montmilch borít. Szintén az átmenőszifon előtti teremben retek-cseppkövek csoportja alakult ki. Különböző típusú borsókőképződmények is találhatók, főként repedésekben. Csupasz falfelületeken mangándendrites bevonatokat és limonitos kérget is észleltünk. Téli időszakban a bejárati szakaszban jég felhalmozódása valószínűsíthető.

Omladék és kőzettörmelék előfordulása gyér a barlangban. Néhány kürtő boltozati részét cementált kőzetdarabok alkotják. A barlangot magába foglaló mészkőből kimállott tűzkődarabok előfordulnak az aljzatot borító üledékben.

Behordott üledékben gazdag a barlang, főként az agyag dominál, de a bejárati szakaszon nagymennyiségű homokos kőzettörmelék található, melyben vulkanit és metamorfit kavicsok, fehér kvarc és fekete mészkő töredéke is előfordul. A homokfrakció finomszemű, muszkovitcsillámos. A barlangi köztes szifon aljában híg fekete iszap rakódott le.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág- és levéldarabok, avar fordulnak elő. A falakon gyenge algásodás, mohásodás tapasztalható. A belső szakaszokon, oldalágakban, kürtők repedéseiben (felszínhez közeli részek) algás-mohás(?) növényzet figyelhető meg.

Fosszilizálódott állati maradványok a barlangban a fiatal (recens) aprógerinces csontmaradványok a bejárati szakaszban.

A mai élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártás-szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány példány kitingpáncélú bogár (cincérféle). Denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk nem ismert. Guanó és denevércsont is

előfordul. Kisemlősök ideiglenes barlangi előfordulása szórványos csontmaradványokból, táplálkozási maradványokból következtethető.

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Kevés recens hulladék a bejárat környékén fordul elő, bepergett, bemosott is lehet. A bejárat melletti kötömbbe vésvé miskolci kutatók által ismert, nem túl jó hírű fiatal barlangász beceneve, a Mágus felirat díszeleg.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A becsepegő víz a barlang központi termében jellegzetes kicsepegéses kutakat, agyagkrátereket hozott létre, máshol a képződmények egy részét visszaoldotta.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet, miként a barlangbejárat mellett elfolyó patak medre is többnyire száraz. A barlangjáratok a patakmeder alatt helyezkednek el, a barlang kürtőinek egy része fedett időszakos víznyelő lehet. A barlang központi terme és végponti alsó terme között állandóan vizes, iszapos, átjárható köztes szifon ismert, hossza kb. 3 m.

A helyi karsztvízszint mélyen a barlangjáratok alatt feltételezhető (a diósgyőri forráscsoport fakadási szintje a helyi erózióbázis).

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Park területén kívül. A terület feltehetően erdészeti kezelésben van, és belesik a diósgyőri források védőterületébe. A barlang környezete részben sziklás, erdős terület, részben cserjés irtásterület. A barlangtól 60-80 méterre kavicsos erdészeti út húzódik. A bejáratától déli irányban 100 méterre elhagyott, megrongált, kb. 20 m²-es romos kőház található. A területen erdőművelés folyik, a barlang fölötti domboldalban tarvágás volt a közelmúltban, a terület cserjés, bozotos. A barlang bejárata ottjártunkor 5-10 cm átmérőjű faágakkal volt lefedve.

A barlangban rongálás nyomai nem látszanak, állapota a felfedezés óta nem romlott, képződményei épeknek mondhatók. Ritkán járt üreg, veszélyeztetettsége a potenciális kategóriába sorolható.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, rövid szakaszon kötéltechnika alkalmazásával lehetséges.

A bejárat alatti ferde, lejtős szakasz avarral, apró kőtörmelékkel borított, de kényelmesen járható. A bejárat alatt 6-8 méterrel keresztasadékba jutunk, ahol a járat kiszélesedik. A terem aljzata patakordalékkal fedett. A terem végén 4-méteres, aláhajló lemászás következik (Travi), amely kötél használatával, ereszkedő- ill. mászógépekkel küzdhető le. A kötél természetes kikötésre rögzíthető. A lemászás egy tágas hasadékterem oldala, a terem a barlang központi terme. Agyagos aljzatában kicsepegéses kutak, oldalkürtőiben (Denevér-terem) szép cseppkőképződmények, hordalékpadok találhatóak. A terem aljában található a szűk, kb. 3 m hosszú, iszapos aljú, átjárható köztes szifon, amelybe bele kell feküdni, ha a további részek felé le akarunk jutni. A szifon után 4-5 m magas, agyagos oldalfalú, nem túl tágas termecske található, melynek túlvégén a mennyezet lehajlik, a terem agyagos eltömődéssel bezárul. Ez az agyagos bontás ma a barlang mélypontja ill. végpontja. A végponti terem oldalfalából indul a barlang 70 méter hosszban ismert legjelentősebb oldalága, amely először egy felboltozódott terembe, majd egy hasadékszerű akna oldalfalába vezet. Az akna alján agyagos eltömődés zárja el a további járatot.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

Barlangmorfológia elemzés (esetleg 3D barlangbrázolással).

Üledékföldtani vizsgálatok.

A barlangban található állat- és növényvilág vizsgálata.

Klímamérések.

Irodalom

Gyenge Lajos (1964): Csemete-kerti víznyelők - Tájékoztató 5-6, 106-107. old.

Szikszi Tibor (1982): A "Herman Ottó" Karszt- és Barlangkutató Csoport 1979. évi jelentése - MKBT Beszámoló, 140-150. old.

CSERESZNYÉS-BARLANG

5372/98

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Hegedűs Norbert, Vadász István

Hossza:	kb. 40 m
Függőleges kiterjedése:	kb. -25 m
Vízszintes kiterjedése:	kb. 15 m
Bejárat tszf. magassága:	650 m

Megközelítés, helyszín

A barlang az Újmassa-Jávorkút erdészeti műút felől jól megközelíthető a Piplák-háztól (Létrási-Vizes-barlang IV. bejáratánál) induló szekérúton. A háztól indulva az út kisebb kanyarokkal délnek tart kb. 1 km-en keresztül, majd széles ívben a Borókás-tebreknél nyugatnak fordul, délről kerülve egy keskeny sziklagerincet. Az útkanyartól kb. 550 m-re nyugat felé, az út déli oldalától kb. 40 m-re található ritka bükkfás környezetben a 4 x 4 m-es kis töbör, alján faácsolattal és a barlang bejáratával.

Kutatástörténet

A barlang feltárásáról, kutatástörténetéről hiányos ismeretekkel rendelkezünk. Szóbeli információk alapján a 70-es években Szenthe István bontott itt, a 90-es évekre azonban a bontást biztosító bejárat faácsolat tönkrement, a bejárat beomlott. A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület tagjai Vadász István és Lipták Roland vezetésével az 1992-es egyesületi nyári tábor során 7 alkalommal bontottak a töbörben és a barlangban, amíg lejutottak a régebben már ismert végpontig (rozsdás ást, csákányt találtak lent). További kutatás nem folyt a barlangban.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang vázlatos mérés és becslés alapján kb. 40 méter hosszú és 25 méter mély. Térképről nincs tudomásunk. A járatrendszer szűk, nehezen járható.

A barlang földtani és morfológiai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, mészkő, amelyet a Bükkfennsík Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - karni - nóri? emelet) sorolnak.

Genetikai jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang döntő része oldott hasadéknak tekinthető. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti, nem túl kifejezett korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszaki agyagpala, kevés metabazalt és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosíthat az erózióhoz. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították, amelyek inkább oldó hatást fejtenek ki.

A barlang térformája többtagú, hasadékjellegű aknasor. Jellemző keresztmetszelvény a hasadék, alárendelten a szabálytalan oldott profil.

Nagyformák közül az akna jellemző a barlangra. Tört-omlott felületek foltokban előfordulnak. Morfológiai kisformák közül az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Mennyezeti csatorna, ujjbegykarr alárendelten fordul elő. A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt falfelületek, törések mentén kipreparálódott felületek észlelhetők. Az üledékköltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, nyomokban hordalék- és agyag felrakódások említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang ásványkitöltésekben igen szegényes, kisebb bekérgeződések, borsókó észlelhetők. Helyben keletkezett törmelék (omladék, közettörmelék, agyagos oldási maradék) gyéren található a barlangban. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, csekély agyagpalatörmelék, a barlang végponti kis termében finomhomok és agyagüledék.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fossilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Jelenkori maradvány kevés szórványos hulladék, korábbi bontások néhány szerszáma.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz korrodálja a barlang falfelületeit. A barlang állandó vízfolyást nem vezet, időszakosan a legnagyobb felhőszakadások alkalmával nyel vizet a barlang, hozama pár l/p értékre becsülhető. A barlang mélypontja agyagos eltömődés. A helyi összefüggő karsztvízszint több mint 100 méterrel a bejárat alatt feltételezhető.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása a végponton feltételezhető.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Parkban. A területen az erdészetben és vadgazdálkodáson kívül más gazdasági tevékenység nem folyik. A barlang közvetlen környezete lombos- és fenyőerdős terület. A környék kedvelt vadászterület, a barlang tágabb környezetében több vadetető található. Külső veszélyt a barlangra potenciálisan erdészeti tevékenység jelenthet.

A barlang képződményei (hiányuk miatt is) kevésbé veszélyeztetettek. A barlang természetvédelmi beavatkozást nem igényel.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel járható, a lejutáshoz biztosítókötél ajánlott, a mélyponti aknába kötéltechnika kell.

A barlang bejárata faácsolattal biztosított. Az ácsolattól 3 métert lemászva a járat DK-nek fordul, majd két szűkületen kell átbújni. Helyenként omladékos járatban 20 métert megtéve újabb szűkület, majd közvetlenül utána egy akna következik. A lefelé táguló akna 4-5 méter átmérőjű, 10 méter mély, 70°-os szögben ferdén lejt. Alján agyagkitöltés és ebben az egykori bontási hely található.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

Üledékkitöltés vizsgálata.

Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.

GALUZSNYA-OLDALI-ZSOMBOLY

5393/10

Adatfelvétel: Fedor Ferenc, Kiss László, Kovács Zsolt

Szinonima:	Galuzsnya víznyelőbarlang, Galuzsnya-zsomboly, Galuzsnya-tetői-zsomboly, Feneketlen-lyuk
Hossza:	kb. 60 m
Függőleges kiterjedése:	-51,7 m
Vízszintes kiterjedése:	kb. 12 m
Bejárat tszf. magassága:	570 m

Megközelítés, helyszín

A barlang Bükkzentkeresztől D-re, a Csókás-völgy talpától kb. 80 m magasságban, a Nagy-Somvölgy torkolatától kb. 400 méter távolságra ÉÉNy-ra, a Galuzsnya-tető keleti oldalában lefutó völgy középső szakaszának pihenőjében nyílik. Gépkocsival a Csókás-völgy járható. A barlang bejárata a Csókás-völgyből a barlangot rejtő völgyben nyugat felé egyenesen felmenve direktben is megközelíthető kb. 10-15 perc gyaloglással, vagy kb. 100 m-rel északabbra induló erdei úton enyhébb emelkedőkkel, kényelmesebb sétával, délnyugat-déli irányban haladva. A barlang bejárata impozáns szakadéktöbör, mintegy 8 x 5 méteres átmérővel. A bejáratra nem túl jó a rálátás, nehéz észrevenni. Segítséget jelenthet, hogy az egyenesen kelet felé lefutó, egyenletesen lejtő völgytalp a bejárat közvetlen környezetében megtörik, a töbör felett meredek, alatta vízszintes pihenő után fordul ismét lejtőbe. A bejárat környéke magas fákkal ritkásan benőtt erdőterület.

Kutatástörténet

A barlang természetes bejárata régóta ismert. Feltáró kutatásáról nincs információnk. Az alsó akna alján gyér bontási nyomok észlelhetők.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang hossza 60 m, mélysége 51,7 m. A felmérés részleteiről és a barlang térképéről nincs információnk.

A barlang földtani és morfológiai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete a Bükkfennsík Mészke Formációba sorolt szürke, kristályos, helyenként kalciteres mészkő. Korábban Balogh Kálmán (1964) ezt a kőzetösszetét a "fennsík mészke" répáshutai fáciesébe sorolta, amely nem tévesztendő össze a mai Répáshutai Formációval. A mészkő anyagát tekintve homogén, több irányban törésekkel, repedésekkel tagolt.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényező az erős tektonika. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti korróziós üregtágulás után főként a befolyó víz játszott szerepet. Járatalkító tényező ezen kívül a barlangba a kőzetréseken keresztül szivárgó víz, illetve a bejárat beszakadásban a kifagyásos aprózódás és kisebb omlások. A barlang bejárat szakadéktöbre feltehetően felszakadt barlangterem, erre utalnak a töbörből annak két ellentétes oldalán induló járatok. Az északi oldalon a töbör mélypontjának közelében nyílik az alsó akna, a déli oldalon, szintben mintegy 5 m-rel feljebb déli irányba, meredeken felfelé tartó járat indul.

A barlang térformáját tekintve összetett, beszakadásból nyíló lejtős járat és ikerakna. Jellemző szelvénytípus a deformált kör, a szabálytalan oldott, alárendelten szabálytalan szögletes.

A barlang jellemző morfológiai elemei az aknák, alárendelten kürtő is. Kisebb gömbfülkék a déli oldaljáratra jellemzők. Omlott felület, szálkőtalp, az alsó aknát jellemzi. Kisformák közül gömbüst, mennyezeti csatorna, csorga, kannelura, karrcsatorna, ujjbegykarr fordul elő. A befoglaló kőzethez kapcsolódó morfológiai elemek lokálisan, kis felületen észlelhető vetőtükrök, breccsás zónák. Törések menti kipreparálódás igen jellemző a bejárat szakaszra. Az üledékkitöltés morfológiai elemei között

megemlíthetők a pontszerű megjelenéssel finomszemű falra kirakódott üledékek maradványai, kis felületen száradási repedések, kicsepegéses jelenségek.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang ásványkitöltése szegényes. Kevés függőcseppkő, farkasfogas cseppkőléc, néhány helyen bekérgezés észlelhető. A képződmények között fejlődő és elaggott példányokat találhatunk. Különösen a felső, déli oldaljára jellemző a borsókövesedés.

A helyben keletkezett törmelékkitöltést főként a helyi mészkő törmeléke adja, omladék és apróbb mészkőtörmelék formájában, főleg a szakadéktöbörre koncentrálódva, illetve a barlang legalján.

Behordott üledékek a barlangban nem túl jelentős mennyiségben homok és agyag, a felső, déli oldalágban vörösbarna agyag.

A szakadéktöbörben a talpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar, korhadó fatörzsek mellett dús élő növényzet fordul elő. Cserjék, harasztok, fiatal fakezdemények szórványosan láthatók. A falakon algásodás, mohásodás figyelhető meg. A helyi mikroklíma érdekes növénytársulást hoz(hat)ott létre, további tanulmányozásra érdemes. A belső szakaszokon belógó gyökérszálak említhetők.

Fossilizálódott állati maradványokról nincs tudomásunk. A töbör aljának üledékében feltételezhető csontmaradványok.

A recens élővilág főként a szakadéktöbörre és a déli oldalra korlátozódik. A feltételezhetően változatos állattársulás (főként rovarok, puhatestűek, kételtűek, alacsonyabb rendűek) megítéléséhez szakszerű tanulmányozás szükséges. Nyári időszakban denevéreket nem észleltünk, a déli mellékjáratban szórványosan guanó felismerhető.

Fossilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Történelmi és recens leletek sem ismertek.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet. Lokálisan kisebb méretű pocsolyák előfordulhatnak. Nagyobb esőzésekkel feltehetően jelentős mennyiségű víz folyik be a barlangba. A helyi karsztvíz szintje jóval a barlang mai végpontja alatt feltételezhető.

Klíamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangban beépített mesterséges létesítmény egy rossz állapotú törmelékfogó oldalácsolat.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang a Bükki Nemzeti Park területén nyílik, környezete természetvédelmi tulajdon. A barlang környezete szórványosan sziklás, lomboserdős terület. A barlangban rongálás nyomai nem látszanak, állapota a felfedezés óta nem romlott, képződményei épek. Ritkán járt üreg, bejárásához kötéltechnika szükséges. A barlang veszélyeztetettségét erdőművelés jelentheti.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, kötéltechnikai eszközök alkalmazásával lehetséges. A leereszkedést segítő kötél a töbör déli oldalán fához köthető ki. Innen a lejtős, sziklás oldalon kb. 10 m-t ereszkedve kis párkányt érünk el, innen nyílik a déli oldaljárat. Fatörzseken keresztül mászva érhető el a töbör alja mintegy 10 méterrel lejjebb, amely eltömődött víznyelési pont. A mélypont fölött 2 méterrel, az északi falon ferde, 1 méter magas, 0,5 méter széles nyílás vezet az alsó akna felé. A hasadékba becsúszás eléggé kényelmetlen, a kötél megtörik, felfekszik. A hasadék mögött 4-5 méter nem túl tágas lejtős folyosó után a járat függőlegesbe fordul, s kb. 20 méter ereszkedés után érjük el a végponti termecskét, ahol két ember fér el.

Javasolható tudományos kutatási témák barlangban

Potenciális kutatási témák: üledékmintavétel és elemzés, klímamérések, barlangbiológiai

vizsgálatok.

IKERTEBRI-VÍZNYELÓBARLANG

5372/46

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Bátori Károly

Hossza:	83,8 m
Függőleges kiterjedése:	-27,5 m
Vízszintes kiterjedése:	62 m
Bejárat tszf. magassága:	555 m

Megközelítés, helyszín

A létrás-tetői Piplák-háztól a Jávorkút-Újmassa erdészeti műúton kelet (Újmassa) felé elindulva, az időszakos patak medre 250 méter után a Nagy-mogyorós-víznyelőnél ér véget. Itt egy cserjés-fás sáv indul DNy felé, a fák között előbb egy mély magányos töbröt, majd egy hármás töbröcsoportot találunk. Az ÉNy-DK-i orientációjú töbröcsoport középső, legmélyebb töbrében, sziklatömbök tövében található a barlang 2001-ben újrabontott és kiácsolt bejárata.

Kutatástörténet

Az Ikertebernél az MHT Miskolci Csoportja Karszt- és Barlangkutató Szakosztálya tagjai, Láner Olivér, Balogh Tamás és Schmidt Tibor kezdtek kutatást 1952. október 26-án, ekkor az Ikerteber nyugati szélső töbrét megbontva, ahol omladékos zónába jutottak.

A kutatás a szélső és a középső töbrében is folytatódott 1953, 1954, 1959 és 1960 folyamán Láner Olivér és Balogh Tamás vezetésével. 1959-ben a nyugati szélső töbrében 25 métert jutottak előre, ÉK-felé. A kutatás itt abbamaradt, oka nem ismert. A középső töbrében a jelentős mennyiségű omladék akadályozta a bejutást.

1963 szeptemberében Mezei Ferenc, Gyurkó Péter és társai (MHT Miskolci Csoport) bontottak a középső töbrében, ahol egy 5,5 m mély, agyagos aljú aknába jutottak. Ugyanezen év október elején a miskolciak megkerülésével önálló bontást kezdett a MAFC barlangkutató-csapat a középső töbrében, 1-2 méterre a korábbi bontástól. Sikerrel jártak, bejutottak a ma is ismert járatokba. 1963-64-ben a miskolci kutatók részletes kutatástörténeti, földtani, morfológiai, tektonikai és üledékföldtani leírást készítettek a barlangról (MHT, 1964. március).

A továbbiakban a kutatás nem folytatódott és a barlang kiácsolt bejárata az 1970-es évek végére összeomlott, sőt az egykori ácsolat pontos helye is feledésbe merült.

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület tagjai 1999. július 26-án, nyári táboruk alkalmával kezdték el a barlang újrainvitási munkálatait. A szálkőfal mentén létesített kutatóárok törmelékében azonban nem sikerült megtalálni a barlang bejáratát. A Bükki Nemzeti Park megbízása alapján 2001-ben, a Bátori Károly vezetésével ismét megkezdett feltárás során, a kutatóárok mélyítésekor, az árok nyugati sarkában, mintegy 4 méterrel az eredeti talajszint alatt sikerült megtalálni a barlangba vezető járatot. Bátori Károly, Gergely Péter és Ducsai Gergely június 27-én járták be újra a két évtizedig feledésbe merült barlangot. A bejárat kiépítése mellett megkezdődött a barlang bontásos továbbkutatása is, egyelőre még eredmény nélkül.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangot Szabó László, Tokár Ferenc, Gyurkó Péter és Liptai Edit (MHT Miskolci Csoport) mérték fel részletesen 1963 októberében függőkompassz, fokív és mérőszalag segítségével. A barlang hossza a mérés alapján 83,8 méter, mélysége 27,5 méter, vízszintes vetületi hossza ÉK felé 62,1 méter lett. A barlangról alaprajz és kiterített hosszmetset készült, amely a járatokat mérethelyesen ábrázolja, de csak a kontúrok megrajzolására törekedett. A barlang újrainvitásával az újratérképezés is időszzerűvé vált. Az eredeti mérési jegyzőkönyvek nem állnak rendelkezésre.

A barlang szabálytalan, szögletes körvonalú, függőleges tengelyű lejárata 1 x 1 méteres átmérőjű

faácsolattal van jelenleg biztosítva.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, márványos rajzolatú mészkő, amelyet a Fehérkői Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - alsó-karni emelet) sorolnak. A bejárati szakaszon és a bejárat alatti teremben a kőzet kalcitsávós, tűzköves, vörös sávós, helyenként breccsás szövetű, törési felületekkel tagolt.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszaki vulkanitok és metamorfitek (metabazalt és tufája, agyagpala) és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A patakerózió nyomai a járatok morfológiáján is tükröződnek. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították. A barlang bejárati szakasza igen markáns eróziós formakincsrel bír, oldalágában ma a szivárgó vizekből való kiválások a jellemzőek.

A barlang térformája elágazó többszintes (egy felső fosszilis folyosó és egy fiatal alsóbb, időszakosan aktív szakasz több-kevesebb biztonsággal elkülöníthető). A bejárati teremből több kürtő (egykori eltömődött víznyelő?) tart a magasba. A járatkeresztmetszelvények szabálytalan, oldott alakúak. A barlangjáratok lejtése változó, függőleges, lejtős, lépcsős és néhol vízszintes szakaszok fordulnak elő.

Nagyformák közül jellemzőek a kürtők és aknák. Meander a felső szint oldalágában kis szakaszon található. Simára koptatott járatlappú szakaszok és tört-omlott felületek is előfordulnak.

Morfológiai kisformák közül főként az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Gömbüst lokálisan, mennyezeti csatorna közepes elterjedésben fordul elő. Színlő egy-két helyen, bizonytalanul észlelhető. Csorgák, evorziós üstök, hullámkagyló, alárendelten fordul elő. A bejárati szakaszra jellemzőek az ujjbegykarros falrészletek, helyenként kannelura előfordulása.

A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető és breccsás felületek (nem a kőzetszövet breccsássága) észlelhetők. Törések mentén kiperarálódott felületek, szikalabordák is jellemzőek a barlangjáratokra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, kavicssteraszok, agyagfelrakódások említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang ásványkitöltésének döntő részét (cseppköveit) a felső szinti oldaljáratban találjuk, egy körülbelül 30 méternyi szakaszon. Függő- és állócseppkövek, oszlopok, szalmacseppkő, fogas cseppkőlécz, -zászló, -függöny fordul elő, részben fejlődő, részben szenilis formában, lefolyások és bekérgezések kíséretében. Mikrotetarata, szenilis cseppkőmedence kis barlangi gyöngyökkel szintén látható itt. Összetettebb cseppkőformák (bocskoros cseppkő, baldachin, mésztufagát) elvéve található, fejletlenek. Montmilch, fehér mészkiválás az oldalág belső harmadán észlelhető. Egyes helyeken visszaoldási folyamatok is észlelhetők, a bejárati terem képződménymentessége is magyarázható visszaoldással. Borsókő változatok szintén említhetők, főként az oldalágból. A bejárati terem, ennek kürti és alsó folytatása képződménymentesnek mondható.

Omladék és kőzettörmelék a bejárati szakaszban és a bejárat alatti zónában észlelhető. Jelentős agyagos-mészkőtömbös omladék van a bejárati zóna alatti központi terem és a tovább, lefelé vezető járat zónájában. A termék aljzata mészkőtörmelék, vulkanitkavicsos, kis részben kvarc és kvarcit kavicsos törmelékkel fedett, amelyben homok és agyagfrakció is megjelenik. Szép tanúfal látható a felső szinti oldalág bejáratánál, kavics, kavicsos homok, homok, homokos agyag, agyag rétegzett váltakozásával (részletesen leírva: MHT, 1964).

A bejárati szakaszban a járatlapon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok a helyenként fellelhető denevércsontok.

A mai élővilág gyér, hiszen a barlang húsz éven keresztül lényegében el volt zárva a külvilágtól. Nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők

meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Jelenkori maradvány a szórványos hulladék - elem és üvegcsemaradvány.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz erősen korrodálja a bejárat alatti szakasz falfelületeit.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet, időszakosan a legnagyobb felhőszakadások alkalmával nyel vizet a barlang, hozama 10-30 l/p értékre becsülhető. A barlang mélypontjai száraz (törmelék, agyag) szifonok, szűkületek.

A helyi összefüggő karsztvízszint kb. 100 méterrel a bejárat alatt feltételezhető.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükk Nemzeti Parkban. A területen az erdészetén kívül más gazdasági tevékenység nem folyik. A közeli műút közlekedése nincs hatással a barlangra. A barlang közvetlen környezete bokros-fás terület, a facsoport környezetében hegyi rét helyezkedik el, melyen védett növények is találhatóak. A rétet nem kaszálják. Vadetető nincs a barlang környezetében.

A barlang húsz éven keresztül zárt volt, előtte 1963-64-ben folyt intenzív kutatás. A barlang képződményei épek, néhány helyen látszik sarazás, taposás.

Jelenleg előkészületek folynak a barlang lezárására, amely a barlang védelmét biztosítani fogja.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, rövid szakaszon kötélbiztosítással lehetséges.

A bejárat függőleges szakasz alatt a járat szintesbe fordul, majd szűkületen kell átcúszni. Az átbújás négy méteres harangaknához vezet, ahová kötélbiztosítás szükséges. A kötél természetes kikötéshez rögzíthető. A harangakna alja lejtős, törmelékes aljzatú, 3-5 m széles terembe vezet. A terem falai erősen korrodáltak, a tiszta falfelületek szépen mutatják a befoglaló kőzet belső szerkezetét, a tűzközsinórokat, ülepedési breccsát, vöröses sávokat, repedéskitöltő kalcitsávokat. A teremből rövid oldaljárat és kürtő indul. Lefelé a plafon lehajlása mögött másik terembe jutunk, melynek aljzata agyagos, törmelékes, a terem hosszúság, kb. 3 x 6 méteres. Lefelé menve balra, az oldalfalban nyílik a hosszú, észak felé induló cseppköves oldalág, bejáratánál az üledék-tanúfallal. A terem északkeleti vége fölött kürtő indul felfelé, az ebből lepergett omladéktömbök között lehet lemászni a terem alsó részébe és a további járat felé. A terem alja északkelet-délnyugati szűk hasadék, melyből tovább ÉK felé szűk járat indul, lépcsősen lefelé tartva. Ezen a szakaszon a feltételezhető továbbjutáshoz a szálkővet vésni kell.

A terem felső részéből induló oldalág a barlang fosszilis felső szintje. Észak majd északkelet felé tart kb. 20 méteren, ez a szakasz szép cseppkőképződményekkel borított. A járatszakasz végén a továbbvezető járat felé fel kell mászni egy kis cseppköves fülkéhez, ahonnan igen kényelmetlen módon lehet továbbbújni egy 3 méter mély aknába. A kis akna túlsó falán egy repedésen át vezet az út tovább, még ez a szakasz is cseppköves, fehér mészkiválásos. Néhány méter után kis tereplépcső, majd szintesen továbbvezető, elszűkülő járat következik. A cseppkövek itt már eltűnnek, a járat alja agyagos. 15 méter után a járatszelvény teljesen beszűkül, majd egy felfelé tartó omladékos kürtő és egy lefelé folytatódó járhatatlanul szűk akna jelzi a végpontot.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

Kőzettani leírás, esetleg mintavétel a bejárat szakaszon a mészkőtípusok vizsgálatára.

Korróziós formakincs részletes leírása.

Szivárgó vizek kémiai elemzése.

Tektonikai mérések pontosítása.

Cseppkőtípusok részletes elemzése.

Üledékföldtani vizsgálatok folytatása.
Klíamérések.

Irodalom

Magyar Hidrológiai Társaság Miskolci Csoportja Karszt és Barlangkutató Szakosztálya (Láner Olivér, Szabó László, Tokár Ferenc, Liptai Edit) (1964. március): Ikertebri víznyelő barlang - Kézíratos jelentés
Szabó László és munkatársai (1966): Összefoglaló jelentés - Kézirat, Miskolc

KAJLA-ZSOMBOLY
5381/102

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Fedor Ferenc, Kiss László

Szinonima:	Kajla-barlang, Kajla-bérci-zsomboly
Hossza:	116 m
Függőleges kiterjedése:	-35 m
Vízszintes kiterjedése:	28 m
Bejárat tszf. magassága:	450 m

Megközelítés, helyszín

A barlang Répáshuta közigazgatási területén, a Délkeleti-Bükkben, a Szarvaskúti-Csúnya-völgy Kajla-bérci részén nyílik, 450 méter tszf. magasságban. Gépjárművel a Hollóstetőről induló, a Gyertyán-völgyön, Tebe-pusztán át a Hór-völgybe majd Bükkzsércre vezető kavicsos, rossz minőségű úton közelíthető meg. Hollóstetőről dél, majd a Gyertyán-völgyben délnyugat felé haladva a második mellékvölgy jobbra (észak-felé) a Szarvaskúti-Csúnya-völgy torkolata. A meredek oldalú, sziklával tagolt völgyben kétszáz métert gyalogosan felfelé, északra megtéve balra, a völgytalp felett kb. 10 m-rel ellaposodó kis katlan látható, ez a barlangkutatók egykori táborhelye. A katlannal szemben a völgy túloldalán sziklagerinc fut le, ennek déli oldalában található a barlang, a völgytalp felett kb. 15 méterrel. A kb. 1 m magas, 80 cm széles barlangszáj sziklás, erdős terepen nyílik és dél-délkelet felé néz.

Kutatástörténet

A barlang bejáratát terepbejárás során dr. Hevesi Attila földrajztudós fedezte fel 1980. április 18-án, majd értesítette a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesületet. Az első bejárás során (Hevesi Attila, Szeremley Szabolcs, Vincze Ferenc, Erdei Péter, Gonda Gyula és mások, Tolnay Attila, a Miskolci Rádió riportere kíséretében) sikerült bejárni a ma is ismert részek túlnyomó többségét.

1980 és 1982 között a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület tagjai Gonda Gyula vezetésével a barlang északkeleti végén, mélypontján, az agyagkitöltést bontották a továbbjutás reményében. Mivel a kitermelt anyagot a végpont közelében levő Töröküléses-szükületen nem lehetett kijuttatni, az agyag nylonzsákokba deponálva a bontás mellett lett a fal mellett felrakva. Minthogy mintegy három méter mély aknát hajtva az agyagkitöltésbe a továbbjutás nem sikerült, a deponálási lehetőségek pedig minimálisra csökkentek, a feltárás abbamaradt.

1983-84-ben a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület Kovács Zsolt vezetésével részletesen felmérte a barlangot, melynek hossza 116 méternek, mélysége 36,5 méternek adódott. A mérés alapján alaprajz és keresztmetszvények készültek, M=1:100 méretarányban. 1984-ben a KVI Barlangtani Osztály Kárpát József által vezetett csoportja is felmérte a barlangot, s arról kifejített hossz-szelvény készített. Néhány későbbi bejárás után a barlang kikerült a kutatók látóköréből, további kutatása, tudományos feldolgozása abbamaradt.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang bejárata kb. 0,8 méter széles és 1 méter magas, lefelé táguló. A bejárat felső része ovális,

lefelé kissé széttartó, tengelyiránya befelé lejtő.

A barlang hossza az 1983-84-es mérések szerint 116 méter, bejárat alatti mélysége 36,5 méter. A Kárpát József-féle térképezés alapján a bejárat alatti mélység 38 méter. Az MLBE felmérése függőkompassz, fokív és acél mérőszalag alkalmazásával történt, csavarral megjelölt fix mérési pontok bemérésével. Az alaprajz a poligonpontok koordinátáinak számítása és a mérési sokszög vonal felrajzolása után, a helyszínen készített mérethelyes rajz alapján készült M=1:100 méretarányban. Az elkészült rajz a nemzetközi térképjelkulcs alkalmazásával mérethelyesen, részletgazdagon mutatja be a járathálózatot, kiegészítve keresztaszvénnyekkel. A Kárpát József által készített kiterített oldalnézet szintén részletgazdagon, alakhelyesen ábrázolja az üreget.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete a jelenleg Bükkfennsík Mészke Formációba sorolt szürke, kristályos, helyenként kalciteres mészkő. Korábban Balogh Kálmán (1964) ezt a kőzetösszetét a "fennsík mészke" répáshutai fáciesébe sorolta, amely nem tévesztendő össze a mai Répáshutai Formációval. A mészkő anyagát tekintve homogén, több irányban törésekkel, repedésekkel tagolt. Az egyik jellemző törési irány (ÉÉK/30°) közel párhuzamosnak tűnik a kőzet sávzottságával (dőlésével?).

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényező a tektonika és a sztratigráfia együttesen. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásának megítélése bizonytalan. A mennyezeti félcsövek, kisebb gömbfülkék, a barlang nagytermén áthatoló függőleges törés mentén kialakult gömbfüle-sorok kezdeti korróziós hatást tükröznek. A barlangjáratok szelvényei és a barlang hegységbeli pozíciója alapján nem zárható ki, hogy a barlang egy időben forrásbarlangként működött. Utóbb a befolyó vizek is alakították a járatokat, erre utalnak a csorgászú bevágódások a járattalpon, illetve a törmelékes kitöltés.

A barlang térformája elágazó, két barlangszint viszonylag jól észlelhető. Dominálnak a lépcsős és a függőleges szakaszok, a végponthoz vezető járat enyhén lejtős. Jellemző szelvénytípus a szabálytalan, oldott, helyenként az ovális illetve a szabálytalan szögletes.

Morfológiai formái között jellemzőek a kürtök, illetve a meredeken felszín felé tartó oldaljáratok, egy kisebb és egy hat méter mély akna. Helyenként gömbfülkék láthatók. Szalkőtalp ritka a barlangban, a terembe levezető ferde rész aljzatán jellemzőek a csorgák. Morfológia kisformák közül említhetők a gömbüstök: törések mentén alakultak ki, füzérszerűen. A barlang nagyterme alsó részének északi falán a befelé hajló fal oldalában oldási cső mentén látható 6-8 részből álló üstsor. A mennyezeti csatorna kialakulása az egész barlangra jellemző. A terem feletti, bejáraton részen kiemelkedő nyereg két oldalán lejtős csorgák alakultak ki.

A befoglaló kőzetanyaghoz kapcsolódó elemek közül jellemzőek a kisebb, egyenesen lejtő felszínű törés-(vető-)menti kipreparálódások. Helyenként a keresztaszvénnyek formáját a ferde törésfelületek szabják meg (ÉÉK-DDNy csapású, meredek, ferde törésfelületek). Breccsás zóna nem ismerhető fel a törések mentén. A kipreparálódott sziklaformák főként a törési felületek mentén jellemzőek, nem rétegzéshez kapcsolódnak. Az ép ősmaradványok jelenléte nem jellemző a bükkfennsík mészkeokban az erős préselés miatti tönkremenetel, feloldódás miatt.

Egykori patakműködés nyomokban észlelhető a barlangban, a terem környékén kisebb kavicskupacok formájában. A teremben található jellegzetes baldachinszerű cseppköpad egykori magasabb feltöltést tanúsít. Száradási repedések a kisebb mellékágak agyagos aljzatán észlelhetők. Kicsepeges kutak jelenleg is alakulnak a terem agyagos aljzatán, a kötöttmélék közötti résekben.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlangban cseppkövesedéssel főként a nagyterem környékén találkozunk, ahol a kicsepegő és szivárgó vizekből ma is válnak ki képződmények. A bejáraton részen inkább csak bekérgeződések jellemzőek. Függőcseppkövekkel a teremben találkozunk, változatos megjelenési formával és fejlettségi szinttel (vastagsággal). Szalmacseppkö és cseppköoszlop ritkábban fordul elő. Jellegzetes állócseppkö látható a terem alsó részén, fél méter átmérőjű, félkörként a falhoz nőtt baldachinon. A baldachin több kalcitkristály rétegből áll, teteje cseppköleflyásos. Szorosan a falhoz nőtt állócseppkövek cseppköleflyással, cseppközászlókkal csoportosan jelennek meg a terem déli oldalán egy kis oldalkürtőben és ez alatt. A cseppközászlók élei helyenként dúsan farkasfogasak.

Cseppkölefolyások, mikrotetarítás kiválások a terem több pontján jellemzőek. A teremtől a végpont felé a cseppkövesedés nem kifejezetten jellemző. Jellegzetes képződmények a terem aljzatán a 10-20 cm-es mészkőtörmelék darabok közötti résekben, az agyagos kavicsos aljzatra csepegő vízből kiváló fiatal cseppkő kiválások. Ezek a hófehér színű, 10-20 cm átmérőjű cseppkőkezdemények néhol cseppkőcsészét formálnak. Jellegzetes képződményei a barlangnak a falakon foltokban, foszlányokban megjelenő, kiszáradt, visszaoldott vékony cseppkőkérgek. A terem északi falát nagy felületen fiatal, fejlődő, 1-3 mm-es túszerű és gömbös borsókövek borítják.

Helyben keletkezett törmelékkitöltések közül jellemző a terem aljzatának mészkőtörmeléke. Ezek között lehet a barlangbejárat környékéről begurult kötömb is. Jellemző méret az 5-20 cm. Cseppkőtörmelék nyomokban figyelhető meg. A barlangban fellelhető agyag nagy része feltehetően nem a helyi kőzet oldási maradéka, mivel a befoglaló kőzetanyag legnagyobb százalékban tiszta mészkő.

A viszonylag kis mennyiségű, kisebb foltokban a járattalpon fellelhető durvaszemű törmelékben viszonylag gyakoriak az 1-3 cm-es kvarckavicsok és kvarcanyagú törmelékdarabok. Színük világos, fehér, feltehetően az egykor a hegységet fedő miocén üledéktakaró maradványai. Szintén található nemkarbonátos törmelékdarabok, kavicsok. Egy részük 0,5-2 cm-es agyagpala-kavics, ezenkívül zöldes, vulkanitra emlékeztető töredék is található. A terem keleti oldalágában induló oldalágban vörösgyagból kialakult kis száradási gumók találhatóak. A barlang legmélyebb pontján nagymennyiségű agyag halmozódott fel.

A bejárat szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő. A falakon gyenge algásodás, mohásodás figyelhető meg. Gyökerek a legfelső métereken belógnak a barlangba. A belső szakaszokon növényzet előfordulása nem jellemző.

Fossilizálódott állati maradványok között egyedül a terem mélypontján található éticsiga házak említhetőek, több mint tíz darab ép és töredezett darab.

A recens élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártvány szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány példány fekete kitingpáncélú bogár. Télen denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk csak becsülhető. Az oldalágokban szórványos guanókupacok láthatók. A nyári állomány nem jelentős.

Fossilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból, bár a barlang környezetéből ismertek leletek (Balla-barlang, Rejtek). Történelmi és recens leletek sem ismertek.

Hidrológia, klimatológia

Aktív vízfolyás nincs a barlangban. Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében, főként a bejáraton és a teremben.

Klíma-mérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangba beépített egyetlen mesterséges létesítmény az 1980-82-ben a végponti bontásnál kialakított depó, amely a kitermelt anyagot tartalmazó, mintegy három méter magasan felrakott nylonzsákokból és az azt biztosító fagerendákból áll. A depó már megépítéskor sem volt igazán biztonságos, a végponthoz való lemászás így mára kockázatosává vált.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang a Bükk Nemzeti Park területén nyílik, környezete természetvédelmi tulajdon. A barlang környezete sziklás, erdős terület, erdőművelésre korlátozottan alkalmas a meredek terepviszonyok miatt. Más gazdasági jellegű tevékenység a területen nem folyik. Vadetető a barlang közvetlen környezetében nincsen. A legközelebbi lakott területek legalább egy kilométerre vannak: Répeshuta, Rejtek, Tebe-pusztai erdészház. A nyolcvanas évek végéig a terület a kékmezői lőtér becsapódási területébe esett (Kékmezőn próbálták ki a Diósgyőri Gépgyárban gyártott lövegeket), a bejárás hétköznapi engedélyhez kötött volt.

A barlangban rongálás nyomainak nem látszanak, állapota a felfedezés óta nem romlott, képződményei épek. Ritkán járt üreg, veszélyeztetettsége alacsony.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, kötéltechnikai eszközök használatával kényelmesen lehetséges. A bejáráshoz egy negyven méteres kötél szükséges. Beépített nittek nincsenek a barlangban.

A kötelet a bejáratnál fához köthetjük ki. A bejárat szakasz ferdén lejt mintegy öt méter hosszban, majd egy három méteres, 1-1,5 m átmérőjű kis aknán kell leereszkedni. A járat pár méteren belül kissé elkanyarodik, majd a terem feletti lejtős szakasz tetejére érünk. Itt a járat már kitágul, egy eltömődött ikerjárat csatlakozik a folyosóba. A lemeneti járatot és a bejövő ikerjáratot 1-1,5 m magas, 1 méter széles gerinc választja el. A keskeny, lépcsős, csorgaszerű, meredeken lejtő járatban ereszkedhetünk kb. 10 méter hosszban, majd elérjük a terem függőleges déli oldalfalát. Hat méter ereszkedés után érkezünk a terem törmelékdombjának felső részére. Ekkor a bejáráshoz képest 27 méter mélyen vagyunk. A terem alja ferdén lejt, mélypontja 3-4 méterrel mélyebb a leereszkedés helyétől.

Innen tovább kötéltechnikai eszközökre már nincs szükség. A terem alja kb. 6 méter hosszú és 3 méter széles. Ebben a teremben találjuk a barlang látnivalóinak többségét: cseppköveket, oldási formákat, borsóköveket. A terem alján a kövek között sok a csigaház, ügyeljünk, ne tapossuk el, ahogyan a friss cseppkőkezdeményeket sem.

A leereszkedési ponttal szemközt, a terem északi oldalából felfelé oldalkürtő indul, ahová három méteres függőleges felmászással juthatunk fel. Pár méter után a járat visszakanyarodik, majd beszűkül. Cseppkőlefolyás, kis állócseppkő díszíti. A terem keleti oldalán, a felmázás mellett, felfelé tartó oldaljáratba mászhatunk fel, melynek jellegzetessége vörösbarna agyagos járatfalpa, visszaoldott cseppkőkéregfoszlányos járatfalai.

Szintén a terem északi oldalában, a felfelé tartó oldalkürtő alatt, kissé szűk lyukon átbújva indulhatunk a végpont felé. Pár métert haladva a 0,5-1 méter széles járatban derékszögű kanyarhoz érünk, ez a Töröküléses-szűkület. Bebújva a szűkületbe a járat ismét derékszögben megtörik. A folyosó keskeny, ezért az átjutás megfelelően vékony testalkatot és rugalmasságot követel, bár nem lehetetlen. Az átjáró túloldalán kijutva kis termecskébe jutunk, ahonnan felfelé ötméteres ferde kürtő indul. Továbbhaladva a járatban, öt méter után elérjük az egykori bontási hely tetejét. A lemenetelhez át kell mászni a nylonzsákokba töltött, feldepózott bontási törmeléken, amit talán nem is érdemes megkockáztatni. Az agyagos falú, végig bontott akna 6 méter mély, alján agyagdugó zárja. Visszafelé a lejöveti úton juthatunk ki a barlangból.

Irodalom

MKBT Beszámoló 1980-ról, 165. old.

KIRÁLY LAJOS-ZSOMBOLY
5372/79

Adatfelvétel: Veres Imre, Kovács Zsolt

Szinonima:	István-zsomboly, István-oldali-zsomboly, Szent István-zsomboly, Király-barlang
Hossza:	kb. 90 m
Függőleges kiterjedése:	kb. -45 m
Vízszintes kiterjedése:	kb. 25 m
Bejárat tszf. magassága:	527 m

Megközelítés, helyszín

A Szinva-völgy Ny-i oldalában, Lillafüred felső részén, a fennsíkperem alatt, nehezen megtalálható helyen nyílik. Legegyszerűbb megközelítése István-lápa felől lehetséges. A Létrás-tetőről István-lápa felé tartó szekerút és a Vesszős-Savós-völgy szekerút kereszteződésénél délre indulunk, amíg pár méter után kelet felé két töbröt látunk. A töbrök mentén ösvény vezet a fennsíkperemen elhelyezkedő

pihenő és tűzrakóhelyig. Innen a hegyoldalban rézsútosan északkelet felé lefelé vezet egy gyengén felismerhető ösvény a kb. 100 m-re ÉK-re fekvő aknaszájig. Aki még nem járt ott, nagy valószínűséggel nem fogja megtalálni.

A főaknától keletre kb. 3 m-re kis sziklakibúvás alatt 0,35 x 0,6 m-es szűk oldalbejárat található, alatta lejtősen lefelé induló, majd függőlegesbe forduló aknával, amely a második akna tetejénél (Szülőlyuk) csatlakozik a főjáratba.

Kutatástörténet

A barlang természetes, nyitott bejáratú aknája az 1930-as években már ismert volt (Kadic O. 1932), részben be is járták.

Az 1970-es évek elején az akkori miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Tudományos Diákköre Barlangkutató Szakcsoportja kezdte el részletesen kutatni a barlangot. Bontást indítottak a barlang alsó részein levő Kút és Vietnami-bontás nevű munkahelyeken. 1971-ben felmérték és feltérképezték a barlangot. Az addigi ismereteket publikációkban tették közre (Veres L. 1978, 1980). 1978-ban és 1983-84-ben üledékföldtani kutatások folytak a barlangban (Veres L. 1984, 1986).

A 80-as évek végére a kutatási tevékenység - főképp a bontásos kutatás eredménytelensége miatt - abbamaradt, lényegi tevékenység azóta nem folyt a barlangban.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A Király Lajos-barlang felmért hossza 90 méterben, mélysége 45 méterben van megadva. A geodéziai felmérést az NME TDK csoport végezte. A mérés vesztett pontokon történt, részben becsült eredményeket is tartalmazhat. Felmérési jegyzőkönyv nem áll rendelkezésre. Az 1971-ben készült, több helyen is publikált térkép alaprajzot és vetületi oldalnézetet mutat be, eredeti méretaránya M=1:100. A térképváltozatok a barlangot vázlatosan, sematikusan ábrázolják, főként a járatkontúrok megrajzolására szorítkozva, nagyon kevés morfológiai jelzéssel kiegészítve. Más ismert térkép nem készült a barlangról.

A barlang egyes szűkületektől (Szülőlyuk, Tökgyalu) eltekintve tágas, kényelmesen járható. Két alsó terme bükki viszonylatban tágasnak mondható.

Javasolható a barlang pontos, részletes újrafelmérése és térképezése.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang járatai középső-felső-triász (ladini-alsó-karni emelet) kori világosszürke, márványos mészkőben alakultak ki (Fehérkői Mészkő Formáció).

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényező a területre jellemző erős tektonika. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlangot kezdetben korrózió alakította. A barlang alsó két terme idős barlangszintet jelölhet, ami kezdetben nem nyílt a felszínre. A hegység miocén végi fedőüledékeinek lehordódása után a kezdeti járatok a kürtőkön keresztül felszínre nyílhattak, s a felszíni vízfolyások utat találtak a barlangba. Részletes üledékföldtani vizsgálatok (Veres L. - Schneider J., 1986) állnak rendelkezésre e szakasz tanulmányozására. Jelenleg a barlang inaktív, szivárgó, csepegő vizek leginkább a kiválásokat gyarapítják.

A barlang térformája elágazó, két barlangszint feltételezhető. A függőleges szakaszok dominálnak a barlangban, a termék aljzata vízszinteshez közelít, a végponthoz vezető járat lejtős. Jellemző szelvénytípus a szabálytalan, oldott, helyenként az ovális illetve a szabálytalan szögletes.

Morfológia nagyformák közül a barlangra jellemző az akna és a kürtő. Kisformák közül a mennyezeti csatorna és helyenként gömbüstök tanulmányozhatók. Inaktív patakmeder által lerakott hordalékok a termék aljzatában találhatóak.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang helyben keletkezett ásványkitöltéseit reprezentálják a változatos cseppkőképződmények. A bejáratú második aknában igen szép bekéregzések, lefolyások, cseppkőbordák alakultak ki. A lentebbi részeken függő- és állócseppkővek, cseppkőoszlopok, szalmacseppkő, tetarata, fűrészfogas cseppkővek, borsóköves falrészletek tanulmányozhatók.

Helyben keletkezett törmelékek között a barlangban található mészkőtörmelék és agyag egy része

említhető, amelyek nehezen különíthetők el, illetve keveredhettek a behordott jelentős mennyiségű üledékekkel.

A barlangban jelentős mennyiségű behordott üledék található főként a mélyponti termek és bontási helyek környezetében. A törmelékes üledékkitöltésről részletes vizsgálati eredmények állnak rendelkezésre:

"A barlang Nagytermében kiástunk egy kutatóárkot 280 cm hosszban, 155-195 cm mélységben. Ennek feladata az üledékes kitöltés teljes megismerése volt. A feküig azonban a nagy üledékvastagság miatt nem sikerült lejutni, bár nem lehet messze. Az árok a terembe való leereszkedésnél található, itt a legvastagabb az üledék.

Talajmechanikai spirálfúróval felfúrtuk 2,0 x 2,0 méteres hálóban a termet, a vastagsági adatokból izovonalas térképet szerkesztettünk. A kutatóárok üledékeiből mintát vettünk, és azokat az NME laboratóriumaiban vizsgáltuk, illetve vizsgáltattuk meg.

A törmelékes mintákból szemeloszlási görbék készültek, az agyagosabb mintákból konzisztencia jellemzőket, nedvességtartalmakat határoztak meg. A törmelékes mintákból a szétszítált anyagot megvizsgáltuk, a 0,63-1,00 mm-es szemnagyságot mikroszkóp alatt nehézasvány és könnyűasvány kiértékelésnek vetettük alá.

A mintából derivatográfiás (DTA) felvételt készítettünk, amit kiértékelünk.

Az agyagfelszínen és a mélyben fekvő állati maradványokat szakemberrel megvizsgáltattuk.

A kutatóárok szelvényének alsó része vöröses színű, kötött, száraz tapintású, darabos törésű agyag, porfirit törmelékekkel. Felette világos, barna, homokos agyag, mészkőtörmelékes agyag települ. 1 méter körül feltűnően sok nagy csontmaradvány található, de az egész kitöltés igen dús ősmaradványokban.

Az üledékek nehézasvány frakciójában zömmel hematit, limonit és limonitosodott pirit található, kisebb százalékban turmalin, rutil, staurolit, muszkovit, amfibol, biotit, anatóz, klorit, és szerves kristályok is fellelhetők benne.

A homokok koptatottsági vizsgálatai azt mutatják, hogy a homokos üledék nagyobb távolságból, jelentős szállítási úton kerültek a jelenlegi helyükre.

Az agyagosabb üledékek azonban helyben keletkezetteknek tűnnek. A DTA vizsgálat kimutatta, hogy az agyagos üledékekből 140 C° körül az abszortív kötött víz távozik el, ezt 220 C° körül újabb folyamat erősíti meg. 300-400 C°-nál a szerves anyag bomlik el. 520 C°-nál a szerkezeti részek távoznak el, 700 C° környékén a CaCO₃, 860 C°-nál az agyagásványok bomlanak el.

A helyszínen talált csontok felső pleisztocén jellegű faunára utalnak, azonban köztük recens maradványok is előfordulnak. A nehézasványfrakcióban miocén korú süntüskét találtunk. A vizsgálati eredmények szerint a barlang jelentős szereppel bír az ősmaradványok szempontjából. Ennek érdekében a további részletes begyűjtést és vizsgálatot el szeretnénk végezni. (Veres L. 1984)"

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő. A falakon a bejárati aknában algásodás, mohásodás figyelhető meg. Gyökerek a legfelső métereken belógnak a barlangba. A belső szakaszokon növényzet előfordulása nem jellemző.

Fosszilizálódott állati maradványok között az alsó teremből kikerült ősmaradványok említhetők, koruk felső-pleisztocén. Áthalmozott üledékből miocén korú tengeri süntüske került elő. A Nagyterem felszínéről vett mintákat dr. Hír János határozta meg, madár, csiga, denevércsontok kerültek elő (Veres L. - Schneidler J., 1986).

A recens élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártás szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány példány fekete kitinpáncélú bogár. Télen denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk csak becsülhető. Helyenként szórványos guanókupacok láthatók. A nyári állomány feltehetően nem jelentős. Részletes megfigyelések nem állnak rendelkezésre.

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Történelmi és recens leletek sem

ismertek.

Hidrológia, klimatológia

Aktív vízfolyás nincs a barlangban. Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása a Kút nevű bontási helyen jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangba beépített mesterséges létesítmény a mellékbejárat aknájába egykor beépített, mára életveszélyessé és eltávolítandóvá romlott állapotú létra, a Tökgyalunál elhelyezett kislétra, a Nagyterembe való leereszkedéshez kikötésként szolgáló vassín és néhány befűrt fix nitt.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang a Bükk Nemzeti Park területén nyílik, környezete természetvédelmi tulajdon. A barlang környezete sziklás, erdős terület, erdőművelésre korlátozottan alkalmas a meredek terepviszonyok miatt. Más gazdasági jellegű tevékenység a területen nem folyik. A barlangbejárat környezetében szigorúan védett területeket jelöltek ki. Vadetető a barlang közvetlen környezetében nincsen. Veszélyeztető folyamat lehet az erózió miatti esetleges bemosódás, kőbepergés.

A barlangban rongálás nyomai nem látszanak, állapota a felfedezés óta keveset romlott, képződményei - néhány helyen a taposástól eltekintve épek. Ritkán járt üreg, veszélyeztetettsége alacsony.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel és kötéltechnikai eszközök használatával kényelmesen lehetséges, a Szülőlyuk és a Tökgyalu nevű szűkületektől eltekintve. A főbejárat első aknájába 30 m kötél elegendő. A közeli fáról indítható a kötél, majd kb. 1 m mélyen található az első nitt (EN). Az akna törésénél található nitt rozsdás, de TK-val használható (Kgy 1 m) innen az akna aljáig ereszkedhetünk. A következő aknába a fejmagasságban lévő **Szülőlyuk**-on keresztülbújással jutunk, cseppkikötések használatával járható, illetőleg ki is mászható. Az akna alján jól körülnézve megtalálható a csípő magasságban felfelé nyíló **Tökgyalu**. A szűkületen való átjutáshoz nagy segítséget ad az ott található falétra. A szűkület után, néhány méter mászást követően a **Király-terem** tetejéhez érkezünk. 15 m-es kötélünket a bebetonozott vas sínhez köthetjük ki. A terem végénél a bontott **Vietnami-szifon** található.

A főbejáratától dél-keleti irányban 6-8 méterre található a barlang másik bejárata a **Rókalyuk**. A **Rókalyuk** bejáraton bebújva pár méteres kúszás után vaslétrához érünk, azon a **Szülőlyuk**-hoz mászhatunk le. A létrák életveszélyes állapota miatt ez az útvonal nem ajánlható.

Javasolható kutatási témák

Javasolható a barlangklíma és barlangbiológia mérés, kutatás a barlangban, esetlegesen az üledékföldtani vizsgálatok kiegészítése, folytatása.

Irodalom

- Kadic O. (1932): A magyar barlangkutatás állása az 1931. évben - Barlangvilág 2. 1932. I. 10-17. old.
- Schönviszky L. (1937): A Bükk-hegység barlangjai - Turisták Lapja, 49., 8-9. old.
- Veres L. (1978): A Király Lajos-zsomboly bejárati útmutatója. - Bejárati útmutató a Karszt- és Barlangkutatók I. Országos TDK találkozója tanulmányútjaihoz. Miskolc, 1978, NME kiadv.
- Veres L. (1980): A Király Lajos-barlang - NME Közleményei. I. Sorozat. Bányászat, 28. kötet, 3-4. füzet. Miskolc, NME kiadv.
- Veres L. - Sneider J. (1986): A Király Lajos-barlang üledékföldtani vizsgálata - NME Közleményei, Miskolc, I. Sorozat, Bányászat, 33. kötet, 1-4. füzet, 103-116. old.

KISKÚT-LÁPAI-ZSOMBOLY

5372/63

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Fedor Ferenc, Kiss László, Vadász István

Színonima:	Borókás VII.
Hossza:	kb. 35 m
Függőleges kiterjedése:	-27,7 m
Vízszintes kiterjedése:	10 m
Bejárat tszf. magassága:	605 m

Megközelítés, helyszín

A Lusta-völgyből a Vesszős-völgybe tartó kavicsolt út egy több mint 100 méter átmérőjű töbröt kerül nagy ívű kanyarral. E töbr nyugati felső peremén, keskeny gerinc alatt, kis mélyedésben található a barlang bejárata sziklakibúvásban, 2001-ben sűrű, 3-4 m magas cserjésben. A barlang természetes bejárata szabálytalan, szögletes körvonalú, 1,5 x 0,8 m átmérőjű aknaszáj.

Kutatástörténet

A barlang bejáratát terepbejárás közben fedezték fel az Újpalota S. E. tagjai (A Herman Ottó Barlangkutató Csoportból kivált kutatók) 1979-ben. Ebben az évben és 1980-ban a barlangot bejárták, majd a mélyponton bontási munkát kezdtek. Néhány méter előrejutás után a munka a jelentős agyagkitöltés és az egyre szűkülő járatszelvény miatt abbamaradt. A KvI Barlangtani Osztály 1982-ben felmérte a barlangot. A barlang további kutatásának nincsenek jelei.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A KvI Barlangtani Osztálya (Kárpát J., Székely K.) 1982-ben tájoló, fokív és mérőszalag segítségével mérték fel a barlangot, melynek hosszát 35 méterben, mélységét 27,7 méterben állapították meg. A barlangról hosszmetzeti rajz készült. A hosszmetzet a barlangot mérethelyesen, részletgazdagon ábrázolja. A továbbiakban érdemes lenne egy vázlatos alaprajzot és 1:2 keresztshelvényt felvenni a barlangról.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, mészkő, amelyet a Bükkfennsík Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - karni - nóri? emelet) sorolnak.

Genetikai jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang döntő része oldott hasadéknak tekinthető. A járatok mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulása kezdeti, nem túl kifejezett korróziós üregtágulással indult meg a járatot indukáló hasadék mentén. Később az oldott hasadék felszínre nyílásával a területen összegyűlő vizek juthattak a járatba, annak eróziós tágulását előidézve. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakítják, helyenként cseppkövesedés figyelhető meg. A barlang a Szinva-forrás vízgyűjtőterületéhez tartozik, e rendszer egyik nem túl fejlett egykori víznyelője lehetett.

A barlang térformája többtagú, hasadékjellegű aknabarlang (zsomboly). Jellemző keresztshelvény a hasadék, alárendelten a szabálytalan oldott profil.

Nagyformák közül az akna jellemző a barlangra. Tört-omlott felületek foltokban előfordulnak. Morfológiai kisformák közül főként az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Gömbüst és mennyezeti csatorna, csorga, ujjbegykarr alárendelten fordul elő. A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt felületek észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangra. Az üledékkitöltés morfológiai elemei között lokálisan agyagos kitöltés maradványai említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang ásványkitöltését cseppkövek, borsókövek képviselik. A bejárati akna alatti kis teremben viszonylag sok fejlődő függőcseppkő, kevés állócseppkő, szalmacseppkő látható. Kis felületen cseppkölefolys- és bekérgezés, mikrotetarata fordul elő. Igen jellegzetes képződményei a barlangnak a borsókövek, amelyek szintén az említett teremben, a bejárati és az alsó akna közötti szakaszon borítanak pár m²-nyi falfelületet. Az ép, fejlődő gömbös borsókövek mellett a korall típusú is megtalálható. Az aljzati agyagban limonitos foltok észlelhetők.

Helyben keletkezett törmelék (omladék, közettörmelék, agyagos oldási maradék) gyéren található a barlangban. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, csekély agyagpalatörmelék, helyenként finomhomok és jelentősebb agyaglerakódás.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Jelenkori maradvány kevés szórványos hulladék.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz a bejáratnál korrodál, lejjebb a cseppkőkiválás jellemzőbb.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet, időszakosan a legnagyobb felhőszakadások alkalmával nyel vizet a barlang, hozama pár l/p értékre becsülhető. A barlang mélypontja agyagos eltömődés.

A helyi összefüggő karsztvízszint legalább 100 méterrel a bejárat alatt feltételezhető.

Klíamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Parkban. A területen az erdőszeten és vadgazdálkodáson kívül más gazdasági tevékenység nem folyik. A barlang közvetlen környezete dús cserjés, távolabb bükk- és fenyőerdős terület illetve irtásrét. A környék kedvelt vadászterület, a barlang közvetlen és tágabb környezetében több vadetető található. Külső veszélyt a barlangra potenciálisan erdőszeti tevékenység jelenthet.

A barlang képződményei kevésbé veszélyeztetettek, állapotuk a feltárás óta alig változott. A barlang természetvédelmi beavatkozást nem igényel.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel járható, kötéltechnika alkalmazása szükséges.

A kötelet a barlangbejárat közelében levő fák valamelyikéhez köthetjük ki. A barlang bejárata tágas, a beszállás a bejáratra ráhajló cserjék miatt lehet körülményes. A bejárati akna kb. -8 m-ig függőleges, mohával benőtt. Mintegy 10 méterrel a bejárat alatt az akna megtörik, kis, teremszerű kiszélesedésbe érünk. Itt található a barlang cseppkőképződményeinek többsége. A törmelékes párkány alatt az akna folytatódik, a szelvény szűkül. A bejárat alatti 15-17 méter körül újabb kis párkány következik, az akna ismét megtörik. Az átbújás alatt egy kisebb kiszélesedést követően a függőleges járat elszűkül, majd -27 méternél agyagos eltömődéssel ér véget.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

Kiválások vizsgálata.

Üledékmintavétel.

Klíamérések, barlangbiológiai észlelések.

KIS-MOGYORÓS-VÍZNYELŐBARLANG

5372/45

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Hegedűs Norbert

Szinonima:	Kismogyorós-barlang, Kis-mogyorós-zsomboly, Szárdokaalji I. víznyelőbarlang
Hossza:	kb. 56 m
Függőleges kiterjedése:	kb. -39 m
Vízszintes kiterjedése:	30 m
Bejárat tszf. magassága:	562 m

Megközelítés, helyszín

A barlang a Bükk hegységben, Miskolc város közigazgatási területén, a Bükk-fennsíki Létrás-tetőn nyílik. A létrás-tetői Piplák-háztól a Jávorkút-Újmassa erdészeti műúton kelet (Újmassa) felé 250 m-re, a műúttól északra 2 m-re található, a Szárdoka-hegy lábánál. A barlang bejárata előtt vaskorlátot helyeztek el. A barlang bejárata a lomboserdő és a műút találkozásánál levő sziklakibívás aljában elhelyezkedő, bontott, 1 x 1,5 m szélességű, szabálytalan, szögletes körvonalú, függőleges tengelyű lejárát, amely egy 10 méter mély harangaknába vezet.

Kutatástörténet

A barlangot az MHT Borsodi Csoportja barlangkutatói kezdték kutatni, az első eredmény 1958. május 1-ére esik. A további feltárások 1959-ban folytatódtak. Czente H. (1965) dolgozata szerint a barlang 15 méter mélységig ismert. A barlang 1964-es felmérésekor már az összes ma bejárható szakasz ismert volt, a járatok szerepelnek a térképen. Szórványos érdeklődő bejárásokon kívül további feltárás, kutatás nem folyt a barlangban.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangot Szabó László, Jurek Sándor, Gyurkó Péter és Zámpory Vilma, az akkori MHT Borsodi Csoportja kutatói mérték fel és térképezték 1964. július 19-én. A mérés alapján a barlang hossza 53 méter, mélysége 39 méter. Legnagyobb vízszintes kiterjedése kb. 30 méter, ÉNy-DK-i irányban. Az eredeti felmérési jegyzőkönyv ma már nem lelhető fel.

A barlangról M=1:200 méretarányú alaprajz és kiterített hosszszelvény készült, amelyet Szabó L. (1966), majd Lénárt L. (1977) publikált. A térkép a barlangot sematikusán, a kontúrvonalak megrajzolásával ábrázolja, az alaprajz egy törési felület mérési adatát is közli.

Indokolt lenne a barlang újramérése fix mérési pontok alkalmazásával, térképeinek részlethű megrajzolásával.

A barlang földtani és morfológiai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, márványos rajzolatú mészkő, amelyet a Fehérkői Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - alsó-karni emelet) sorolnak.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang döntő része ÉNy-DK-i és É-D-i irányú, gyengén oldott hasadéknak tekinthető. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti, nem túl kifejezett korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszakos agyagpala, kevés metabazalt és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosított az erózióhoz. A patakerózió nyomai a járatok morfológiáján is tükröződnek. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították. A barlang feltehetően a ma is időszakosan aktív, fiatalabb kialakulású Nagy-mogyorós-víznyelő idős, gyengén fejlett oldaljárata, fosszilis nyelője.

A barlang térformája többtagú, hasadékjellegű lépcsős aknasor, a bejárati harangakna termében szabálytalan oldott formákkal. Az aknátalak lépcsősek, lejtősek. Jellemző keresztmetszelvény a hasadék,

és a szabálytalan oldott profil.

Nagyformák közül az akna jellemző a barlangra. Simára koptatott járattalpu szakaszok jellemzők, tört-omlott felületek foltokban előfordulnak.

Morfológiai kisformák közül főként az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Gömbüst és mennyezeti csatorna alárendelten fordul elő. Színlő egy-két helyen, bizonytalanul észlelhető. Evorziós üstök, hullámkagyló, kannelura, ujjbegykarr alárendelten fordul elő.

A befoglaló közetkez kapcsolható formakincs között törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető falrészletek észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a járatra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, nyomokban kavicssteraszok, agyagfelrakódások említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang cseppkőképződményei gyérek, kevés álló- és függőcseppkő, lefolyás, bekéregzés, borsókó jellemzi néhány helyen a járatokat.

Helyben keletkezett törmelék (omladék, közettörmelék, agyagos oldási maradék) gyéren található a barlangban. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, csekély agyagpalatörmelék, helyenként finomhomok és agyaglerakódás.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő. A belsőbb szakaszra nem jellemző ez a kitöltés.

Fossilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek (béka, szalamandra) említhetők meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. A jelenkori maradvány kevés szórványos hulladék.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz helyenként korrodálja a barlang falfelületeit.

A barlang aktív vízfolyást nem vezet. A barlang mélypontja szivárgó vízből összegyűlt vizes szifon, vastag agyagos aljzattal. A végponti szifonnál, a járattalpu felett mintegy 1,5 méterrel 10 cm átmérőjű, kanyarodó kis járatkezdemény látható, amelyből - ha a létrási patak elfolyik a Nagymogyorós-nyelőig - vizesés dübörgése hallható.

A helyi összefüggő karsztvízszint kb. 100 méterrel a bejárat alatt feltételezhető.

Klíamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása a végponton esetenként tapasztalható.

Mesterséges létesítmények

A barlangban beépített mesterséges létesítmény nincsen. A barlang bejárata előtt, a műút szélétől két méterre két méter széles vaskorlát van elhelyezve a nyolcvanas évek eleje óta, a kíváncsi turisták védelme érdekében. Állapota megfelelő.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Parkban. A területen az erdészetén kívül más gazdasági tevékenység nem folyik. A közeli műút közlekedése hatással lehet a barlangra. A barlang közvetlen környezete lomboserdős terület. Vadetető nincs a barlang környezetében. Külső veszélyt a barlangra potenciálisan erdészeti tevékenység és hulladékbedobálás jelenthet.

A barlang képződményei kevésbé veszélyeztetettek, állapotuk a feltárás óta alig változott. A barlang védelme különösebb beavatkozást nem igényel.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel és a bejárati akna technikai eszközökkel (20 méter kötél, ereszkedő és mászóeszközök) járható.

A bejárati aknába történő beereszkedéshez a bejárati fához köthetjük ki a kötelet. Az aknaszájban a be- és kimászás az aláhajló fal és a szűk bejárat miatt kényelmetlen. Az akna alján szabálytalan alaprajzú, tágas terembe érkezünk, melynek talpzata a további járatok felé lejt, avarral, faágakkal borított. A falakon helyenként cseppkövek, érdekes oldási formák láthatók. Körülbelül 10 méter után a járat kanyarodik, elszűkül, majd kis lemászás után cseppkoves kis terem tetejébe lyukad. Szórványos cseppkőképződmények itt is láthatók, a további szakaszokon már alig. A további járat mintegy 10 méteren át keskeny hasadék, majd egy Z alakban megtörő szűkület következik. Ezalatt a járat kissé kitágul, s egy ferde falon való lemászással érhetjük el a mindig pocsolyát tartalmazó, légrés nélküli agyagos szifont. A gyenge légmozgás miatt ezen a részen fennáll a CO₂ felhalmozódás lehetősége.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

- Tektonikai mérések kiegészítése.
- Formakincs elemzése.
- Szivárgó vizek elemzése.
- Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.

Irodalom

- Gyurkó Péter: Jelentés - MKBT Tájékoztató, 1967, 31. old.
- Lénárt László (1977): A "Zsombolyosok"-tól a Marcel Loubens Csoportig - NME kiadv.
- Szabó László és munkatársai (1966): Összefoglaló jelentés - Kézirat, Miskolc, 50 példány

NAGYMEDVE-BARLANG

Adatfelvétel: Bátori Károly, Kovács Zsolt

A szerkesztő megjegyzése: A 2000 februárjától októberéig tartó Kutatás- és túravezetői tanfolyam vizsgamunkájaként Bátori Károly választotta a Nagymedve-barlang feldolgozását. E záródolgozatot a 2000. évi évkönyvünkben közöltük, itt nem ismétljük meg. Az állapotfelvételi munkában kiegészítésként kutatási témákat javasoltunk, ezek a következők:

A barlang végponti bontási helyéről üledék-mintavételezést javasolunk ásvány-kőzettani elemzés és esetleg kormeghatározás (pollen) céljára. Az eredmények segítenék a barlang genetikájának megítélését.

SPEIZI-BARLANG

5372/47

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Hegedűs Norbert, Kosztolányi Katalin

Általános információk:

- A bejárat tszf. magassága: 550 m.
- Hossza: kb. 300 m.
- Mélysége: 96 m.

Maximális horizontális kiterjedése: 90 m.

Megközelítés

A barlang a létrási-lápa déli oldalán nyílik, a Garadna-völgyből Jávorkút felé vezető műúttól 150 méterre délre, észak felől 2-3 méteres sziklaletöréssel határolt töbörben, a barlanghoz tartó vízfolyás ősi nyelési pontján. A délről idefolyó patak saját medrében egyre inkább visszafelé nyelődik el, s ma már egy 50 méterrel délre található friss beszakadásban bukik a mélybe. A nyelősor középső-felső-triász mészkőösszlet (Fehérkői Mészkő) és a vízgyűjtő területet biztosító vulkáni eredetű diabázttufatörmelékfolt határán alakult ki. A barlang bejárata 1,5-2 méter átmérőjű, 8 méter mélységig bontott, három oldalról terméskövel kirakott, negyedik oldalán a szálkőfallal határolt négyszögletes függőleges akna.

Feltárástörténet

Az eltömődött ősi víznyelőre már 1955-ben felfigyeltek a Magyar Hidrológiai Társaság Miskolci Csoportja keretében működő, magukat Zsombolykutató Munkabizottságként meghatározó barlangászok. Az év októberében szószás víznyomjelzést is végeztek a közeli aktív nyelőnél a mélyben eltűnő patak további útjának, majd felszínre kerülési helyének meghatározására, de eredménytelenül. A barlangba csak sokszori próbálkozás után sikerült bejutni 1967. szeptember 24-én, az ősi nyelési ponton mélyített kutatóaknán át. A barlangkutatók felfedezték a mintegy 300 méter kiterjedésű járatrendszer, de a barlang alján 96 méter felszín alatt mélységben talált vizes szifon a további járatok megismerésének útját állta. 1968-ban elkészültek a barlang alaprajzi és oldalnézeti térképei. 1970-ben újra víznyomjelzéssel kísérleteztek a kutatók, ezúttal fluoreszcenciával festették meg a patak vizét. A kifolyó vizet a Margit-, Eszperantó-, Szinva-forrásokban és a Szepesi-barlang patakjában figyelték, eredmény nélkül. A barlang faácsolattal biztosított bejárati aknája a 80-as évek elejére beomlott. A Zsombolyosok jogutódja, a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület barlangászai 1990-ben újrabontották a bejárati aknát, majd a végponti szifon kutatásába kezdtek. 1994-ben agyag, homok kiszedésével és a víz kivödrözésével elért mélypontra befolyó víz meghiúsította a régen várt továbbjutást.

A barlang térképei

A barlangot 1968 augusztusában mérte fel a Szeremley Szabolcs (Marcel Loubens Csoport) által vezetett mérőcsoport (Bojtor I., Gyöngyi L., Szeremley Sz. és G., Komlóssy A., Liptay E.). A felmérés alapján alaprajz és vetületi oldalnézet készült, 1:200 méretarányban. A mérés a barlang főágára terjedt ki, a mérőeszközök függőkompassz, fokív és mérőszalag voltak. A mérés vesztett pontokkal történt, a mérési pontok ma már nem rekonstruálhatók. A felmérés pontossága megfelelőnek tekinthető. A kürtők, oldalágak nincsenek bemérve. A mérés alapján készült térképek a főjáratok sematikus ábrázolásai, a mai kor követelményeinek már nem felelnek meg. A barlang újratérképezése a BNPI megbízása alapján folyamatban van.

Földtan, morfológia, genetika

A barlang járatai a földtörténeti középső-felső-triász kor ladini és karni sorozatába tartozó Fehérkői Mészkőben alakultak ki. A kőzet patak által mosott felületei szép szürkés-fehéres márványos rajzolatot, helyenként a kőzet gyüredezettségét mutatják. Gyakoriak a kalciterek is. A járatok irányítottságát meghatározzák a kőzetet átható törésrendszerek, elsősorban az ÉÉK-i dőlésű, rétegzéssel közel párhuzamos törések és az erre merőleges dőlésű álló repedések. A járatrendszer egészének fő iránya ÉÉK-i. A barlangrendszer a korai korróziós fejlődés után főként a barlangon végigfolyó patak és a vele szállított hordalék eróziója alakította. Erre utalnak a mélyre vágódott, lépcsőkkel tagolt meanderező mederszakaszok, aknák, kürtők, a jellegzetes színlők a járatfalon, az evorziós üstök. A falak simára csiszoltak, néhol hullámkagylósak, gyakoriak a kipreparált sziklabordák. A jellemző járatszervény a 2-4 méter széles, 5-10 méter magas hasadék. A járatokat helyenként omlásos szakaszok jellemzik, változó méretű, szögletes, beékelődött mészkőtömbökkel. A járatot sok helyen a tisztára mosott kőzetfelszín adja, de gyakran találkozunk finom és durvaszemű üledékekkel, törmelékkel. A patakmederben a helyi mészkő törmelékén kívül megtalálhatjuk a külszínről

behordott diabáz és diabáztufa kavicsokat, valamint kvarckavicsokat is. 2-3 cm-es kavicsok alkotják a végponti szifon aljzatát is, részben agyagrétegekkel váltakozva. Jelentősebb finomhomokos agyaglerakódás figyelhető meg a végponti szifon előterében levő teremben, kisebb üledékfoszlányok a járatok magasabb részein találhatóak.

A barlangi patak a bejárati szakaszban található 30 méteres akna alatt elhelyezkedő omladékszónából folyik elő. Hozama többnyire nem jelentős, néhány liter percenként. A patak a végponti szifon előtt 30 méterrel egy oldalrepedésben elnyelődik, majd a szifonban újra megjelenik. Szivárgó, csepegő vizek a külszíni csapadék függvényében jelennek meg a barlangban, s inkább oldják a befoglaló kőzetfelületeket, nem raknak le kiválásokat. A barlang cseppkőkiválásai ezért a környező barlangokéhoz képest kifejezetten szegényesek. Kevés cseppkőlefolyás, egy-két cseppkőzászló és az omlásos zóna alatti ill. a végponti teremben található cseppkőbaldachinok említhetők meg. A bejárat alatt, az omlásos zóna aljában található baldachin kalcitkristályos réteges, felületén aktív szivárgásból kiváló cseppkőformák, kiválások, minimedencék alakulnak ki.

Élővilág

A barlang állatvilágát berepülő rovarok, beeső bogarak, puhatestűek, békák illetve a téli denevérpopláció alkotja.

Klíma

Az átlagos hőmérséklet a járatokban 6-8 °C, a környező létrási barlangokhoz hasonlóan. Az enyhe huzat miatt túlzott párasodásra, CO₂ felhalmozódásra nem kell számítani.

A barlang bejárása

A barlang bejárásához az alapfelszerelésen kívül kötéltechnikai eszközökre is szükség van. A bejárati, bontott akna tetején elhelyezett nittet egy biztosító, bevezető kötélzáron közelítjük meg, majd a terméskővel kirakott aknában 8 méter ereszkedés után érjük el az agyagos aknatalpat. Itt lebújva a pár méter hosszú agyagos, lejtős, szűk járatban ferde, ÉNy-DK-i irányú hasadékhöz érünk. A hasadékban DK-i irányban 10 métert oldalazva, lefelé mászva, kötélbiztosítás mellett érjük el a lemeneti akna oldalát a bejáratához viszonyított 30 méter mélységben. A körülbelül 5-10 x 3-5 méter átmérőjű akna (Hágcsós-terem) a beszállástól felfelé is vezet mintegy 10 métert. A kötélkikötési hely az akna bejövő hasadékkal szemközti oldalán található. A nittől 20 métert ereszkedve érhetjük el az akna lejtős, agyagos, köves alját, körülbelül 50 m felszíntől számított mélységben. A továbbiakban kötéltechnikai eszközökre csak akkor van szükség, ha kürtömászás is szerepel tervezett programunkban.

A barlang végpontja felé a lejtős járatban indulunk, ezen a szakaszon gyakran omladékos szakaszokon kell áthaladni. A járás nem veszélyes, de az óvatosság nem árt. A mintegy 50 méternyi szakaszon áthaladva érjük el az 5 méter mély, 3-4 méter átmérőjű, időnként vízeséses aknát. Az akna fölött jelentős kürtő sötétlik, kötéltechnikával mászható. A simára mosott falú aknába nem egyenesen a víz által kimosott csatornában, hanem kissé jobbra felmászva, a betorkolló kürtő párhuzamosan vezető oldalhasadékában érdemes lemászni. A kis akna alján már 85 méter felszín alatti mélységben vagyunk, a járat innen nagyon enyhe lejtéssel halad a végponti szifon felé.

A kényelmesen járható barlangfolyosó meanderében haladva 15 méter után a jobb falon emberméretű lyuk látható, ezen átbújva egy agyagos aljzatú, pár m² alapterületű magas oldalterembe juthatunk. Tovább lefelé haladva a szép, márványos rajzolatú, mosott falak között, az enyhén kanyargó folyosóban 70-80 méter megtétele után érjük el a szifon előtti termet. A 10 méter hosszú, 5 méter széles terem átellenes végéből tágas kürtő tart a felszín felé, amelyben mintegy 60 méter magasra lehet felmászni. A magasban cseppkőbaldachin látható. A terem középső részén ÉNy-i irányba az agyagos aljzaton lesétálva a vizes végponti szifonhoz érünk. Visszafelé ugyanezen az úton juthatunk ki a barlangból.

A barlang természeti állapota

A barlang értékét, fokozott védelmét indokolják a barlangjáratok helyenként impozáns méretei, a márványos rajzolatú tiszta, mosott falak között vezető meanderező patak által létrehozott

sziklaformák, eróziós jelenségek, a barlangban megjelenő karsztvíz védelme. A barlangban, jellegéből adódóan igen kevés az eredeti állapot megváltoztatására utaló jelenség, rongálás nem figyelhető meg. A barlangjáratok 50-100 méterre megközelítik a szintén fokozottan védett Szepesi-Láner-barlangrendszer folyosóit, s a két barlang ember által járható összeköttetése a közeljövőben reménnyel kecsegtet.

A barlangban a bejárat 8 méter mély terméskővel kirakott, a beomlás ellen biztosító aknán, egy-két befűrt fix nitten és az ideiglenesnek mondható, végponti szifon előtti gáton kívül nincs beépített műtárgy. A terméskőfalú akna műszaki állapota jó, viszont nem akadályozza meg a barlangbejárat környéki kövek, gallyak, avar, bogarak, kisebb élőlények, vagy akár vigyázatlan emberek beleesését. Kíváncsiskodó turisták könnyen beeshetnek a bejáraton. Javasolható a bepergés ellen a terméskőakat tájba illő megmagasítása (lehetőleg helyi mészkőből, nem tájidegen rakacai márványból, mint a jelenlegi aknafal!), illetve védőkorlát elhelyezése.

A barlang környezetének természeti állapota megfelelő. Veszélyeztető lehet az alkalmankénti erdőművelés vagy a vízgyűjtőn esetleges erdőtelepítésekkel használt kemikáliák.

Javasolt kutatások

bontásos, szivattyúzásos kutatás a további járatok feltárására,
 morfológia és szerkezetföldtani vizsgálatok, mérések,
 néhány üledékminta vétele a végponti szifon környezetéből (szifonhordalék granulometria,
 agyag ásványos összetétele),
 barlangbiológia, klimatológia (alig van adat)
 vízhozammérések, összefüggés tisztázása (nincs bizonyított eredmény).

Irodalom

- Lénárt László (1977a): A "Zsombolyosok"-tól a Marcel Loubens Csoportig - NME alkalmi kiadv., Miskolc, 1-92. old.
 Lénárt László (1977b): Hidrogeológiai kirándulások a Bükkben - NME egyetemi jegyzet, Tankönyvkiadó, Bp.
 Kovács Zsolt (2001): Speizi-barlang - Kézirat. A Székely Kinga által szerkesztett Magyarország fokozottan védett barlangjai c. készülő könyv fejezete

SZARVASETETŐI-VÍZNYELŐBARLANG

5381/106

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Fedor Ferenc, Kiss László

Szinonima:	Szarvaszetetői víznyelő
Település:	Répáshuta
Hossza:	kb. 80 m
Függőleges kiterjedése:	kb. -54 m
Vízszintes kiterjedése:	kb. 20 m
Bejárat tszf. magassága:	500 m

Megközelítés, helyszín

A barlang Répáshuta község közigazgatási területén, a Délkeleti-Bükkben, a Szarvaskúti-Csúnyavölgy több ágra tagolódó völgyfőjében, a Kajla-patak völgyében nyílik 500 méter tengerszint feletti magasságban, völgytalpon, sziklakibúvásokkal tagolt erdő és irtásrét határán, a patak elnyelődési pontján. Megközelítése gépjárművel a Miskolc-Lillafüred-Répáshuta-Eger műút felől a legkönnyebb. Miskolc felől indulva a műút a Rejteki munkásház felújított épületénél erős kanyart ír le. A munkásházról a műúton dél felé tovább kell hajtani a 300 méterre levő következő éles kanyarig, ahol a műút északnyugat felé fordul. Pontosan a kanyar ívében dél felé szekérút ágazik le déli irányba, erre lehajtva lehet autóval leparkolni. A szekérút délkelet felé tart, majd 50 méter után villanyvezetékhez ér

ki. A villanyvezeték mentén a szekérút ívesen fordul nyugat, majd déli irányba, egy irtásrétre és a Kajla-patak folyásához vezetve. A vezeték alatt átmenve a szekérút befordul a rétre, a patak délkelet felé tartó völgyébe. Ezen haladva kétszáz méter után, még a rét vége előtt találjuk balra (keletre), az úttól 15 méterre, a fák között, a bejárat 5 méter átmérőjű, 3 méter mély víznyelőt.

Kutatástörténet

A barlangot az 1960-as évek közepén tárták fel a Vörös Meteor T. E. kutatói. Szentes György (1965) írásában 80 méter mélységűnek jelzi a barlangot. Említi a barlang kialakításában az erózió jelentős szerepét és az omlásveszélyt. Ez utóbbi miatt a továbbkutatás a 70-es évekig szünetelt.

A VMTE Diogenesz csoportja 1971-ben felmérte a barlangot, majd bontásos kutatást kezdett a barlangi patak elnyelődési helyén. A kutatás lényeges eredményeket nem hozott, s a nyolcvanas évek elejére-közepére abbamaradt. Azóta a barlang ritkán járt, további kutatás nem folyt.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang természetes bejárata kb. 0,5 méter széles és 0,5 méter magas, lefelé enyhén táguló, lejtős járattal. A bejárat a patak nyelési pontja, szelvénye szabálytalan, szögletes, enyhén kerekített, kissé háromszögszerű.

A barlang hossza az 1971-es mérések szerint 80 méter, bejárat alatti mélysége 52 méter. A barlangot a Vörös Meteor Diogenész Csoportja mérte fel 1971. augusztus 27-én, Kékesi György, Kujalek Katalin és Varga Mária részvételével. A felmérési adatokról nincs információnk. A barlangot "A Szarvas-etetői víznyelőbarlang szelvénye" feliratú oldalnézeten ábrázolták, M=1:300 méretarányban. A rajz 12 keresztshelvényt is tartalmaz. Alaprajz nem ismert. Az oldalnézet csupán a járatkontúrokat ábrázolja. Javasolható a barlang újrafelmérése, újratérképezése.

A barlang járatai a bejárat omladékos szakasztól és két-három szűkebb átjárótól eltekintve jól járhatók, helyenként tágasak.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete a jelenleg Bükkfennsíki Mészke Formációba sorolt szürke, kristályos, helyenként kalciteres mészkő. Korábban Balogh Kálmán (1964) ezt a kőzetösszetletet a "fennsíki mészkő" répáshutai fáciesébe sorolta, amely nem tévesztendő össze a mai Répáshutai Formációval. A mészkő anyagát tekintve homogén, több irányban törésekkel, repedésekkel tagolt.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényező a tektonika. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti korróziós üregtágulás után főként a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén júra időszaki agyagpala és radiolarit, illetve miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A patakerózió nyomai a járatok morfológiáján szépen tükröződnek. A járatokat utólagosan omlások alakították, a járattalpi görgeteg ma sem stabil. Járatalakító tényező ezen kívül a barlangba a kőzetréseken keresztül szivárgó víz.

A barlang térformáját az egymás után következő 2-4 méteres aknák és a köztük elhelyezkedő szintes, lejtős szakaszok határozzák meg. A barlang ily módon lépcsős aknarendszernek tekinthető. Jellemző szelvénytípus a körszerű, ellipszis, és a hasadék kombinációja.

A morfológiai nagyformák közül a kürtő alárendelten fordul elő a barlangban. Jelentősebb a patak elnyelődési pontja feletti kürtő és néhány beboltozódott tetejű vakkürtő. A barlangra jellemző formák az aknák, 2-5 méteres aknaszerű letörések az egész barlangra jellemzőek. Alárendelt forma a meander, igazán fejlett formában nem alakult ki az üregrendszerben. Omlásos szakaszokat, tört-omlott felületeket főként a bejárat környékén találunk. Több helyen a szálkőtalp is kibújik a patakhordalék alól.

Kisformák közül felismerhető a barlangban a mennyezeti csatorna és a mennyezeti sík is. Általában az aktív patak hordalékszállítás nyomán kialakult eróziós kisformák jellemzőek szinte az egész barlangra. Megtalálhatók színlők, csorga, evorziós üstök, hullámkagylós és kannelurás falfelületek, ujjbegykarros falrészletek.

A befoglaló kőzethez kapcsolódó morfológiai elemek közül említhetők a kőzet törési felületei mentén kipreparálódott kőzetlapok, bordák.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között jellemző a kavicsterasz, nyomokban inaktív patakmeder, a barlang alsó zónájában. Néhány helyen agyagos foltok, vermikuláció ismerhető fel a falakon.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang ásványkitöltését a cseppkövek reprezentálják, főként a barlang alsó szakaszán, függő- és állócseppkövek, szalmacseppkövek, lefolyások formájában. A nem túl dús képződmények között fejlődő és elaggott példányokat egyaránt találhatunk.

A helyben keletkezett törmelékkitöltést főként a helyi mészkő törmeléke adja, omladék és apróbb mészkőtörmelék formájában.

Jelentős mennyiségű behordott pataküledék található a barlangban. A közettörmelék nagyobb része a barlangbejárattól északra, a vízgyűjtőterületről lepusztult agyagpala és radiolarit törmeléke szórványosan vulkanittörmelékkal. Szemcsemérete kavicstól finomhomokig terjed. Kvarc és kvarcittöredékek szintén előfordulnak a szállított üledékben. A törmelékkitöltés egy része feltehetően a lepusztult miocén üledéktakaró áthalmozott maradványa. A barlangban a bejárat alatti első nagyobb terem alattj kürtő alján kb. 1 m magas üledékpada halmozódott fel, amelyben jól tanulmányozható a hordalék összetétele. A durvább frakció mellett helyenként jelentős mennyiségű agyag is leülepedett a barlangban.

A bejárat szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő. A falakon gyenge algásodás, mohásodás figyelhető meg. A belső szakaszokon növényzet előfordulása nem jellemző.

Fosszilizálódott állati maradványok nem kerültek elő a barlangból.

A recens élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártvány szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány példány fekete kitinpáncélú bogár, illetve a vízfolyás által a barlangba kerülő vízi élőlények. Denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk alig becsülhető.

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból, bár a barlang környezetéből ismertek leletek (Balla-barlang, Rejtek). Történelmi és recens leletek sem ismertek.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében.

A barlang állandó vízfolyást vezet, amely a víznyelő bejáraton keresztül folyik a barlangba. Vízhozama alapesetben nem túl jelentős, a külszíni csapadék függvénye. Becslésünk szerint hozama pár liter percenként. Nagyobb esőzések után a megnövekedett hozamú patak akadály nélkül zúdul le a barlangba, ezért a járatrendszer árvízveszélyesnek tekinthető. A víz több helyen a járattalpi törmelékben folyik, s mintegy 30 méterrel a bejárat alatt a törmelékben eltűnik, így a lentebbi szakaszok alapállapotban nem vezetnek vízfolyást. Lokálisan kisebb méretű pocsolyák, állóvizek előfordulnak a járatokban. A helyi karsztvíz szintje jóval a barlang mai végpontja alatt feltételezhető.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang a Bükk Nemzeti Park területén nyílik, környezete természetvédelmi tulajdon. A barlang környezete részben sziklás, erdős terület, részben irtásrét. A rét egy része drótkerítéssel körbevett csemetekert. A barlang vízgyűjtő területén vezet keresztül a Miskolc-Eger műút, a bejárattól 150-200 méterre észak felé. A bejárattól szintén északra 230 V-os távvezeték húzódik. A műút mellett gépkocsival parkolni lehet, amit igénybe is vesznek autósok. A barlang mellett, a réten keresztül, terepjárával járható földút visz el, forgalma minimális lehet. A környéken elterjedt a turizmus (a közelben található a rejteki munkásház, amely ma üdülő), kedvelt foglalatosság a gombaszedés. A barlang környezetét erdőművelés, szórt hulladék is veszélyeztetheti. Ottjártunkkor a barlangba befolyó vizet tisztának láttuk, hulladékot a környéken nem észleltünk.

A barlangban rongálás nyomai nem látszanak, állapota a felfedezés óta nem romlott, képződményei épek. Ritkán járt üreg, bejárata kifejezetten kényelmetlen és a bejárat szakasz veszélyes. A barlang

veszélyeztetettsége alacsony.

Javasolható a bejárati szakasz biztonságos kiépítése.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel lehetséges. Az egyszerű ruházat a bejárás során biztosan elázik, ezért ajánlható vízálló viselet a túrához.

A barlangba a szűk bejáraton át, a patakmederbe feküdve lehet bejutni. Két méter után kis omladékos lemászás következik, majd instabil kövek között lehet lemászni az első tágasabb terembe. A terem után újabb omladékos akna következik, alján méteres üledékpaddal. A járat erősen korrodált falú szakaszban vezet lefelé kb. 30 méter bejárat alatti mélységig, ahol a barlang legkellemetlenebb szűkületét, a Vastüdőt találjuk. Ez alatt törmelékszifonban tűnik el a patak vize, amely lejjebb már nem tűnik fel újra. Az alsóbb szakaszok már omladékmentesek, 3-4 méteres lépcsőkön mászhatunk lefelé a meredek, korrodált falú, helyenként cseppköves járatban. Az 50 méter mélységben nyíló terem a barlang mai mélypontját jelzi, alját agyag borítja.

Javasolható tudományos kutatási témák barlangban

Bármilyen kutatás a bejárati szakasz járatbiztosításának megvalósítása, majd a barlang újratérképezésének elvégzése után ajánlható. Potenciális kutatási témák: a barlangmorfológiai elemek tanulmányozása (eróziós formakincs), szórványos üledékmintavétel és -elemzés, vízhozam- és vízkémiai mérések, klímamérések, barlangbiológiai vizsgálatok.

Irodalom

Szentes György (1965): A Dióspatak környékének speleológiai viszonyai - MKBT Tájékoztató 5-6., 87-94. old.

Kékesi György (1972): A Szarvasetetői-víznyelőbarlang - MKBT Tájékoztató 1972., 2., 14-16. old.

SZIVÁRVÁNY-BARLANG

5372/23

Adatfelvétel: Kovács Zsolt, Hegedűs Norbert, Kosztolányi Katalin

Hossza:	kb. 200 m
Függőleges kiterjedése:	kb. -60 m
Vízszintes kiterjedése:	kb. 50 m
Bejárat tszf. magassága:	625 m

Megközelítés, helyszín

A barlang a Sebesvízi volt DIGÉP üdülő mellett létesített mesterséges tavak közül az alsó gátjának közelében található. A folyásirány szerinti legalsó gáton északnyugat felé átmenve, kis ösvényen kb. 10 m-t kell felfelé haladni, majd a domboldal kis pihenőjénél 4 méter átmérőjű 1-2 méter mély tőbor keleti oldalában szálkőfal mentén nyílik a függőleges, 2 x 0,6 méteres bejárati akna. A tó alsó gátjától folyásirányban, észak felé kb. 10 m-re van a barlang fedett, eltömődött, a gát létesítése előtt aktív nyelője.

Kutatástörténet

A Miskolci Bányász SE. barlangkutatói 1969 elején téli terepbejárásuk alkalmával figyeltek fel a ma ismert lejárati tőborban a barlangra utaló hóolvadásra. Várszegi Sándor vezetésével két helyen kezdtek próbabontást, a tőborban, illetve a közeli völgytalpon végigfolyó patak nyelési pontján. A tőborban 25 métert, a víznyelőben 15 métert jutottak le. Már ekkor feltételezték, hogy a nyelőben eltűnő víz a Sebesvíz-völgyben fakadó források vízrendszerét táplálja.

A kutatás 1973-ban sikeresen folytatódott, amikor a tőbörből induló, a falakat borító kristályokról

Szivárvány-barlangnak elnevezett járatrendszer belső, vízeséses, patakos részét is sikerült feltárni. A barlang hossza 80 méter, mélysége 45 méter lett. A szintes jellegű patakos ágban azonban csak pár tíz métert jutottak előre a kutatók, a további járatokat vizes szifon zárta el. 1974-ben, az "Aqua-expedíció" keretében "adatrögzítés" folyt a barlangban. A barlang első térképe 1975-ben készült el Várszegi Sándor és Sike Zoltán vezetésével.

A barlang feltáró kutatása itt megakadt, földtani adatgyűjtést a Marcel Loubens Barlangkutató Csoport 1978-ban, hidrológiai vizsgálatot a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem TDK csoportja 1980-ban végzett a barlangban.

Az 1980-as évek elején-közepén a Sebesvízi üdülő előtt a dél felől lefutó patakot elgátolták, pihenőtavat alakítottak ki. Ennek következtében az addig aktív patakos Szivárvány-barlangba annak völgy felőli nyelőjén csak a gát megnyitásakor folyik be víz. Az addig végpontinak számító vizes szifonon sikerült átjutni, s kb. 30 méter hosszú, 10 méter lejtésű új járatot felfedezni. A részt vevő kutatókról nincs információnk.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangról Várszegi Sándor és Sike Zoltán készítette az első térképet 1975-ben. Alaprajzot és oldalnézetet rajzoltak, amely a barlangot a vizes szifonig ábrázolja. A felmérés eszközeiről nincs információnk. A térképek a járatkontúrok ábrázolására szorítkoznak, részleteket nem mutatnak.

A KTM Barlangtani Osztályának nyilvántartásában szerepel egy vázlatos hosszmetesz (Nyerges Attila, 1986. aug. 6.) amely a barlang legalsó részeit is ábrázolja. A rajz nem méretarányos, a becsült mélységadatok viszont szerepelnek rajta. A vázlat a barlangot jelleghelyesen, részletgazdagon mutatja be.

Mivel a barlangról nem áll rendelkezésre részletes felmérési anyag és a teljes barlangot bemutató mérethelyes térkép, javasolható a járatrendszer újrafelmérése és részletes térképezése.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, márványos rajzolatú mészkő, amelyet a Fehérkői Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - alsó-karni emelet) sorolnak.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang járatai döntően ÉK-DNy-i irányú hasadékok mentén alakultak ki. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszi agyagpala és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A patakerózió nyomai a járatok morfológiáján erősen tükröződnek. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították és alakítják, amelyek helyenként dús cseppkövesedést, máshol korrodáló, oldó hatást idéznek elő. A gáton túlfolyó patak időnként aktívvá teszi az üregrendszert.

A barlang térformája elágazó kétszintes, többtagú aknasorral. A lejtéviszonyok lépcsősek, függőlegesek, alárendelten vízszintesek vagy lejtősek. Jellemző szelvénytípus a szabálytalan, oldott profil, alárendelten a hasadékszerű.

Nagyformák közül az aknák és kürtők jellemzőek a barlangra. Simára koptatott járatlappú szakaszok és tört-omlott felületek foltokban előfordulnak.

Morfológiai kisformák közül az eróziós és korróziós formakincset is megtaláljuk a barlangban. Gömbüst alárendelten fordul elő. A mennyezeti csatorna a barlang döntő részén észlelhető. Nem túl fejlett színlők főként az alsó, patakos járatrészben fordulnak elő, részben sorozatot alkotva. Csorga, evorziós üst, hullámkagyló, kannelura, hieroglifa, ujjbegykarr szintén a patakos részre jellemző.

A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető és breccsás felületek (nem a kőzetszövet breccsássága) észlelhetők. Törések mentén kiperarálódott felületek, szikalabordák is jellemzőek a barlangjáratokra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, kavicsteraszok, agyagfelrakódások, vermikuláció említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang cseppkőképződményekben viszonylag gazdag. Főként a bejárat alatti felső részekre

jellemző az intenzív cseppkőképződés. Mind fejlődő, mind szenilis képződmények előfordulnak. A függőcseppkövek gyakoribbak, mint az állócseppkövek. Néhány cseppkőoszlop, cseppkőzászló, függöny is előfordul. Nagy felületet borítanak fehér és sárgás cseppkőlefolysók, amelyek egy része aktív. Cseppkőbekéregzések foltokban, az egész barlangban előfordulnak. Cseppkőmedencék, mikrotetarítás kiválások, cseppkőcsésze, kis cseppkőgátak a patakos részben ismertek. Néhány helyen montmilch felismerhető. Lokálisan jellemző a típusos borsókő megjelenése. Limonitos és mangános(?) kiválások az egykori vízesés és az alsó patakmeder közti aknák környékén ismerhetők fel.

Helyben keletkezett törmelék (közettörmelék, cseppkőtörmelék, agyagos oldási maradék, mészkőkavics) előfordulása lokálisan jellemző. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, agyagpalatörmelék, helyenként homok és agyaglerakódás illetve a miocén takaróból származtatható kvarcítadarabok.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fossilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban. Feltételelesen szórványos denevércsont maradványok sorolhatók ebbe a kategóriába.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Jelenkori maradvány kevés szórványos hulladék.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. Részben kiválásokat hoznak létre, helyenként viszont korrodálják a falfelületeket.

A barlangba a nyolcvanas évek elejéig patak folyt be egy zárt nyelőn keresztül. A befolyó patak vízeséssel érkezett az ismert járatrészbe, magassága meghaladta a 10 métert. A Sebesvízi üdülő előtt létesített gátrendszer miatt ma csak időszakosan, ritkán folyik be a víz a barlangba. A patakba és a medencékbe kerülő víz forrása foglalt, ez látja el az üdülőt. Becsült hozama néhány liter (néhány 10 liter) percenként.

A barlang patakos járatának végpontja elszűkülő agyagos szifon. Kisebb pocsolyák, vízfelületek száraz időszakban is előfordulnak a barlang alsóbb részein. Aktív időszakban a barlangban eltűnő víz a Garadna-völgy oldalában, a sebesvíz-völgyi forráscsoportban lát napvilágot.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Parkban. A bejárat környéke sűrűn látogatott üdülőtérlet. A Sebesvízi Panzió egész évben üzemel. Vízellátása foglalt forrásból történik, a szennyvizet szippantják. Az üdülő környéke rendezett. Közvetlenül a mesterséges tavak mellett autóparkoló található, részben bitumenezve, részben kavicsal felszórva. A tóba bekerülő szennyeződések potenciálisan veszélyeztetik a barlangot. A bontott bejáraton keresztül szennyeződés bejutása korlátozott, az esetleges erdészeti tevékenység okozhat potenciális károsodást (talaj, fahulladék bepergése).

A barlang képződményeinek károsodása a sarazásban jelenik meg. Kevés letört cseppkő észlelhető a járatokban. A képződmények többsége ép. A barlang viszonylag ritkán járt, közvetlen természetvédelmi beavatkozást nem igényel.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel, kötéltechnikai eszközök segítségével járható. Átlagos bejárási időtartam 2-3 óra.

A barlang bejáratánál fához köthetjük ki az ereszkedéshez szükséges kötelet. A lejárati rész 4-5 méter mély, 1-1,5 méter széles hasadék. Az első akna aljáról lejtős, szűk járat vezet a következő aknához. Az akna tetejénél természetes kikötési pontokhoz rögzíthető a kötél a további ereszkedéshez.

Az akna mélysége 10-12 méter. A járatszelvény jelentősen kitágul, 2-5 méter széles. Az akna talpa lejtős, lejtésirányban egy elszűkülő vakjáratba vezet. A barlang további részei felé vezető út az aknatalp lejtésirányával ellentétes irányban, a talp felett kb. 4 m-rel nyíló cseppköleflyásos járatban vezet, amely egy 0,5-1 méter széles, 1-1,5 méter magas, helyenként elszűkülő folyosó. Végén kisebb terembe jutunk, ahonnan 6-7 méter ereszkedés után tágasabb, 6-8 méter hosszú, 2-3 méter széles terembe jutunk. A további részek bejárásához kötéltechnika már nem szükséges. A terem aljából pár métert leászva egy szintes jellegű járat kezdődik. Mintegy 10 méterre, a járat átellenes végén láthatjuk meg azt a kürtőt, ahonnan a barlangba befolyó patak vízesése érkezik, amennyiben a víz lejut a barlang nyelőjéig. A szintes járatból sötétbarna-fekete bekérgezéses falú aknán mászhatunk le a patakos járatba. A járat lejtős-lépcsős jellegű, alját patakhordalék, cseppköves kiválások borítják. Pár méter után a járat erősen összeszűkül. Száraz időszakban át lehet bújni a szűk, lapos hordalékszifonon, melyből lejtős járatszakasza jutunk. A további mintegy 30 métert megtéve a járat ellaposodik és járhatatlan agyagos szifonban végződik.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

Közetszerkezeti mérések.

Szivárgó-folyó vizek kémiai elemzése.

Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.

Irodalom

Várszegi Sándor (1969) - MKBT Tájékoztató 3., 3. old.

Várszegi Sándor (1974) - MKBT Tájékoztató 5-6., 8. és 34. old.

Lénárt László szerk. (1978) - Bejárési útmutató ... NME kiadv., Miskolc

ÚTMENTI-VÍZNYELŐBARLANG

5372/35

Adatfelvétel: Kovács Zsolt

Szinonima:	Útmenti-barlang, Útmenti-zsomboly
Hossza:	kb. 100 m
Függőleges kiterjedése:	-63,5 m
Vízszintes kiterjedése:	40 m
Bejárat tszf. magassága:	605 m

Megközelítés, helyszín

A barlang a Bükk-hegységben, Miskolc város közigazgatási területén, Létrás-tető nyugati peremén, az Újmassa-Jávorkút erdészeti műút mentén, a Fenyves-tebrek mellett elvezető földút torkolatától 300 m-re keletre, a műúttól 5 m-re délre nyílik. A lejárati kb. 5 x 5 méter átmérőjű töbrében, fenyveserdőben található. Bontott bejárata kb. 1 x 1 méter átmérőjű, szabálytalan alakú, függőleges lejárati szálkő mentén, egy oldalon gyenge fatámfallal biztosítva.

Kutatástörténet

A barlang bejárati töbrére 1952. szeptember 14-én figyeltek fel az akkor alakuló MHT Miskolci Csoportja Zsombolykutatói, akik ekkor 9 méterig jutottak le a barlangba. A jogutód Marcel Loubens Barlangkutató Szakcsoport tagjai pár napos bontást követően 1976. augusztus 9-én jutottak tovább, feltárva a ma is ismert járatrendszerét. A bejutást követően a barlangot felmérték, majd a további kutatások abbamaradtak.

A barlangjárati kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangot Tokár Ferenc, Szeremley Szabolcs, Csontos János és Kiss Attila, a Marcel Loubens Csoport kutatói mérték fel és térképezték, függőkompassz, fokív és mérőszalag használatával. A mérés

alapján a barlang hossza kb. 100 méter, mélysége 63,5 méter. Legnagyobb vízszintes kiterjedése 40 méter, ÉÉK-DDNy-i irányban. Az eredeti felmérési jegyzőkönyv ma már nem lelhető fel.

A barlangról M=1:100 méretarányú alaprajz és kiterített hosszmeteszlet készült, amelyet Lénárt L. (1977) publikált. A térkép a barlangot csak sematikusan, a kontúrvonalak megrajzolásával ábrázolja, egyéb részletet nem tartalmaz.

Indokolt lenne a barlang újramérése fix mérési pontok alkalmazásával, térképeinek részlethű megrajzolásával.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos, márványos rajzolatú mészkő, amelyet a Fehérkői Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - alsó-karni emelet) sorolnak.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang döntő része ÉÉK-DDNy-i irányú, gyengén oldott hasadéknak tekinthető. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti, nem túl kifejezett korróziós üregtágulás után a befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszaki agyagpala, kevés metabazalt és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A patakerózió nyomai a járatok morfológiáján is tükröződnek. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították, amelyek inkább oldó hatást fejtenek ki, erősen csipkézve a járatfalakat.

A barlang térformája többtagú, hasadékjellegű aknasor, a bejárat szakaszon szabálytalan oldott formákkal. Az aknatalpak lépcsősek, lejtősek. Jellemző keresztmetszelvény a magas hasadék, alárendelten a szabálytalan oldott profil.

Nagyformák közül az akna jellemző a barlangra. Simára koptatott járatlappú szakaszok és törtomlott felületek foltokban előfordulnak.

Morfológiai kisformák közül főként az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Gömbüst és mennyezeti csatorna alárendelten, közepes elterjedésben fordul elő. Színlő egy-két helyen, bizonytalanul észlelhető. Evorziós üstök, hullámkagyló, kannelura alárendelten fordul elő. Igen jellemzőek az ujjbegykarros falrészletek, az óvatlan kutató overálját szétszaggatják.

A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető és breccsás felületek (nem a kőzetszövet breccsássága) észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangjáratokra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, nyomokban kavicsteraszok, agyagfelrakódások említhetők.

Szilárd kitöltés, élővilág

A barlang cseppkőképződményei gyérek, kevés álló- és függőcseppkő, lefolyás, bekéregzés jellemzi néhány helyen a járatokat. Az alsóbb szakaszokon gyakori a típusos borsókő megjelenése.

Helyben keletkezett törmelék (omladék, közettörmelék, agyagos oldási maradvány) gyéren található a barlangban. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területől származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, csekély agyagpalatörmelék, helyenként finomhomok és agyaglerakódás.

A bejárat szakaszban a járatlapon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő. A felsőbb szakaszra nem jellemző ez a kitöltés.

Fossilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban. Feltételeesen szórványos denevércsont maradványok sorolhatók ebbe a kategóriába.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárat szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. A jelenkori maradvány kevés szórványos hulladék.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz erősen

korrodálja a barlang falfelületeit, főként a barlang középső szakaszán.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet, időszakosan a legnagyobb felhőszakadások alkalmával nyel vizet a barlang, hozama pár l/p értékre becsülhető. A barlang mélypontja száraz szifonok, szűkület.

A helyi összefüggő karsztvízszint kb. 100 méterrel a bejárat alatt feltételezhető.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Parkban. A területen az erdészetén kívül más gazdasági tevékenység nem folyik. A közeli műút közlekedése hatással lehet a barlangra, a nyolcvanas években volt rá eset, hogy szippantott szennyvizet ürítettek a barlangba (bejárata 5 méterre van a műúttól!). A barlang közvetlen környezete fenyőerdős terület. Vadetető nincs a barlang környezetében. Külső veszélyt a barlangra potenciálisan erdészeti tevékenység és illegális (folyékony) hulladéklerakás jelenthet. A barlang bejárata a rossz ácsolat miatt beomlásveszélyes.

A barlang képződményei kevéssé veszélyeztetettek, állapotuk a feltárás óta alig változott. A barlang a bejárat biztonságos kiépítésén kívül más beavatkozást nem igényel.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel járható, a bejárat alatti kis aknába és az alsó szakaszokon biztosítókötél használata ajánlott.

A bejárati aknán és az az alatti néhány méteres ferde, nem túl tágas járaton lemászva kis, kb. 3 méter mély, teremszerű akna tetejére érünk. Aljából hasadékszerű lejtős járat indul, amely 10 méter után függőleges, igen szűk, 2 x 0,3 m széles hasadékba torkollik. A hasadék lefelé tágul és közvetlenül a barlang főhasadékába torkollik. Innen a járat a magas, ÉÉK-DDNy-i irányú hasadékban vezet lépcsősen lefelé. Az aknasor legalja két-három méter széles, lapos aljzatú hely, alján gyakran tócsával. A továbbvezető járat járhatatlanul keskeny hasadék.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

- Kőzettani, tektonikai leírás.
- Eróziós formakincs részletes leírása.
- Szivárgó vizek kémiai elemzése.
- Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.

Irodalom

- Lénárt László: A "Zsombolyosok"-tól a Marcel Loubens Csoportig - NME kiadv., 1977.
- Szabó László és munkatársai (1966): Összefoglaló jelentés - Kézirat, Miskolc

3. Csoportélet

3.1. Gyász-szakestély Létras-tetőn

Házirend

A selmeci, soproni és miskolci bányász hagyományokhoz méltóan, az Úr 2001-ik esztendejében, augusztus 19. napján, mi, az Isteni fényben tündöklő dicső firmák szakestélyt tartunk, hogy barátunktól Sebestyén István alias Sebike geológus mérnöktől méltó búcsút vehessünk.

S merthogy rendnek kell lenni, ezért az alábbi szabályokat hirdetem ki a szakest résztvevői számára:

1. A szakest ideje alatt az elnök szava szent, aki annak ellenszegül, a szakestről eltávolíttatik.
2. Aki szólni kíván, és a megemlékezés fényét kívánja emelni hozzászólásával, "Vocem preco!" felkiáltással kérhet szót. Ha az elnök megadja a szót, azt "Habeas" kimondásával jelzi. Ha már nincs helye beszédnek, "No habeas"-szal utasítja el a felszólalást.
3. Aki szót kapott, az a szakestet szólítsa a következőképpen: "Mélyen tisztelt Sebikére emlékező gyászoló szakestély!"
4. A szakestet az elnök nyitja meg és az elnök zárja be, Sebikének mondott utolsó "Jó szerencsét!"-tel.

Kelt: Létras-tető, 2001. augusztus 19.

Szalai Ferenc alias Pocok
mint elnök

Botos Zsolt alias Botanova
mint háznagy

3.2. Mamet-szakadék, Horvátország

(Botos Zsolt)

A Mamet-szakadék Horvátország déli részén, Splittől 30-40 km-re található. A barlang egy igen érdekes és a maga nemében valószínűleg egyedülálló, de legalábbis nagyon ritka karsztobjektum, mert méretei miatt nem kell a bejárásához világítóeszköz. A Split környéki hegyvidék, a képeslapokról ismert, szinte teljesen kopár, vakítóan fehér mészkőből áll. A barlang maga egy kisebb fennsíkron található, 760 m tszf. magasságban.

Az egy évvel korábbi Mamet túrán felbuzdulva, az akkori expedíció tagjai közül többen úgy határoztak, hogy a 2001. április 6-8-i hétvégén egyesületünk ismét bejárja barlangot.

Horvátországba összesen 18-an indultunk két bérelt mikróbusszal. Az egyik buszban utazott: Ónodi László (Mici), Veres Imre, Kosztolányi Kata, File Ferenc (Maci), Vadász István (Sári), Bihari Zsuzsa (Zsuzska), Forgács Richárd (Terrorista), Krisztián, Hegedűs Dénes. A másik mikróbusszal utazott: Botos Zsolt (Boti), Albert Lacika, Kis László (Láce), Bagi Tímea, Geller Tibor (Tebe), Suga Norbert (Nóbi), Hegedűs Norbi (Zenész), egy debreceni barlangász, becenevén Kis Golyó és Zenész barátja.

Az első mikrobussz pénteken reggel indult és estére meg is érkezett a fennsík alatt szintben kb. 300 méterre lévő táborhelyre. A második busz péntek délután indult és szombat hajnali négy körül sikerült megérkeznünk. A társaság egyik fele ekkor úgy döntött, hogy ők felmennek a fennsíkra, beáztatják a köteleket és inkább majd fent alszanak még néhány órát. A többiekkel mi reggel fél nyolc körül

keltünk. A reggelizést és a cuccolást követően kilenc óra körül indultunk fel. Kb. két óra gyaloglással értük el a barlang bejáratát, ahonnan gyönyörű kilátás tárult elénk a környező vidékről.

Két utat szereltünk be az akna déli oldalában, a már meglévő nitteket használva. A barlang bejárata és maga a barlang is monumentális. Tulajdonképpen egy egytagú akna, amelynek mélysége 206 m. A bejárat egy 55 x 45 m-es téglalapot formáz. Az első 80 m-en a barlang ezt a szelvényt követi, majd 80 m-es mélyégben hirtelen kitágul egy 157 x 87 m-es téglalap alakú szelvényre. Nagyon érdekes, hogy a két szelvény között szinte semmilyen átmenet nincs. Fantasztikus, hogy az óriási méretek miatt felszínről is le lehet látni a 206 m-es mélységbe, ahol jól látható a barlang alja. Lámpára nincs is szükség, mert napközben a zombolyban teljesen világos van. Elképesztő, hogy fentről mennyire nem érzékelhető a valódi mélység, és a méretek. Az ereszkedő barlangásznak csak akkor akad el a lélegzete, amikor az első emberek leérkezése után, fentről megpillantjuk őket a barlang alján, mint gombostűfejeknél is kisebb, a felszínről már nem is látható piros, fehér - kin milyen sisak volt-bolhákat.

Amikor a barlangász elkezd ereszkedni az első 80 m-es szakaszon, a szokásos módon, a fal mellett halad. Ennek a szakasznak végére érve a falak vízszintes plafonként folytatódnak és mennek át a jóval nagyobb méretű szelvénybe. Itt az ember hirtelen a semmiben lógva találja magát, ahol a legközelebbi fal 40-50 m-nyire van tőle, ha pedig lenéz, nem látja a kötél alsó harmadát, amin majd ereszkedni fog. Egyszerűen eltűnik a semmiben. Lélegzetelállító! Az, hogy a barlangban világosság van, fokozza a tér nagyságának élményét, döbbenetét. Ugyanakkor ez adja Mamet sajátos érzését is, hiszen a legtöbben már máskor, máshol jártunk ekkora, vagy ettől nagyobb méretű aknáknak is, de azokban a barlangokban a sötétség sokat enyhít az ilyen méretű aknák félelmetességén. Az ember máshol nem látja mekkora térben és milyen magasságban is van. Közöttünk is volt több olyan ember aki a felszínről lenézett, majd azt mondta: nem megyek le, de volt olyan is aki a 80 m-es első kötélszakasz végén nézett le, majd visszafordult és kijött. Én magam is kétszer-háromszor nekiduráltam magam a rövidkantár kiakasztásának és az ereszkedés megkezdésének, mire elszántam magam és elkezdtem ereszkedni.

Ennek egyébként külön története van. Mici (Ónodi Laci) ment lefelé előttem. Megérkeztem a megosztáshoz átszereltem, megálltam a nittben és lenéztem, hogy mikor szerelhetek ereszkedésbe, majd visszahőköltem! Alattam kb. 80 méterrel lejjebb volt Mici, aki még éppen felismerhető méretű volt, de csak abból lehetett eldönteni, hogy még a kötélen van, hogy az feszes volt. Először nem találtam a többieket, majd észrevettem az alig látható pici színes bolhákat a barlang alján, amik, akik a többiek voltak. Olyan kicsik voltak, hogy nem is látszott már, hogy emberek, csak a színes sisakok, mint apró színes mázskáló pontok jelezték, hol is vannak. Ekkor megfordult a fejemben, hogy innen majd ki is kell jönni, és talán most kellene visszafordulni. Amíg Mici ereszkedett, volt időm ezen elmélkedni, de amikor felkiáltott, hogy indulhatok több sikertelen próbálkozás után végül is nekiduráltam magam, kiakasztottam a rövidkantárt és elkezdtem ereszkedni.

Egyébként nagyjából déltől kezdtünk el lefelé ereszkedni. Akik végül is lementek a barlangba: Mici, Zenész, Imi, Lacika, Láce, Tebe, Boti, Kata, Maci, Kisgolyó, Sári. Zsuzska a nittig ereszkedett, onnan visszafordult és kiment. A többiek nem jöttek le.

A barlang alja nagyméretű kötörmelékkal borított és nagyjából minden oldala felől a középpontja felé lejt. Némelyik szikla teherautónyi méretű. Mivel világos volt, a tér valahogyan valószerűtlen és átfoghatatlan volt a hatalmas méretek miatt. Csak akkor érzékeltük a valós méreteket, ha egy-egy ember is benne volt a látótérben és mutatta a valódi arányokat.

Található lent egy kisebb oldaljárata, amelynek talaja humuszos, termőföldszerű anyag és kötörmelék, de ember által járható továbbvezető járata nincs. Ivóvizet nem kellett (volna) levinni, mert víz található lent, bár nem tudtuk eldönteni, hogy egy lenti forrásból származik, vagy a felszíni

közvetlenül befolyó vizek gyűltek össze egy mélyedésben. Mindenesetre nagyon tiszta volt, ittunk és főztünk is belőle.

Az egytagú bejárati akna alsó nagyobbik részében a falon több (2-3) oldaljáratnak látszó, oldalsó kürtő is nyílik, de azok megközelítése eléggé nehézkes, mivel a kötélről vízszintesen kb. 40-50 m-re vannak. Ereszkedésből, vagy mászásból ezért nem lehet őket megközelíteni. Az egyetlen módszernek az alulról történő kimászás látszik. Nincs információnk arról, hogy ezt bárki eddig megtette volna. A kürtők egyébként vélhetően a felszín felé mennek, amennyire a kötélről, ilyen távolságból meg lehetett ezt állapítani.

A barlang alján fotóztunk, főztünk, majd az utolsó ember leérkezése után az első indultak is kifelé, mert lent meglehetősen hideg volt. Több helyen hó volt a talajon, ami azt jelenti, hogy hőmérséklet talajszinten sehol sem nagyon haladta meg a nulla Celsius fokot. Célszerű külön a lent tartózkodáshoz egy melegebb polárkabátot levinni. Mi egyébként műnyúlban ereszkedtünk le, de overál nélkül, mivel a méretek miatt sáros részhez nemigen ér hozzá az ember.

A kifelé mászás ideje emberenként változó volt, kb. 18-25 perc és 1 óra 50 perces intervallumok között. (Ez utóbbit jelen írás szerzője produkálta, igaz korábbi balesete miatt egy lábbal.) Kb. 19 órára mindenki kint volt a barlangból és ki is szereltünk. A kijövetel során legrosszabb a kötél alsó harmada volt, mert itt a nyúlása 4-5 m-es, ezért eleinte nagyon lassan haladt az ember, ami pszichikailag (és fizikailag is) eléggé kellemetlen.

Mire leértünk a táborhelyre, már nagyjából besötétedett. Eredetileg azt terveztük, hogy kialusszuk magunkat és vasárnap kényelmesen hazautózzunk, de az idő késő estére elromlott. Ezért aztán 22 óra felé úgy döntöttünk, hogy az egyik mikrobusszal hazaindulunk. Másnap reggel 6 óra körül érkezünk Budapestre és 9 körül Miskolcra. Az úton szinte végig esett az eső. A másik busz utasai megpróbálták aludni, de éjjel 1 óra felé ők is hazaindultak, mert a viharos szél zaja lehetetlenné tette az alvást. Ők valamikor hajnalban lépték át a magyar határt és dél körül értek haza Miskolcra.

Az expedíció a kissé hajszott tempó ellenére is rendkívül jól sikerült. A barlangról csak felsőfokú jelzőkkel lehet beszélni, és mindenkinek nagyon ajánljuk, aki nem a megszokott barlangi élményekre vágyik. A résztvevők közül többen is elhatároztuk: visszajövünk és ismét lemegyünk a Mametbe egy nyugodtabb tempójú túrával. Ezen sorok írása közben már ki van tűzve a következő Mamet expedíció időpontja, amiről remélhetőleg és valószínűleg a 2002-es évkönyvben számolok majd be.

3.3. Lengyelekkel Erdélyben

(Gyúró Lehel)

Májusban kereste fel Létrást egy lengyel barlangász csapat, amely krakkói, kielce-i és zakopanei barlangászokat tömörített. Akkor született meg a közös nyári túra ötlete Romániába, a Pádis-fennsíkra. A dolog egy része le is lett beszélve a lengyelekkel, így nyárára összeállt a 4-autónyi legénység.

Egész éjszakás vezetés után vettek fel engem Tiszaújvárosban. Ekkor Ritáék már jóval előttünk jártak a határ felé. A román határon szokás szerint jó hosszú sor találtunk, a várakozás közben összeállt a lengyel karaván. Irány Nagyvárad, piackeresés, pénzváltás, kajavásárlás. Az amúgy is alaposan zsúfolt kocsik ezek után valahogy még szűkebbek lettek. Bánffyhunyon csatlakoztunk a már tükön ülő Kováékhoz (Kova, Rita, Sári, Saddam, Tibi), és a sűrűsödő homályban vágunk neki az egyre jobban romló állapotú útnak. Rita sportos stílusát (na meg a Skoda jóval magasabb alvázat) nem bírták követni a lengyelek, így egyre inkább lemaradtunk. Nagybátyámék vadászházát kerestük, amely Pádistól nem messze, a Doda Píli faluban leledzik. Jó kis kör volt, a kipufogók szolidan csattogtak az út jellegű valamin, látszott, hogy a sofőröknek újdonság az ilyesmi. Végül valamikor este 11 felé estünk be a faluba. Messze hangzó "Mai Vasile" hirdette a lokális kulturális intézmény, azaz a kocsmá lokációját. Kérdésünkre egy nagyon illuminált, de magyarul beszélő illető szerencsétlenkedte ki terepjáróját az udvarból, hogy aztán a házhoz vezessen minket. Nemsokára utolért minket a helyi

erdész is, aki az idegenek hírére kerekedett fel a kocsmából. Utólag megállapítottuk, hogy alkoholtartalma sima felvételt garantált volna neki bármelyik detoxikálóba. Miután sikerült őt arról meggyőzni, hogy a szomszédja valóban létezik, és élő ember, gavallérrajttal hatalmas kavicszuhatag közepette gyorsított bele az első hajtúkanyarba. Állítólag hazaért.

Másnap reggel (az autókat kímélendő) gyalog vágunk neki a kb. 28 km-re levő pádisi menedékházhoz vezető útnak. Szép völgyben kanyargott fel az út, 5 órányi gyaloglás után két lengyellel az oldalamon érkeztünk fel a karsztmedence peremére. Gyönyörű kép tárult elénk, háttérben a Vigyázó (Vladeasa) hegytömbje burkolódzott felhőszoknyába, míg elől a forrásokkal megtűzdelt rét gyepje húzódott kilométer hosszan. Bal kézre a Mócok-templomának sziklatömbje magasodott a környező fenyves fölé.

Másfél órányi várakozásba beleunva, elindultunk a menedékház felé. Hűtött üdítő hiányában kénytelen voltam sört fogyasztani, ami rövidesen egyensúlyozási gondokat okozott, ennek az eredménye az alábbi fotó:

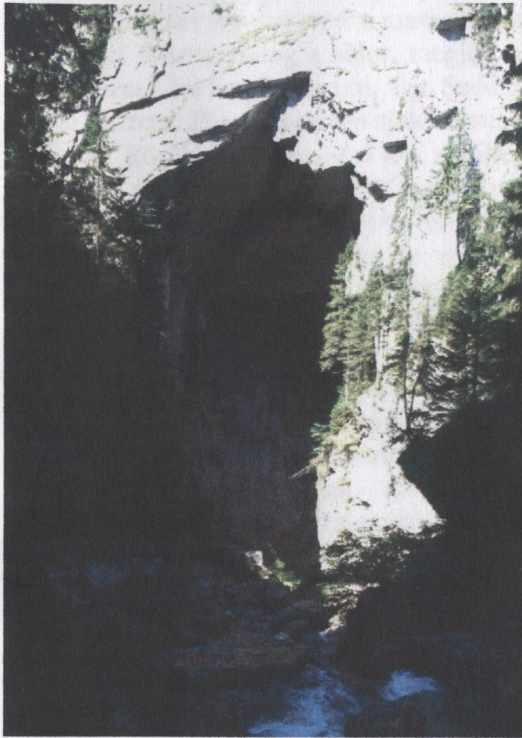
Hamarosan kiderült a késlekedés oka is: a lengyelek által hordozott "Tesco Gazdaságos Bor", valamint a joint által okozott heves gyomori aktivitás.

A menedékháznál vett fel minket az az autó, amelyik visszament a "sérültért", majd a táborhelyről visszajött értünk is. Az eső közben szolidan eleredt, de szerencsére nem volt kitartó. Végül is Glavojra érkeztünk, sátort vertünk. Kiderült, hogy a Román Barlangász Szö-

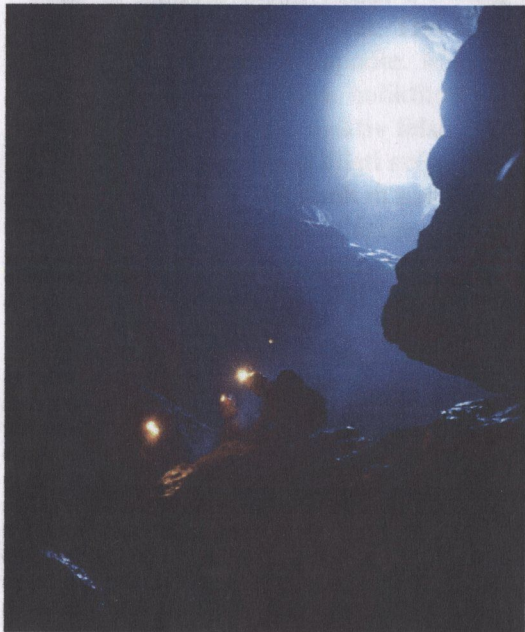
vetség éppen 3-hetes oktatótáborát tartja idefenn, így napközben az összes valamire való méretű barlang foglalt ...

Másnap reggel ébresztő, a lángosos bácsika döngeti a sátortetőt. Gyorsan bevásároltam (érdemes, mert olcsó, kalóriadús és nagyon finom cuccokat árul az öreg). Reggeli után indultunk el a

Csodavárba. Trutyis út, jó mély sár, Justyna rövidesen bemutatta az első dupla leszúrt fetrenbergert, amit még pár másik is követett. A 75 m-es barlangzáda mérete mindenkit lenyűgözött.

A vízesések mellett kötélbiztosítással ereszkedtünk le, majd félórányi cigizés után a lengyel kontingens egy része hirtelen eltűnt a barlang mélyén. A maradék csapat szép lassan összeszedte magát, majd bementünk mi is. Engem teljesen lenyűgözött a barlang. Méretei, a víz, meg minden, aki még nem volt benne ... nem lehet leírni, látni, hallani, érezni kell.

Bementünk az első vízesésig, ott megtaláltuk az egyik lengyel derékövét egy pítomba befűzve. Továbbmentek. Én melléléptem, és lezúgtam a nyak fölé érő jeges vízbe, mondhatom üdítő élmény volt. Egy kissé idegesek voltunk, mert az erős sodrású rész nem volt messze, és ha a lengyelek oda bementek, akkor indulhatunk kiszedni az autógumi belsőket, mert onnan csak kötélen-csónakban tudnak kijönni. Szerencsére visszafordultak, és együtt ballagtunk ki a törmelékletőn a 3-as dolinába. Végigjártuk a szakadékdolinák szélét, és miközben mentünk vissza a táborba jött a hidegzuhany. Justyna mellém ballagott, majd közölte, hogy most már jöhetne valami barlang, mert ők nem turistázní jöttek ide ... Totális ledöbbenéssel bámultunk egymásra Saddamékkal. Ha ez nem volt barlang, akkor mi? Ebéd, majd egyeztettünk a föderációsokkal, este 9-re felszabadul az Iker-zsomboly. El is mentünk. Ekkor

láttam először "lengyel stílusú" beszerelést: szép nagy fülek, zár nélküli karabinerek, lehetőleg úgy elhelyezve, hogy a karabineryelvet valami szorgalmasan nyitogassa ... Szóval kész majré volt az egész. Utolsó előtti ember voltam, felaggattuk a cuccokat az első aknabéli nittre, mert kinn nem maradt senki sem. Impozánsak a fenyőtörzsek és a jég odalenn (augusztus eleje volt). Leérkezve egy szál Saddamot találtam, aki éppen házi kotyvasztású lélekmelegítővel kezelte magát, miközben a jéghideg patakban állt. A lengyelek a két választható irányba egyforma valószínűséggel tűntek el. Mocsok hideg volt. Lassan visszazállingózott pár lengyel, gyors csoportfotó, majd ismét eltűntek. Vártunk egy sort, hátha sikerül összegyűjteni az egész csapatot, de semmi. Este 11 körül már nagyon

fáztunk így kimásztunk a lukból, és a felszínen folytattuk a felszabadult fogcsattogtatást. Valamikor 12 körül szuszogás, majd az egyik lengyel lány tűnt fel. Félórányi küszködés árán sikerült megkerülnie a hatalmas csomaghegyet, és letelepedett az időközben begyűjtött tábertűz mellé.

Hajnali 2-kor megérkezett a maradék csapat is, így 3 után már ágyban voltunk.

Reggel 9-kor csattog a sátor, megjött a bácsika a tegnapi megrendelt 6 lángossal. Valahogy nem volt kedvem barlangba menni, így Saddam és Tibi vitték el a lengyeleket a Zapodie-be, míg én a táborot őriztem. Jó volt a napon sütkezéni, amit csak időnként zavartak meg a szemtelenkedő lovak.

7 óra körül megérkezett Tibi, nekikezdünk a reggeli babgulyás felmelegítésének, hogy majd Saddamot meleg étel várja. Úgy számoltunk, hogy fél órán belül megérkezik a lengyelekkel. Fél 8 - 8 körül Justyna és egy másik srác ballagott be kényelmesen a táborba, majd némi tanakodás után a lengyelek elkezdtek nézegetni az autók mentőládáinak tartalmát. Erre már felkaptuk a fejünket, megkérdeztem őket, hogy mi az ábra?

Az egyik srác benn maradt a barlangban, hogy ő jön majd utolsónak, úgy másfél óra múlva és kiszerelem a kötelet. Ennek már (az úttal együtt) 3 órája, de ne aggódjunk nincs semmi gond, nagyon jó barlangász az illető. Nem aggódtunk ... csak gyorsan összepakoltunk meleg ruhát karbidot, barlangos cuccot, mondtuk, hogy készítsenek kaját, hálózszakot, izofóliát, és majd jöjjenek utánunk. Idegességünk kissé szemet szűrt a lengyeleknek, akik egész nap nem vették a lapot, hogy egy 12 km-s barlang-rendszerben vannak. Az egyik srác felvitt minket a hágóba kocsival, onnan gyalog repesztettünk keresztül a Bárzán a barlang bejáratáig. A barlang előtt Saddamot, és pár lengyelt leltünk, Saddam nem értette mit keresünk ott, mi világosítottuk fel a dolgokról. Ő is kicsit ideges lett. Az egyik lengyelrel, aki értett valamennyit angolul (jelbeszéd rulez), leszálltunk a jéglejtn. Ezután eszement szívatás következett egy meanderben, kis vizes szifon, és onnan patakos járat. Tibi és a lengyel elmentek előre, keresni, én letáboroztam, és vártam a többieket. Soha nem gondoltam volna, hogy halvány fénynél, patakszaj mellett, ilyen jókat lehet hallucinálni. Hallottam ott kutyát, denevérdöngést és még sok más dolgot is.

Kb. 1 óra múlva jött vissza a kettős, nem találtak semmit. Megérkezett még 4 lengyel, hoztak karbidot, ennivalót, meleg teát. Tibi kiment szólni Saddamnak, hogy egyelőre semmit sem értünk el. Gyönyörű barlang ez a Zapodie. Majd jó lesz visszamenni oda. Hatalmas barlangterem a meander után, mint egy futballpálya, heliktettekkel, cseppkövekkel, agyaglefolyásokkal, utána Béke-szerű járat, aktív, csobogó patakkal, inaktív felső járatokkal, agyagos termékellős közepén csillogó kristálytisza vizű tavacskákkal. Szóval állati szép.

Hajnali fél 5-kor találtunk rá a sráca, kb. 2 km-re a bejáratától, egy vizesés mellett, amely a főágtól kb. 100 m-re volt egy oldalágban. Kb. 7 órája nem volt világítása, csak ült egyhelyben, egymaga. Teljesen át volt fagyva, már a hypothermia fehér fázisában volt, mikor már a reszketés is kezd megszűnni. Nem volt izofóliája sem ...

Kapott teát, lekísértük a főágba, körülálltuk, melegítettük, majd szorosan közrefogva meghajtottuk, hogy felmelegedhessen. A nagy teremben időközben a többiek kiépítették a bivakot, meleg hálózszak és konyha várta a srácot. Míg ők a sérülttel foglalkoztak, Tibivel elindultunk kifelé, hogy szóljunk Saddamnak is, nem kell riasztani a föderációsokat. Jó kis torna volt kifelé a meanderben, végül már reggeledett, mikor ágyba kerültünk.

Fél 9-kor zörög a sátor, a lángosos bácsika érkezett meg. Nem nagyon örültem neki, de kikészülöttem, vásároltam és fizettem. A szomszédos sátonál Tabaka tejet akart venni. Mondta angolul, németül, lengyelül, de a bácsika valahogy nem értette a dolgot. Végül szarvakat mutatott és "Múúú" kiáltással jelezte az állat mibenlétét. Az öreg paraszt majd szétszakadt a visszafojtott nevetéstől, még szombaton is ezt emlegette nekem. 10 órára megérkezett a barlangi különítmény is, a némileg nyúzott állapotú delikvenssel, majd nekiálltak ünnepelni, ami abban állt, hogy estére kiitták a glavoji bodega alkoholkészletét. Délután 1-kor indultunk Saddamékkal, és 2 lengyelrel a Galbinába. Jó poén volt. Gyönyörű szurdokvölgy, elég jól kiépítve, bár tériszonyosaknak, és rossz kondi mellett nem ajánlott.

Jó kis lejtőmászás és a Porcika-zsomboly megtekintése után, elértük a Galbina-vízkeletet, amely a fennsík vizeinek elég nagy részét vezeti le a karsztból. Az ide érkező patak forrásai a pádisi menedékháznál vannak, majd föld alatt haladnak a Ponor-rétegig, ahol egy röpke időre a felszínre

emelkednek. Ismét elnyelődnek a Ponor-víznyelőben, majd a Csodavárban lát újra napvilágot a víz, ahonnan egyenesen a Galbina-vízkeletben bukkan újra a felszínre.

A szurdokvölgy alja gyönyörű.

Visszaúton végigmásztuk a Flóra-rét mezejét egészen fel a Galbina-szirtig, útbajtva az Eszkimó-jégbarlangot is.

Majd irány vissza Glavojra, ahova este fél 10-kor értünk meg a ShitForest-en át. Ez az erdő azért nyerte el ezt a nevet, mert a Glavojon kempingező kb. 500-1000 ember oda jár kis- és nagydolgát elvégezni. Az erdő gyakorlatilag egy "aknamező", amelyben hihetetlen méretű szamócák és szedrek nőnek. Valamilyen okból senki sem szedi le és eszi őket, mert kétségtelen, hogy a két kupac között virító szamóca erős kétségeket ébreszt az ember fiában, legalábbis, ami a fo-

gyaszthatóságot illeti.

csapat már fél órával átlépte a visszaérkezés időpontját. Mikor már minden kész volt, akkor érkezett meg az előőrsük, hogy szóljanak, késni fognak, mert egy lengyel különítmény rászereelt vagy rámászott a kötelükre a Porcikában ... No comment.

Másnap döglődéses nap volt. A lengyel csapat egy része kikészült az előző napi alkoholfogyasztástól, Saddaméknak meg elégük lett a lengyelekből. A kis csapat három részre oszlott. Kováék továbbmentek mőcöföldre, Saddamék a föderációs táborba, a lengyelek meg vagy ténferegtek, vagy eltűntek. Este én is átbállagtam a föderációs táborba. Ott éppen menteni indultak, mert az egyik gyakorlatozó

Másnap hazaindultunk, és bár sok mindent nem láttam, amit szerettem volna megnézni, nem bántam. Kedvesek a lengyelek, de kissé életveszélyesen élnek.

Scheffer János kollégáinak rendezett tréning
Felső-Hámorban, a Lillafüredi-vizesésnél

A képen látható képek a Bátori Károly és a Lillafüredi-vizesésnél készült képek. A képek a Bátori Károly és a Lillafüredi-vizesésnél készült képek.

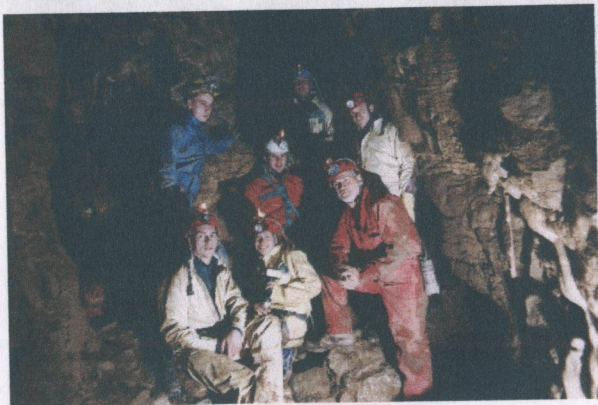
Krajnyák Erika karikatúrája Bátori Károlyról

Erika
2004.04.29

Tátra túra 2001 januárjában

A következő oldalakon látható képeket Burdiga Ottó és a képen látható további csapattársak segítségével készítette Jagoda Samsel és Pawel Krzyszkowski

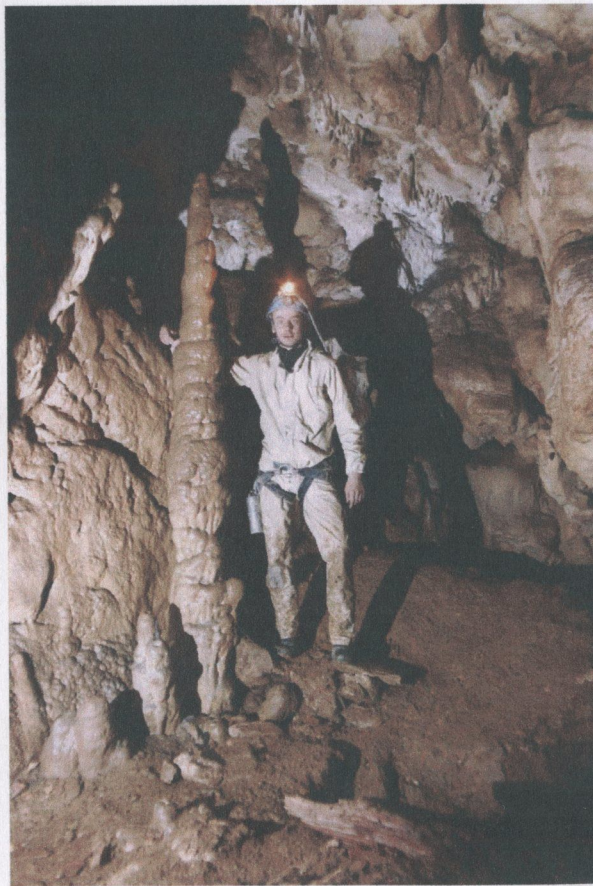
Hágcsós-terem

Létrási-Vizes-barlang

Sóhajok-hídja (Patyolat-ág)

Patyolat-ág

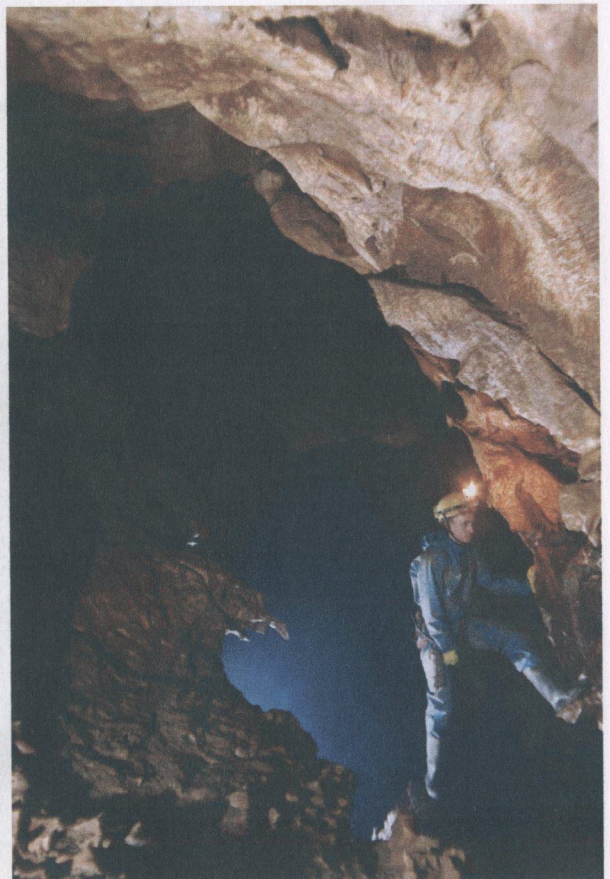

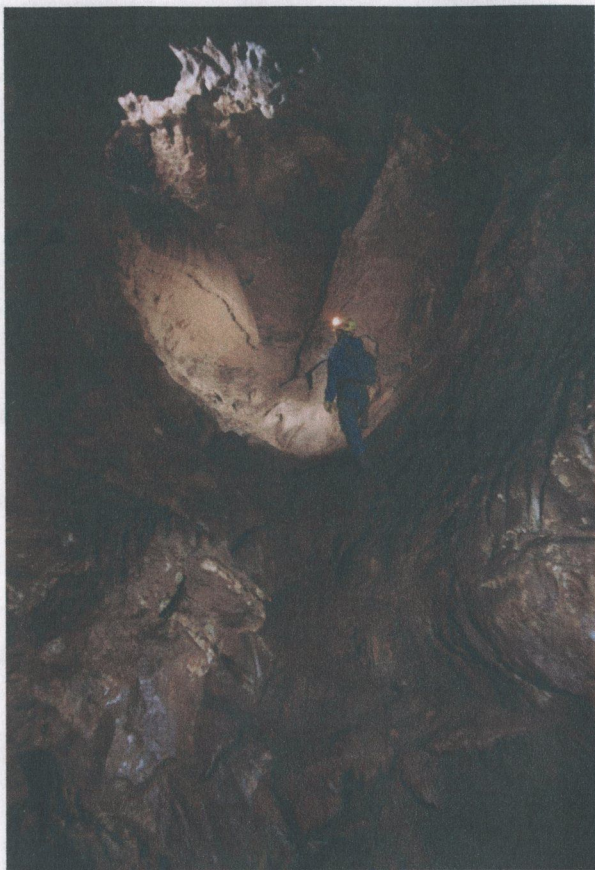
Mátyás-hegyi-barlang

Pál-völgyi-barlang

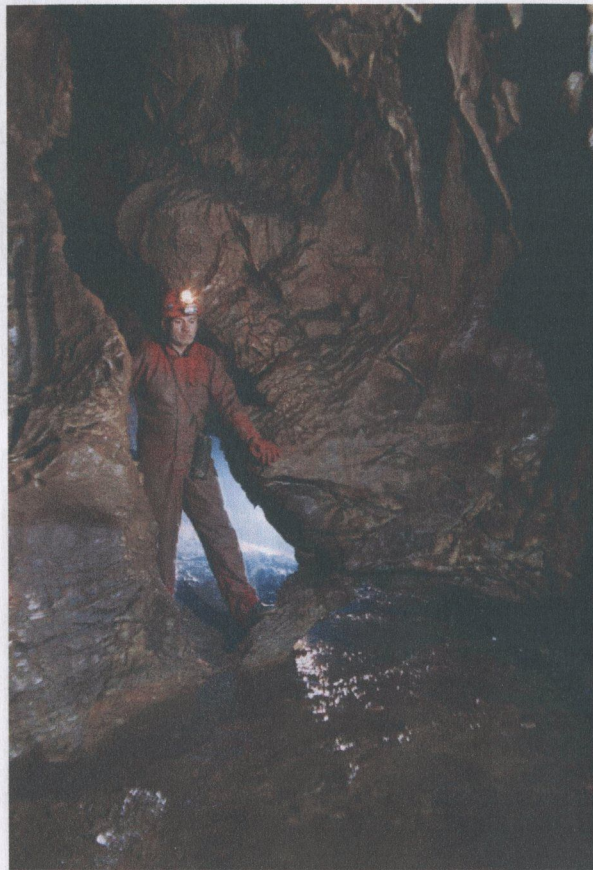

Mátyás-hegyi-barlang

Három aranyásó-terem

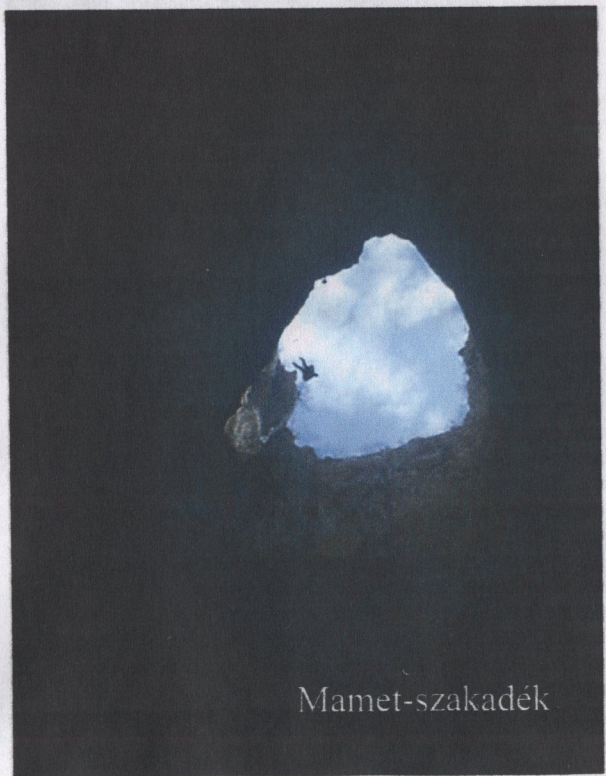
Szepesi-barlang

Három aranyásó-terem
A Keleti-ág bejárata

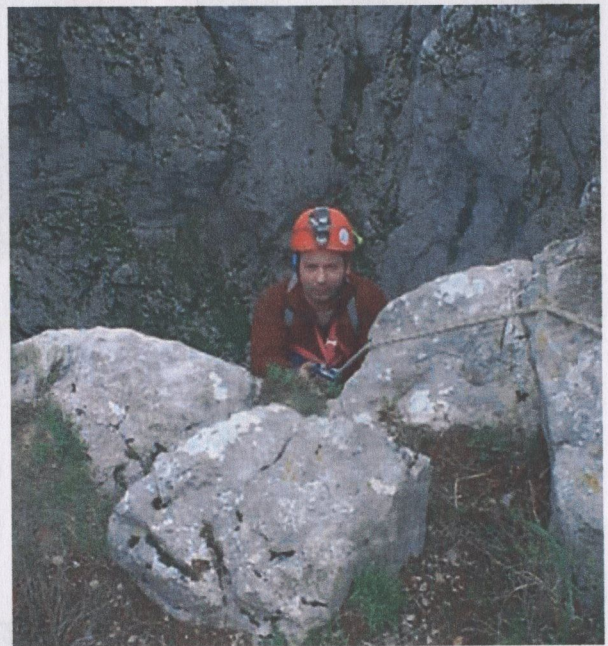
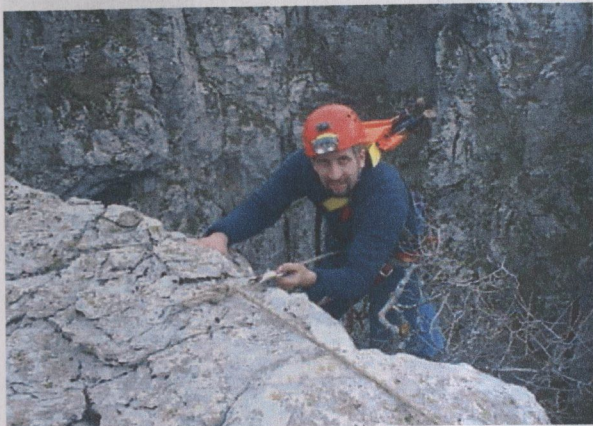
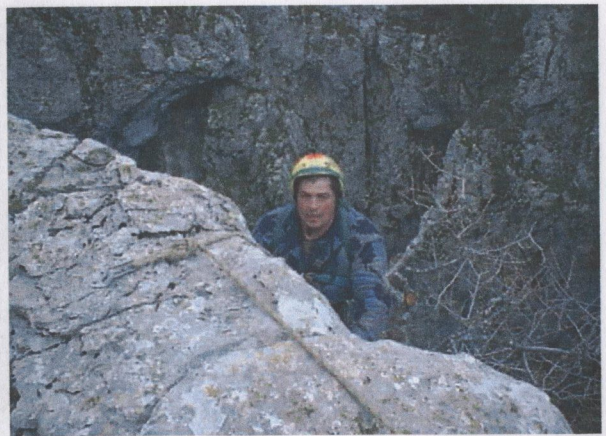
Mamet-szakadék

Hátul állnak: Hegedűs Norbert, Kiss László, Veres Imre, Albert László;
elől állnak: Ónodi László, Botos Zsolt, File Ferenc

Mamet-szakadék

Szlovákia

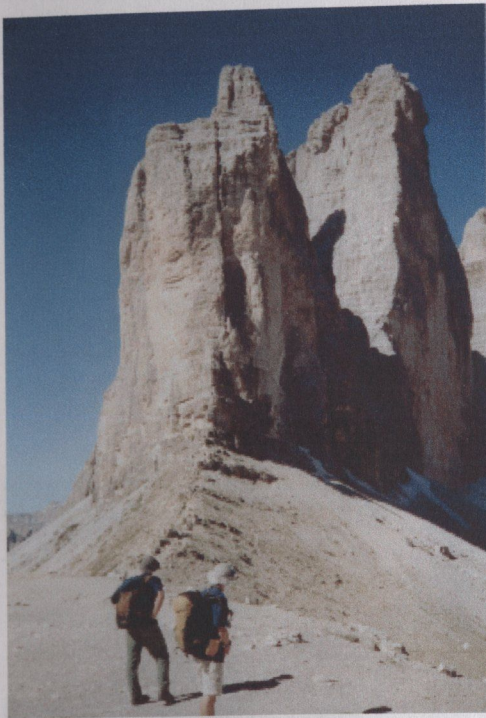
Slizké
(Szilistye)

Mont Blanc - Dolomitok

Mont Blanc
-
Dolomitok

Fotó: Geller Tibor

Prieszol Eszter

Bagi Tímea

Gergely Péter

Ducsay Gergely

Kiss László

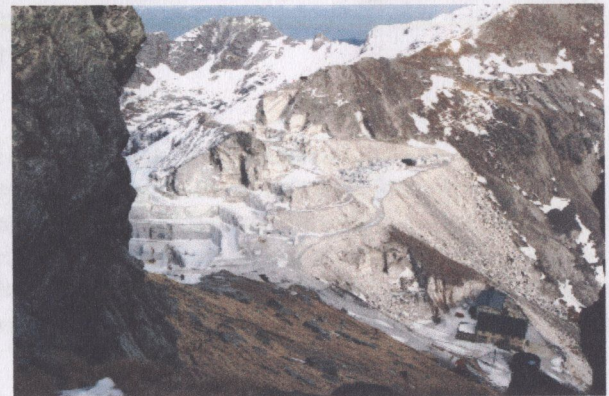
Kovács Mátyás

Nemes Krisztián

Román Péter

Abisso Paolo Roversi

Téli túra

Függelék

Amikor a barlangi mentőt is menteni kell Herczeg Zsuzsa, Hajdú-Bihari Napló, 2001. április

Nap mint nap az életüket kockáztatják, hol másokért, hol egy titokzatos, feltárássra váró barlang kedvéért. De mi történik, amikor őket is menteni kell? Pedig ez történt a közelmúltban a Debreceni Orvostudományi Egyetem Szívsebészeti osztályára beszállított Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület egyik vezetőjével. A "baleset" a debreceni barlangászok által is előszeretettel látogatott, Lillafüred fölötti fennsíkon található Létrási-Vizes-barlangban történt. Kovács Attila mentésekor a Barlangi Mentők Észak-magyarországi Egyesülete rendkívüli felkészültségéről adott ismét tanúbizonyságot.

- A barlang feltérképezése és fotók készítése céljából indultunk útnak - számol be a történetekről a "sérült". A 85 méter mélységbe vezető, 600 méter hosszan levezető Létrási-barlang nem sorolható a tipikus bükkiek közé. Azok ugyanis általában lépcsőzetesen, függőleges szakaszokkal kezdődnek, majd egy vízszintes, patakos ágba torkoltnak. Utóbbi azonban inkább egy hosszú lejtőre hasonlít összekötő kürtőkkel. A barlangászok tanbarlangnak használják, hiszen rengeteg tudományos kutatás folyt itt, s a szükséges helyeken kiépítették mászást könnyítő létrákkal.

- A bejárattól számított 20 méter mélységben, fejünk fölött 40 méter vastagságú kőzettel, 150 méternyire voltunk a bejárattól, s egy szifonon próbáltam keresztülkúszni, mikor nyomást éreztem a mellkasomban, elöntött a hideg veríték, a karjaim pedig elzsibbadtak. Ekkor már láttam, hogy nem vagyok képes saját lábamon kijutni, ezért infarktusra gyanakodva segítséget kértem. Ilyen esetekben a Barlangi Mentők Egyesületét - melynek én is tagja vagyok - riasztjuk. Ők Miskolcra érkeznek fel. A riasztásvezető bepakolja az egyesületi raktárból a felszerelést, s egy másik riasztásvezetővel összetoborozza az önkéntes csapatot. Most is kb. 20-an érkeztek a riasztástól számított egy óra múlva. A két barlangász mentőorvos egy speciális, ilyen mentésekhez kifejlesztett hordággal, infúzióval, oxigénnel és kisméretű EKG-készülékkel leereszkedett. Hogy ki ne hüljek hálósákba csomagoltak, s megvizsgáltak. A többiek mindeközben kiépítették a mentésemhez szükséges kötélpályát. Ehhez azonban rengeteg eszközre, aggregátorra, fűrógépekre, kábelekre, húzórendszerekre van szükség. S ha mindez megvan, a "mindössze" 150 métert még így is rendkívül komplikált velem megtenniük. A hordágyba kötésemtől másfél óráig tartott az út. A szűkületeket ugyanis mikro-robbantásokkal kellett tárgítani, hogy a hordágy átférjen rajtuk, ráadásul a sérültnek, azaz nekem, mindig vízszintesen vagy fejjel felfelé kellett utaznia. Emiatt az ágyat sokszor kell forgatni, ami rengeteg időt vett igénybe. Közben infúziót kaptam, s állandó megfigyelés alatt álltam.

A barlangi mentők rendkívül felkészültek

A 30 fős csapat azonban rendkívül képzett, évente több mentőgyakorlatuk is van. Legutoljára 1992-ben történt hasonló mentést igénylő baleset, amikor is egy 70 és 40 méter mélységben rekedt két barlangászt kellett kihozni ily módon. Általában azonban kőbányákban rekedt túrázókat mentünk, akik felmásznak ugyan a hegyoldalra, de lejönni már nem képesek. Olyan esetek is előfordulnak, hogy kis kamaszok egy szál, tortáról elcsent gyertyával indulnak meghódítani a mélységeket, a gyertya azonban még befelé elég. Ilyenkor kétségbe esett szülők riasztanak bennünket, s a mi feladatunk megkeresni, s épségen kihozni a gyerekeket a barlangból.

Infarktus helyett aortarepedés

Odafent kiderült, hogy szó sincs infarktusról, hanem a magas vérnyomásom a fizikai megterhelés hatására hosszanti irányú aortarepedést "produkált", s a vér elöntötte a szívemet. Így mentővel beszállítottak az ilyen eseteket ellátó Debreceni Orvostudományi Egyetem Szívsebészeti osztályára, ahol dr. Galajda Zoltán szívsebész és dr. Hegedűs Ida kardiológus 4 órás műtéttel mentették meg az életemet. Óriási szerencsém volt, hiszen akár már a barlangban is elvérezhettem volna.

Hogy legközelebb mikor barlangászok? Az orvosom szerint még pár hónapig bizonyosan nem tehetem, de a nyáron már szeretném magam felszíni túrákkal felkészíteni rá.